

7 TL (KDV dahil)

EKOIQ

MART-NİSAN 2010 SAYI:2

YEŞİL BİR İŞ VE YAŞAM

TEMİZ TEKNOLOJİLER: Artık Çok mu Geç?

Victor Ananias:
**“Organik İç Pazarımız
Çok Hızlı Büyüyor”**

Ne Diyor Bu Etiketler?

Muzaffer Akpınar:
**“Sürdürülebilirlik Bir
Refleks Olmalı”**

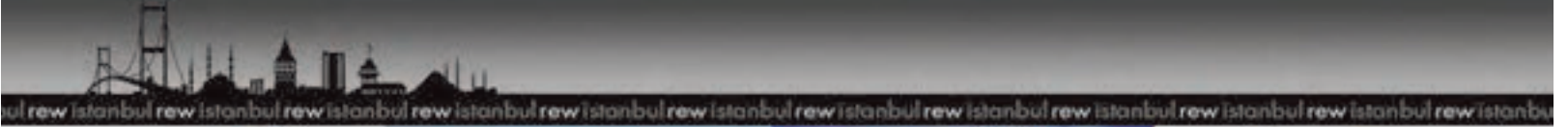
Güneşe Hücum Başlıyor

**ARABANIZIN FİŞİNİ
ÇEKMEYİ UNUTMAYIN!**

En Zengin 10 Yeşil Yatırımcı!

ULUSLARARASI 6. GERİ DÖNÜŞÜM, ÇEVRE TEKNOLOJİLERİ VE ATIK YÖNETİMİ FUARI

katı atık

atık su

atık gaz

yeşil enerji

10-13 Haziran 2010

Tüyap Fuar ve Kongre Merkezi İstanbul

www.rewistanbul.com

Organizasyon

İstanbul Fuar Hizmetleri A.Ş.
Istanbul Fair Organization

Destekleyen

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change

Destekleyen

Sektörel Medya Destekçisi

Recycling

Uluslararası Medya Destekçileri

recycling

Recycling

Destekleyen

Türkiye
Belediyeler
Birliği

OSB
KURULUSU

Başlarken

Postanız Var!

İnsanların en önemli alışkanlıklarından biri, alışkanlıklarıdır. Hiçbir şeyin değişeceğine kolay kolay inanmazlar. Herşey sanki dünya kurulu beri aynıdır. Aynı bir çiçeğin açmasını çıplak gözle izleyemeyeceğiniz gibi. Ama sabah bir uyanırsınız gonca size gülümsüyor. Dünya da tam böyle değişiyor. Siz onu sonradan fark ediyorsunuz. İnsanlarıyla, sosyal hayatıyla, giyimiyle kuşamıyla ve hatta iklimiyle (ne yazık ki!)

Önemli değişimler küçük işaretlerle simgelenir çoğu zaman. Mesela mektup dediğimiz, neredeyse insanlık tarihi kadar eski ve romantik şey (neredeyse) yok oldu. "E-posta var" diyorsunuz, biliyorum ama onun, el yazısının şahsiliği ile kaleme alınmış bir mektubun yerine geçemeyeceğini, bir zamanlar (çok değil mesela 15 sene önce) sevdikleriyle gerçekten mektuplaşmış olanlar gayet iyi bilirler.

Lafı uzatmayalım. Mektup öldü! İnanmayanlar en son ne zaman bir mektup aldıklarını hatırlamaya çalışsın. Ama posta kutuları hala duruyor. Peki içleri ne ile dolu: Çeşitli promosyon materyalleri ve tabii ki faturalarla... Heyecanla beklenen o eski mektupların yerini soğuk ve hain faturaların aldığını görmek insanı hüznendiriyor.

İşte diyorum hayat yine değişiyor. Peki ya birkaç yıl sonra posta kutunuzda, ödenecek fatura yığınları yerine, enerji ve tabii kaynaklar bakanlığından gelen bir ödeme çeki bulursanız. Çok hayalcisiniz diyorsunuz. Ama Almanya'da, İspanya'da binlerce kişi için bu hiç de hayal değil.

Evet, bu aralar sık sık bir bilimkurgu filminde yaşamış hissine kapılıyor insan. Akşam fişini takıp doluracağınız otomobiller üretime başladı. İki yıl içinde Türkiye'de üretip satmak için çeşitli özel ve tüzel kuru-

luşlar sıraya girmiş durumda. Dünyanın en büyük firmaları bu alanda birbiri ardına yatırım yapıyorlar.

Bundan 10-15 yıl önce, hepimizin evlerimizdeki bilgisayarlarımız aracılığıyla devasa bir iletişim şebekesinin, internetin faal bir parçası olacağımıza kim inanırdı? Kimse. Ama bugün devasa şebekeler, hiçbir gerçek merkez olmadan, daha doğrusu kullanıcı sayısı kadar merkezle tıkr tıkr işliyor. Garip ama bugünlerde sadece telefon hatları enterkonnekte hale gelmiyor; bildiğimiz elektrik hatları da enerji alır verir bir şebeye dönüşmeye hazırlanıyor. Çatımızda ürettiğimiz elektriği kullanmaya, fazlasını da komşularımıza dağıtmamıza az, bir yasa boyu yol kaldı desek inanır mısınız peki?

Yaklaşık 15 yıl önce okuduğum bir Ursula LeGuin öyküsünü hatırlıyorum bazen: Enerji üretiminde bağımsızlaşmanın sonuçlarını tartışıyordu bilimkurgu yoluyla LeGuin. Ve bunun merkezi otoriteden bağımsızlaşmaya kadar uzanan bir dizi sosyal sonucunun olacağını kuvvetle ima ediyordu. Yok canım diyebilirsiniz. O halde, bilgisayarı ilk gördüğünüzde, bu araçla Amerika'daki kuzeninizle her gece yüz yüze sohbet edebileceğinizi de; Adıyaman'daki bir kitapçıdan yıllardır aradığınız kitabı satın alabileceğinizi de hayal etmiş olmalısınız.

Bütün bu gelişmelerin ne tür sosyal, psikolojik, kültürel ve iktisadi sonuçları olacağını kestirmek gerçekten zor. Tek söyleyebileceğimiz sıkı bir dönüşüme hazır olmak gerektiği. Mucizeler, sadece onu görmeye hazır olanlara rastlarmış. Kim bilir belki posta kutusuna bir mektup bile gelir. Gerçekten kim bilebilir?

Barış DOĞRU

BZD Yayıncılık ve İletişim adına sahibi
Zülfü Dicleli

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zeynep Demirel
dergi@ekoIQ.com

Genel Yayın Yönetmeni
Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Art Direktör
Özlem Sarar D.

Editör
Balkan Talu

Danışma Kurulu
Ural Aküzüm - TEDMER ve
Arı Hareketi Başkanı
Coşkun Aral - İZ TV Genel Koordinatörü
Banu Aydoğan - Koç Bilgi Grubu
Kurumsal İletişim Direktörü, Koç
Holding Çevre Koordinasyon Kurulu
Üyesi, Yeşil Bilgi Platformu Yöneticisi
F. Fatma Çelenk - Soyak Holding
Kurumsal İletişim Koordinatörü
Behçet Envarlı - Türkiye Bilişim Vakfı
Genel Sekreteri
Sibel Sezer Eralp - REC, Bölgesel
Çevre Merkezi Türkiye Direktörü
Çağla Balcı Eriş - Demirer Holding
Karbon Geliştirme Müdürü
Cavit Vardarlılar - MESS Entegre Geri
Kazanım ve Enerji, Çevre Projesi Genel
Müdürü
Önay Yılmaz - Milliyet Gazetesi Editörü
Necla Zarakol - Zarakol İletişim Yönetim
Kurulu Başkanı

Yazı Kurulu
Edip Emil Öymen
Barış Gencer Baykan

Redaksiyon
Fevzi Göloğlu

Katkıda bulunanlar
Özgür Çakır, Nermin Uçar,
Selim Talay, Mutlu Dinçer

Reklam Müdürü
Onur Dilekçier
onur@ekoIQ.com

Abone İlişkileri
Neslihan Öztürk

Yayın Adresi
BZD Yayıncılık ve İletişim
Alemdağ Caddesi, Yanyol Sokak, No: 5
SBK İş Merkezi, B Blok Kat: 3
Kısıklı - Üsküdar 34692 / İstanbul
Tel: (90) 216 - 412 72 13
Faks: (90) 216 - 521 10 64

Basım Yeri:
Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
İmam Çeşme Caddesi NO: 26/2
Ayazağa/Şişli-İSTANBUL
Tel: (90) 212 -332 08 38 pbx
Faks: (90) 212 -332 08 39

İki ayda bir yayınlanır.
Yerel Süreli Yayın

ISSN 1309-441-6

İçindekiler

15 En Zengin 10 Yeşil Yatırımcı

Doların yeşili ile çevrenin yeşilini buluşturan 10 kişi.

20 Victor Ananias: "Hem Adil; Hem Organik"

Türkiye'de ekolojik tarımın duayeni Ananias, "Artık bu işten para kazanmanın zamanı da geldi" diyor.

28 A. Winston: Yeşil Bilgi İşlem ve Tasarruf

Bilgi işlem odalarındaki havayı soğutmaya çalışmayın; dışarı çıkmasına izin verin yeter!

30 "Yasa Çıkar; Güneş Enerjisi Patlar"

Altına Hücum'a az mı kaldı? Güneş Enerjisi sanayicileri ve Endüstriyel Derneği yönetim kurulu üyesi Savaş Yeşiltaş, sektördeki inanılmaz hareketliliği anlatıyor.

35 Dosya: Yeşil Ulaşım Artık Bilimkurgu Değil

Fişe takılı Tesla, hibrid Prius, İranlı Khodro, Türkiyeli Mindset derken, sanırız benzinli arabaların sonuna geldik. Lütfen arabanızın fişini çekmeyi unutmayın!

42 Muzaffer Akpınar ve Sürdürülebilirlik

Eski Turkcell genel müdürü Muzaffer Akpınar, Dost Enerji ile rüzgar enerjisi işine girdi. Ama "Mevzu sadece ticari değil" diyor.

46 Temiz Teknolojiler: Artık Çok mu Geç?

Girişimci endüstrilerin küresel ısınmayı tersine çevireceğine inananlar önemli bir noktayı atlıyor: İnovasyon zaman alıyor; hem de çok zaman alıyor...

50 Mucize Yazılım: "This Is Green"

İphone ve İPodTouch uyumlu yeni bir yazılım, satın alacağınız malların çevresel etkilerini sayıp döküyor.

52 Kadınlara İş; Çevreye Soluk: Çöp(m)adam

Çevre bilincinin artırılmasını amaçlayan Çöp(m)adam Projesi, hem kadın istihdamını artırıyor hem de atıkların geri dönüşümünü sağlıyor.

55 Dosya: Ne Diyor Bu Etiketler?

Dile kolay 325 ayrı etiketten bahsediyoruz. Hangisi güvenilir? Yeşil etiketler için küçük bir yol haritası...

63 En Mahrem Ekolojik Alan Neresidir?

Tabii ki vücudunuz ve cildinizdir. Peki banyo dolabınızı dolduran kişisel bakım ürünleri ne kadar sağlıklı?

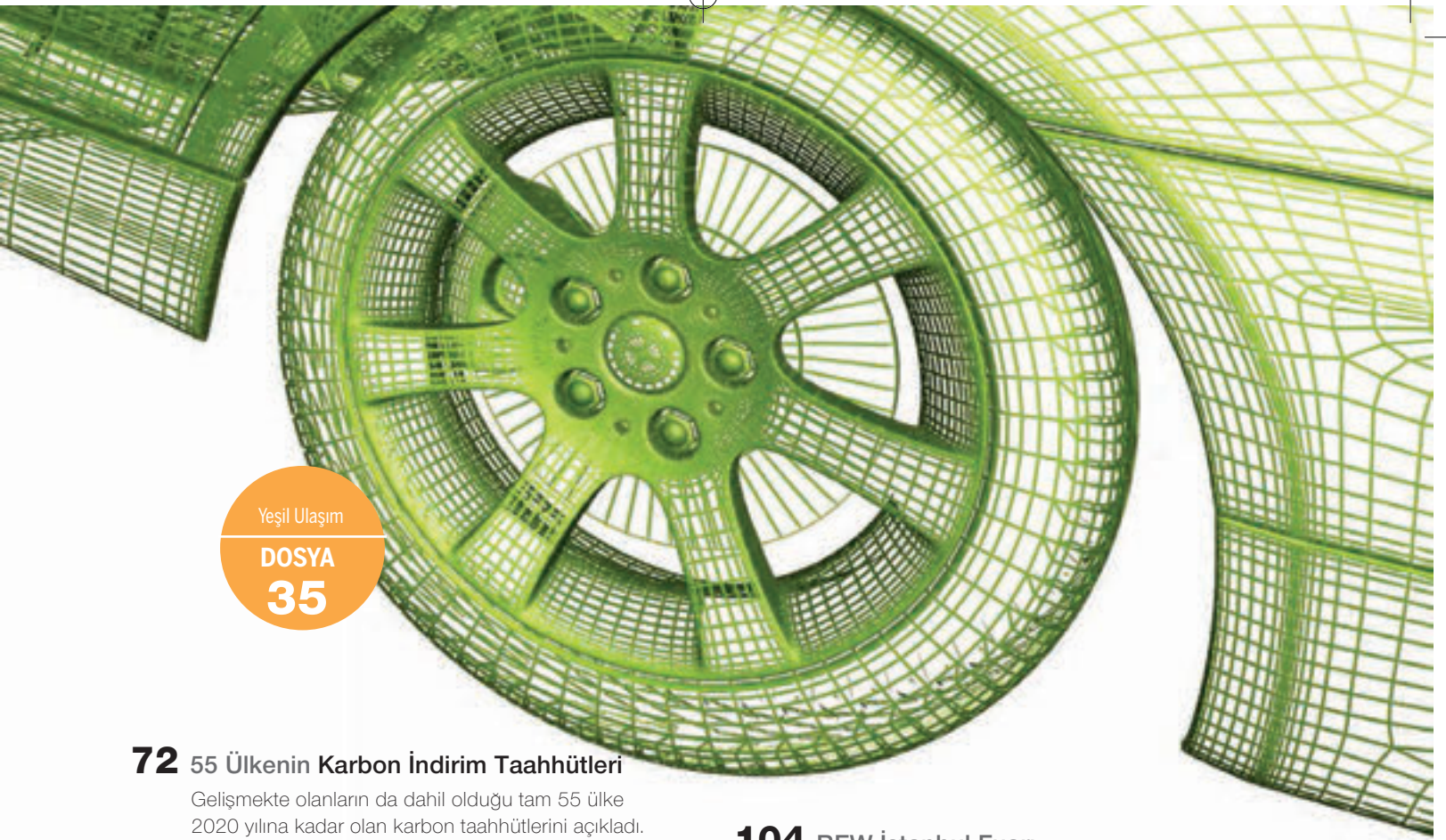
66 Bir Umut ve Yumurta Hikayesi

Elazığlı küçük bir yumurta firmasının 30 yıllık hikayesi.

69 REC Türkiye ve Sürdürülebilirlik

Bölgesel Çevre Merkezi REC Türkiye Direktörü Sibel Sezer, "Sürdürülebilirlik raporlamasında daha işin başındayız" diyor.

Yeşil Ulaşım

DOSYA

35

72 55 Ülkenin Karbon İndirim Taahhütleri

Gelişmekte olanların da dahil olduğu tam 55 ülke 2020 yılına kadar olan karbon taahhütlerini açıkladı. Ne yazık ki Türkiye daha bu adımı bile atamadı.

76 Serra Yılmaz: “Ya Batacağız ya da...”

İtalya, Fransa ve Türkiye arasında mekik dokuyan uluslararası sanatçımız Serra Yılmaz gidişattan son derece umutsuz.

78 Sürdürülebilir Toplular ve Para

Artık güçlü olmak büyük anlamına gelmiyor. Coğrafya Profesörü Mark Roseland, bizi “daha küçük ve daha iyi bir dünya”nın beklediğini iddia ediyor.

87 Kadak: “Herkes ‘En Yeşil Biziz’ Diyor”

Yeşil Kalemler köşemizin ilk konuğu Sabah Gazetesi yazarı Şelale Kadak, “Giderek bilinçleniyoruz” diyor.

90 Vandana Shiva'nın Çalınan Hasadı

Tohum deyince dünyada akla ilk o geliyor. Kuantum fiziği üzerine çalışırken kaderi bu Hintli kadını, yitip giden tohumların peşinde bir maceraya sürüklemiş.

95 Karbon Saydamlık Projesi Sizin de Kapınızı Çalabilir

Karbon Saydamlık Projesinin Türkiye Direktörü Prof. Dr. Melsa Ararat, “Şirketler bu sayede hem riskleri, hem de fırsatları görecek” diyor.

98 Ufukta Yeşil Ekonomi mi Görünüyor?

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) İcra Direktörü Achim Steiner, “Dünya Yeni Yeşil Düzen’le tanışmaya hazırlansın” diyor.

100 Valliant Türkiye ve EnerTeach Projesi

Valliant’ın Türkiye Genel Müdürü Levent Taşkın, “Enerjide nitelikli eleman açığı çok fazla” diyor.

104 REW İstanbul Fuarı,

Yeni Yatırımcıları bekliyor

Bu yıl düzenlenen 6. REW İstanbul, Uluslararası Geri Dönüşüm, Çevre Teknolojileri ve Atık Yönetimi Fuarının organizasyonu iddialı: “Geçtiğimiz seneyi ikiye katlayacağız.”

106 Amazon’un Çernobili: Crude

Bu yılın en iyi belgesel film Oskar adaylarından biri olan Crude, Texaco petrol şirketinin Amazonlardaki yarattığı küçük cehennemi anlatıyor. Dinlemesi zor hikâyeyi seyretmek pek kolay olmayacak gibi...

Her sayıda...

4 Arka Plan Coşkun Aral’ın objektifinden hayata sıkı sıkı tutunan Mangrove’lar

6 Haberler Güneş gören kiremitler ve diğerleri

27 Talat Ulusoy Bol Leylekli Bir Laklak

75 Bilge Dicleli Yöneticiyim, Doğruyum, Çevreciyim!

88 Emil Edip Öymen Commerzbank, karbondioksit ısıltısı ve Velib

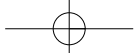
112 Kitap “Dikkat Eriyorum!”, “Sağlıklı Bebek Yetiştirme Rehberi” ve “A Blueprint For A Safer Planet”

Arka Plan

Hayata Sıkı Sıkiya Tutun

Malezya'ya bağılı Langkawi, diğer adıyla Boz Kartal Takımalarının neredeyse üçte ikisi tamamen ormanlarla kaplı. Bu sık ormanların en tipik canlısı ise, yöreye özgü, "Hint sakız ağacı" olarak da bilinen Mangrove ağaçları. Yetiştiiği toprakları sıkı sıkı tutan görkemli Mangrove'lar, adaların aşırı tuzlanma ve su baskınları gibi sorunlarıyla baş etmek için birebir. Ayrıca su kaynaklarını temizleme ve tsunamiler sırasında oluşan dev dalgaları kesmek gibi yararları da var. Kısacası biz bozuyoruz, onlar tamir ediyor. Tıpkı yıllardır değiştirmedikleri yuvalarını koruyan kartallar gibi...

Fotoğraf: Coşkun Aral

Haberler

Wal-Mart'tan Sürdürülebilirlik Konsorsiyumu

ABD'nin dev market zinciri Wal-Mart geçen sene raflarındaki her ürün için bir Sürdürülebilirlik Endeksi oluşturacağını duyurmuştu. Wal-Mart bu atılımın ardından STK'lar, kamu kuruluşları, perakendeciler ve tedarikçilerin katılımıyla oluşturulacak bir Sürdürülebilirlik Konsorsiyumu için ilk adımlarını atmaya başladı. Konsorsiyumun ilk projelerinden biri elektronik ürünler için yeşil standartlar oluşturmak olacak. Greenpeace tarafından hazırlanan Yeşil Elektronik Kılavuzu gibi metinleri ve Energy Star gibi sertifikalama kuruluşlarını referans alan Sürdürülebilirlik Konsorsiyumu bu konuda BestBuy, Dell ve HP gibi kurumsal markalarla beraber çalışıyor. Wal-Mart'ın bu kapsamlı proje sayesinde, önümüzdeki dönemde, birçok ürünün kapsayacak çok daha genel bir yeşil ürün sertifikası oluşturmayı hedeflediği tahmin ediliyor.

Dulux Karbon Ayak İzini Yeşile Boyadı

Yeşil inovasyon her geçen gün daha fazla

sermaye sahibinin parasının cebinde kalmasını sağlıyor ve sürekli yeni iş alanları açıyor. İngiliz boya markası Dulux, Ecosense serisi sayesinde iki yıl içinde standart ürünleri tarafından üretilen karbon ve su ayak izini yarı yarıya düşürmeyi başardı. Ecosense dizisi, doğaya bıraktığı atık oranını ise yüzde 40 düşürdü. Bu düşüş, uçucu organik bileşimlerin temizlendiği ve boyaların ekosistemde kalıcı izler bırakmadığı anlamına geliyor.

Eko Sanatçıdan 2,75 milyon dolarlık bağış

Grammy Vakfı tarafından müzisyenlerle dayanışma amaçlı kurulmuş olan Musicare kuruluşu üç senedir yılın sanatçısı seçilen kişilerin resimlerini eko-sanatçı Mckenzie'ye yaptırıyor. Mckenzie'nin 2010 için 40x50'lik tuvale çalıştığı Neil Young portresinin değeri 2 milyon 750 bin dolar olarak belirlendi. Mckenzie'nin 2009'da 3 buçuk milyon dolara satılan tablosunun geliri de Grammy Vakfı'na bağışlandı.

ABD'nin önde gelen sanat okullarından UCLA'dan mezun olan Mckenzie'nin ekolojik sanata yaklaşmasında, yaşadığı kişisel trajedinin de payı var. Yıllardır kullandığı boyalardaki zehirli kimyasallar sebebiyle Lupus hastalığına yakalanan Mckenzie, o gün bugündür tablolarında sadece ekolojik malze-

meler kullanıyor. ABD'de ve yurtdışında birçok ödül kazanan sanatçı çevre kuruluşlarına yardım amaçlı birçok bağış kampanyasına öncülük yapıyor ve tüketicileri çevre dostu ürünler kullanmaları konusunda bilinçlendirmeye çalışıyor.

İngiltere'den Yeşil Binalara 5 Milyon Sterlin

İngiltere merkezli Teknoloji Strateji Kurulu ve Mühendislik ve Fizik Bilimleri Araştırma Konseyi, ülkedeki şirketlerin yeşil binalar için gerekli tasarım ve karar araçlarını fonlamak için, 14 araştırma ve geliştirme projesine 5 milyon sterlinlik bir bütçe ayırdı. Sözkonusu projeler, İngiltere'nin 2050'de karbon emisyonlarını yüzde 80 düşürebilmesi için gerekli olan bina tasarımları üzerine yoğunlaşacak. İngiltere'deki karbon emisyonlarının yüzde 45'inden konutlar sorumlu. Üreticiler ortaya çıkacak yeni projeler sayesinde yaptıkları tasarımların binalar üzerindeki etkilerini çok daha kolay ölçebilecekler.

UPM, Baltık Denizini Temizliyor

Finlandiyalı köklü orman endüstrisi şirketine UPM, Baltık Denizi Hareketi Zirvesi kapsamında yenilikçi

bir araştırma projesi ortaklığına katılıyor. Proje, tarım alanlarından Baltık Denizi'ne doğru akan ve besin maddeleri bakımından zengin olan suyu kirlilikten arındırmak için toprakla karıştırılmış odun kömürü kullanımını öngörüyor. UPM Kurumsal Sorumluluk Direktörü Marko Janhunen, UPM'nin kurumsal sorumluluk anlayışını, "Katı atık sahalarına minimum atık atılmasını ve su kaynaklarının hem etkili biçimde yeniden kullanımını, hem de sürdürülebilir biçimde kullanımı" olarak tanımlıyor.

Biyokömürün toprak arındırıcısı olarak kullanılmasına ilişkin yapılan son uluslararası araştırma, ileriye dönük pek çok potansiyel avantaja işaret ediyor. Bu nedenle, tarımsal kullanım için biyokömür geri dönüşüm ürünlerinin geliştirilmesi, önemli bir teknolojik seçenek sunuyor.

Puma ve Bolt'un Uzun Koşusu

Dünyaca ünlü spor markası Puma'nın CEO'su Jochen Zeitz tarafından kurulan Zeitz Vakfı, "The Long Run / Uzun Koşu" isimli girişimini başlattı. Bir eylem planı olarak da tanımla-

nan Uzun Koşu, 5 kıtadaki 9 farklı bölgede çevreyi korumak ve daha iyi bir yaşam inşa etmek için faaliyetlerine başladı. Jochen Zeitz Vakfın kuruluş amacını açıklarken "Sürdürülebilirlik, ekonomik sıkıntıların kurbanı olmak zorunda değil. Koruma, toplum, kültür ve ticareti dengeleyebilen projelerle, sürdürülebilir gelişme için yeni bir model yaratmayı amaçlıyorum. Üzerinde durduğum model, bir yandan çevre için çalışırken aynı zamanda bu amaç için ticari başarı da kazanabilecek bir örnek olacak" diyor. Vakfın en önemli gönüllüleri arasında Jamaikalı atlet Usain Bolt yer alıyor. Bolt, "Çevresel bilinç bir yaşam biçimi olmalı. Ben her ne kadar kısa mesafe koşsam da, herkese bu uzun koşuda bize katılmak için ilham vermek istiyorum. Gezegimizin geleceği, bunun için sonuna kadar çaba göstermeye değer" diyor.

Sri Lanka ve Burkina Faso: Sürdürülebilirlik Her Yerde

İngiliz Kraliyet Mimarlık Enstitüsü Mart ayında (RIBA) Uluslararası Diyaloglar etkinliği kapsamında Mimari ve İklim Değişikliği Söyleşileri düzenliyor. Söyleşilerin konularından biri yerel mimari ve yapıların iklimsel ihtiyaçlara göre tasarımı olacak. Etkinlik kapsamında anlatılacak en önemli projelerden biri Sri Lanka'da yetim çocuklar için tasarlanmış olan SOS Çocuk Köyü. SOS Yetimhanesi, maliyeti de düşürebilmek için, yerel hammaddeden yapılmıştı.

Burkina Faso'nun kırsal bölgelerinde daha ucuz ve otantik malzemelerle yeni teknolojilerin harmanlandığı binalar da sürdürülebilirlik esasına göre geliştiriliyor.

Yeni ve eski teknolojileri sentezleyen Burkina Fasolu mimar Francis Kere de toplantının davetlileri arasında yer alıyor. Mimari ve İklim Değişikliği Söyleşileri, Kopenhag süreci sonrasında iklim değişikliği sorunuyla mücadele edebilmek için yeni kuşak mimarının eski nesille buluşmasına ev sahipliği yapıyor.

Greenpeace'ten Yeşil Elektronikler Rehberi

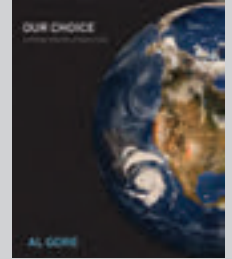
Greenpeace, üç ayda bir çıkardığı Yeşil Elektronikler Rehberinin 14. sayısını bu yılın başında yayınladı. Daha önceki raporlarına nazaran daha katı bir tutum aldığı söylenen Greenpeace, yeni rehberinde tehlikeli maddeler ve elektronik atıkların idaresi gibi kıstasların yanı sıra firmaların zehirli atık vergileri konusundaki lobi faaliyetlerini de dikkate alıyor.

Gelelim sıralamaya. Yeşil elektronikler skalasında Nokia, Samsung ile beraber ilk sıraları paylaşıyor olmasına rağmen, lobi faaliyetleri yüzünden kınanıyor. Nintendo ve Microsoft listede alt sıralardaki yerlerini korurken Apple, Greenpeace'in Green My Apple kampanyası sayesinde alt seviyelerden beşinciliğe kadar tırmanmayı başardı.

"Our Choice" Türkçeye Çevriliyor

Uygunsuz Gerçek filmi ve kitabı ile küresel ısınma konusunda ilk önemli uyarılardan birini yapan

eski ABD Başkan yardımcısı Al Gore, yeni kitabı "Our Choice"la bu konudaki çalışmalarına devam ediyor. Geçtiğimiz sayıda kitap sayfasında tanıtımını yaptığımız kitabın yayın hakları BZD Yayıncılık tarafından alındı ve EKOIQ Kitaplığının yayın listesine dahil edildi. Gençlere yönelik bir versiyonu da olan kitap Türkçede büyük ihtimalle "Seçim Bizim" ismiyle, Nisan ayında yayınlanacak.

Haberler

Bir Damla Suya Ödül

Design Academy Eindhoven mezunu Bas van der Veer'in "A Drop of Water" adlı mezuniyet projesi "Rene Smeets" ödülü aldı. Yağmur borularına monte edilen küçük bir depo görünümündeki ürün, borulardan akan yağmur suyunu bahçe ve bitki sulamasında kullanmak üzere depoluyor. Tankın içinden ayrılabilen ikinci yeşil parça ise sulama amaçlı kullanılabilir.

Pet Şişeden Estetik Bir Seçenek: Restore

Pet şişeler doğada çözülmesi en zor maddeler arasında yer alıyor. Ama bazı tasarımcılar, doğada çözümlerini beklemiyor; onları yararlı nesnelere dönüştürüyor. Bu konudaki en özgün işlerden biri Danimarkalı tasarımcı Mika Tolvinen'e ait: Restore. Pet şişelerin hammaddesi olan plastiğin keçe ile kaplanması yoluyla üretilen Restore, gazete, dergi, oyuncak gibi malzemeleri depolayabilmek için özgün ve şık seçenekler sunuyor.

Sole Power'dan Güneş Gören Kiremitler

Evinizin çatısına güneş paneli koymaya neden bu kadar karşısınız? Fiyatları mı çok uçuk geliyor? Yoksa evinizin çatısında sakil ve hantal mı duruyor? Yoksa güneş ay-nalarının enerji verimi öyle anlatıldığı kadar iyi mi değil? Evet, aslında haklısınız ama Bressler Grubu buna da çözüm buldu. Bressler sayesinde çatınıza döneceğiniz basit bir kiremit sistemiyle de güneş enerjisinden yararlanabilirsiniz. Sole Power'ın en büyük artılarının biri maliyetinin düşük olması. Öte yandan Sole Power'ın, herhangi bir çatı ustası tarafından montajlanabildiği de iddia ediliyor. Sole Power'ın daha ucuza gelme sebeplerinden biri de diğer sistemlerde kullanılan silikon plakalardan yüzde 99 daha az hammadde kullanıyor oluşu. Bressler grubu uzun yıllardır Black&Decker, Motorola gibi büyük şirket-

lere tasarım hizmeti veriyor. Şirketin güneş kiremitlerine de imza atan Bressler-green markasının bu alandaki başarısı zaten tescilli. Firma, dünyadaki sürdürülebilir tasarım kriterlerini belirleyen en önemli kuruluşlardan biri olan Designer Accord'a kabul edilen ilk on şirketten biri olmayı çoktan başarmış.

Lovins: "Nasıl Ölmek İstersiniz?"

İlk sayımızda tanıttığımız, hem doğal kapitalizm tezinin, hem de hibrid arabaların mucidi Amory Lovins, Kaliforniya Palmspring'de Ocak ayında düzenlenen Temiz Teknoloji Yatırımcıları Zirvesinde yaptığı konuşmaya bu soruyla başlamış. Lovins'in, yatırımcılara sunduğu seçenekler arasında iklim değişikliği, nükleer felaket ve petrol savaşları da var-

mış. Lovins konuşmasında sermaye sahiplerinin temiz teknolojiye yatırım yapmayarak maliyeti düşürmek, istihdamı artırmak ve rekabet üstünlüğü sağlamak gibi fırsatları geride bıraktıklarını iddia etmiş.

Lovins, temiz teknolojinin parlak geleceğini ilk gören şirketlerin Dupont, BP ve Dow olduğunu iddia ediyor. Bu şirketlerden Dupont 9 milyar dolarlık bir yatırım yaparak seragazi salımlarını yüzde 72 azalttı ve enerji maliyetinde 3 milyar dolarlık bir tasarruf elde etmeyi başardı. Yenilenebilir enerjiye dönüşü, esprili bir şekilde "ateşin yeniden icadı" olarak tanımlayan Amory Lovins, ulaşım araçlarından binalara ve fabrikalara kadar her alanda verimliliği artırmak ve dünyayı kurtarmak için çok fazla sayıda verimlilik tedbirinin ya hiçbir maliyeti olmadığını ya da çok ekonomik olduğunu vurgulamış. Yani "ateşi yeniden keşfetmek için" aslında ne paraya ne de başka bir şeye ihtiyacımız var. İhtiyacımız olan bir "bakış ve zihniyet değişimi." O kadar...

ONDUGREEN

Yeşil Çatı Sistemi

Herkes çatıya çıkacak!

Ondugreen Yeşil Çatı Sistemi,
çevreyi korur,
küresel ısınmaya karşı koyar,
çatılarda farklı yaşam alanları yaratır!

Copyright ©

Sorularınız için:
pazarlama@onduline.com.tr

Onduline
AVRASYA A.Ş.

www.onduline.com.tr

Haberler

Financial Times: Sahte Organiklere Dikkat

Saygın ekonomi yayınlarından biri olan Financial Times'ın Alman edisyonunun organik üreticiler konusundaki haberi Avrupa'yı sarstı. Gazetenin haberine göre H&M, Tchibo, C&A gibi markalar organik pamuktan yaptıklarını söyledikleri ürünlerini aslında GDO'lu pamuk kullanarak yapıyorlar. Bağımsız bir laboratuvarın yöneticisi olan Lothar Kruse, ürünlerin yüzde 30'unda genetiği değiştirilmiş pamuk tespit ettiklerini iddia etti. EcotextileNews, söz konusu pamukların Hindistan'da üretildiğini yazıyor. Zaten dünyanın organik pamuk ihtiyacının neredeyse yarısı Hindistan'dan karşılanıyor. Treehugger isimli internet sitesi ise, 2009 yılının Nisan ayında organik koleksiyonlarda genetiği değiştirilmiş pamuk tespit edildikten sonra bu ürünleri kontrol edip sertifika veren EcoCert ve Control Union'a da para cezası verildiğini yazdı. Organik ve çevre dostu ürünlerin hacmi ve iktisadi payı büyüdükçe, hem sertifika kurumlarına hem de onlara yetki veren devlet kurumlarına çok daha fazla iş düşecek gibi görünüyor.

Greentouch: Bin Kat Daha Fazla Tasarruf

Bell Laboratuvarları tarafından kurulmuş olan küresel iletişim konsorsiyumu Greentouch, küresel iletişim ağlarından bin kat daha fazla enerji tasarrufu sağlayabilmek için gerekli teknolojileri yaratmayı kafasına koymuş. Greentouch teknolojisi sayesinde internet dahil dünya genelindeki iletişim ağlarını üç yıl boyunca çalıştırabilmek için tek günlük enerji sarfiyatı yeterli olacak. Greentouch, gelecekte sürdürülebilir ağların

merkezinde yer alacak enerji tasarrufu için yeni radikal yaklaşımlar icat etmek ve sunmak üzere sanayi, akademi ve devlet laboratuvarlarındaki liderleri bir araya getiriyor. Konsorsiyum, Bilgi ve İletişim Teknolojileri

(ICT) sektörünün tüm oyuncularını bu büyük hedefte birleşmeye çağırıyor. ABD Enerji Bakanı Dr. Steven Chu, Greentouch girişimini, global iklim krizini çözmek için kurulmuş olan gerekli, sınırsız ve yaratıcı bir ortam olarak değerlendiriyor. İngiltere Enerji ve İklim Değişikliği Devlet Bakanı Ed Miliband ise, Greentouch'un elde edilmesi istenen düşük karbon toplumuna ulaşmada işletmelerin rolü konusunda bir kılavuz işlevi

görebileceğini vurguluyor. Fransa Sanayi Bakanı Christian Estrosi, global enerji tasarrufunu artırmak isteyen sanayicilere gerekli teknolojik desteğin Greentouch tarafından sağlanabileceğini savunuyor.

Dünyanın En İnovatif 6. Şirketi: First Solar

Dünyanın önemli iş dergisi ve portallarından fastcompany'nin her yıl açıkladığı dünyanın en inovatif şirketleri sıralamasında bu yıl altıncılığı bir güneş paneli üreticisi aldı: First Solar. On yıllar boyunca yenilenebilir enerji firmalarının en büyük hedefi geleneksel enerji üretimiyle fiyat bazında rekabet edebilmektir. First Solar'ın dünya devi şirketlerin arasına girebilmesinin sebebi de zaten bu: Sektörde watt başına 1 dolar olarak bilinen birim maliyeti sonunda 0,85 dolara kadar indirmeyi başarması. Bu maliyet indiriminin sonuçlarını çok yakın bir zamanda göreceğinizden hiç kuşkunuz olmasın. Bu arada en

inovatif şirketler sıralamasındaki ilk üçü de unutmadan söyleyelim: Sırasıyla Google, Apple ve Facebook. Yani kolay bir iş değil First Solar'ınki...

Endüstriyel Atıkları Temiz Enerjiye Dönüştürüyoruz !

MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji A.Ş., sanayi üretim süreçlerimizde oluşan atıkları en ileri teknolojiler ile elektrik enerjisine dönüştürme projesini başlatmıştır.

MSG
Entegre Geri
Kazanım ve
Enerji

MESS ENTEGRE GERİ KAZANIM VE ENERJİ SAN. VE TİC. A.Ş.

Maya Akar Center Büyükdere Cad. No: 100-102 Kat:16 D:60 Esentepe / İstanbul • Tel: 0212 356 69 00 • Fax: 0212 212 58 00

Haberler

2. Türkiye İklim Değişikliği Kongresi Haziran'da

Günümüzde iklim değişikliği insanoğlunun karşılaştığı en büyük doğal felaketlerden biri olarak anılıyor. Konuyla ilgili tedbirler alması beklenen politikacılar ise doğru ve güvenilir araştırmalara ve bilimsel metinlere ihtiyaç duyuyor. Su Vakfı ve İSKİ bu alandaki eksikliği gidermek için Türkiye İklim Değişikliği Kongresini organize ediyor. Bu yıl 16-18 Haziran tarihleri arasında ikincisi düzenlenecek olan kongrenin ana teması "Yerel Yönetimler ve İklim Değişikliği." Toplantıda ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İSKİ tarafından desteklenen ve Türkiye'nin bütün illerini kapsayacak şekilde planlanan Ulusal İklim Değişikliği Modelinin sonuçları da tartışılacak.

Yeşil Tesisler Ekim Ayında buluşuyor

Türkiye'nin sektöre yeni girmiş eğitim ve danışmanlık şirketlerinden Odak, ilkinin geçen yıl düzenlediği Yeşil Tesisler Konferansının ikincisini 2010 yılının Ekim ayında gerçekleştirecek. Geçen yıl 15 Aralık'ta Swiss Otel'de düzenlenen konferansta tesislerdeki hava ve su kalitesi, su ve enerji verimliliği gibi gündemler ele alınmıştı. Odak Danışmanlık "Sürdürülebilir Bir Dünya İçin..." sloganını benimseyen bütün tesislerin bu seneki konferansa katılmasını bekliyor.

EKODesign Konferansı Başlıyor

Türkiye'deki mimarlık ve yapı sektöründe ekoloji ve sürdürülebilirlik çalışmalarının en önemli ayaklarından biri olan EKODesign 2010 Konferansının üçüncüsü 14 Nisan 2010 günü başlıyor. Konferansta yeşil binaların; finansman, tasarım, mühendislik ve planlama boyutları tartışılacak. Konferansın şöhretli konukları arasında deneysel Hypergreen kulesinin tasarımcısı, dünyaca ünlü Fransız mimar Jacques Ferrier; eğitim yapılarının sürdürülebilir tasarımı konusunda uzmanlaşmış deneyimli mimar Peter Clegg ve kurduğu Londra merkezli BDSP Çevre Mühendisliği firması ile yaratıcı ve sürdürülebilir yapı çözümlerine imza atan mühendis Klaus Bode, kendi yeşil tasarım deneyimlerini konuklarla paylaşa-

caklar. EKODesign 2010 Konferansı, Türkiye'nin yeşil binalar konusunda vizyonunu belirleyen kurumların temsilcilerini de konuşmacı olarak alıyor. Ana sponsorluğunu BASF, Siemens Ev Aletleri ve Fibrobeton'un yaptığı konferansın etkinlik programı ile ilgili gelişmeler www.ekodesignkonferansi.com adresinden takip edilebilir.

Küçük Ayaklardan Büyük Adımlar

Tetra Pak ile City's Nişantaşı Alışveriş Merkezinin birlikte hayata geçirdiği "Şehirdeki Küçük Ayaklar Doğadaki Büyük Adımlar" projesi kapsamında ilköğretim çağındaki 600 çocuk geri dönüşüm ve yenilenebilirlik konusunda eğitim aldı. Proje kapsamında çocuklara, enerji ve su tasarrufuna dikkat edilmesi; yenilenebilir kaynakların ve bunlardan üretilmiş ambalajlı ürünlerin kullanımına öncelik verilmesi ve ambalaj atıklarının yaş atıklardan ayrı toplanması gerektiği ayrıntılı olarak anlatılıyor. Eğitim kapsamında ayrıca Tetra Pak paketlerinden kâğıt üretilmesi de

uygulamalı olarak gösteriliyor. İlk olarak Işık İlköğretim Okulları bünyesinde başlayan etkinlikler dizisiyle, ilk üç ayda Şişli ve çevresindeki 3 bin çocuğa ulaşılması hedefleniyor.

Kampanyanın ana destekçilerinden Tetra Pak, ürettiği ambalajların dörtte üçünün kâğıttan oluştuğu gerçeğini göz önünde tutarak, kâğıt hammaddesini sağladığı ormanların sürdürülebilir olmasına özel önem veriyor ve zaman içinde hammadde ihtiyacının tamamını Orman Koruma Konseyi (FSC- Forest Stewardship Council) sertifikalı kuruluşlardan tedarik etmeyi hedefliyor.

Çekirdekler Çöpe değil; Havran'a

Balıkesir'in Havran ilçesinde, başlatılan "Her çekirdek bir fidan olsun" kampanyası kapsamında, 35 kilo meyve çekirdeği toprakla buluşturuluyor. Çanakkale'de yaşayan TEMA gönüllüsü Zeynep Gülperi Sonerman'ın 2008 yılında başlattığı ve ilk uygulamasını yaşadığı ilçede düzenlediği "Her Çekirdek Fidan Olsun" kampanyasının ikinci adımı, Havran'da gerçekleştirilecek. Kampanya çerçevesinde toplamı 35 kilogramı bulan fıstık çamı, erguvan, akasya, aybatus, şeftali,

kiraz ve erik çekirdeklerini Havran Tarım İlçe Müdürlüğüne teslim eden Sonerman basına yaptığı açıklamada "Yazları yediğiniz meyve çekirdeklerini çöpe atmayın. Kurutun, biriktirin, isterse- nize bana gönderin, isterse- nize doğa yürüyüşlerinizde uygun bulduğunuz yerlere çekirdekleri ekin. Çekirdek- lerin bir süre sonra bir ağaç- ta yeniden hayat bulmasına aracı olun. Dağlarımız, ağaçsız arazilerimiz meyve vermeye başlasın" dedi.

Dalyan'da 600 Tekneye Temiz Enerji

Muğla Dalyan Kanalında tur hizmeti veren tekneler bugüne kadar fosil yakıtlarla çalışıyordu ve tabii ki son derece hassas bir ekosisteme sahip olan Dalyan'da deniz kirliliğine yol açıyordu. Ama artık tekneler mazotla değil, güneşten elde edilen tertemiz elektrikle çalışacak.

Muğla Valiliği ve Muğla Üniversitesi Dekanlığı arasında imzalanan protokol sayesinde gerçekleştirilecek tesis sayesinde, toplam 600 tekne güneş enerjisi ile şarj edilecek. Toplam maliyeti 1,8 milyon Euro olan proje için gerekli kaynak AB Çevre hibe fonlarından sağlanacak. Tesislerin yapımının danışmanlığını ise Muğla Üniversitesi üstlendi.

Yalova'da Naylon Poşetler Tarihe Karışıyor

Yalova Belediyesi, alışverişlerde naylon poşetlerin kaldırılması, yerine file ve bez torbaların kullanılması için kampanya başlattı. Ocak ayında vatandaşlara file ve bez torba dağıtan Belediye Başkanı Yakup Koçal, "Geleceğimiz için naylon poşetten vazgeçelim. Geçmişte olduğu gibi file ve bez torba kullanarak gelecek nesillere örnek olalım" dedi. Yalova'da iki, üç aylık bir zaman dilimi içinde başta pazaryerleri ve alışveriş merkezleri olmak üzere birçok işletmeci naylon poşet kullanmayacak. Bu etkinlik kapsamında ilk etapta halka 5500 file ve bez torba dağıtılacak. 3 Nisan 2010 tarihinde ise pazarda naylon poşet kullanımı tamamen yasaklanacak.

Altın Çekül Ödülleri

Yapı-Endüstri Merkezi tarafından 1991 yılından bu yana düzenlenen Türkiye'nin yapı malzemesi alanındaki ilk yarışması, Altın Çekül Yapı Ürün Ödülü için başvurular başladı. Yapı sektöründe faaliyet gösteren tüm firmaların başvurabileceği yarışmada ürünler; üretim, uygulama ve kullanım süreçlerinde akılcılık ve enerji tasarrufu sağlamaları, çevreye, sağlığa zararlı bir yönlerinin olmaması ve üretimde yerli kaynakların da kullanılması gibi kistalara göre değerlendirilecekler. Başvuru yapacak şirketlerin, ürün tanıtım dosyalarını ve başvuru formlarını en geç 19 Nisan 2010 günü saat 17.00'ye kadar Yapı-Endüstri Merkezine teslim etmeleri gerekiyor.

Ayrıntılı bilgi ve başvuru için:
Yapı-Endüstri Merkezi
Fulya Mah. Yeşilçimen Sok.
No:12/430 (Polat Kulesi Yanı)
34394 Fulya / İstanbul
Tel: 0212 266 70 70 -
Faks: 0212 266 70 10
info@yemodul.com
www.yemodul.com/altincekul

Haberler

Mahsül: Havadan İlaçlama Çözüm Değil

Yeşiller Partisi Tarım Çalışma Grubunun yayın organı Mahsül'ün dördüncü sayısı yayınlandı.

Derginin ana konularından biri uçakla ilaçlama. Yeşiller Tarım Grubu, Kuzey Ege'deki zeytinliklerde uygulanan havadan tarımsal ilaçlama faaliyetlerinin, orta vadede üreticinin gelirlerini azaltacak ve uzun vadede belki topraksızlaştıracak bilinçsiz bir uygulama olduğunu savunuyor. Mahsül ekibi kitlesel bir kampanya yürütebilmek için devlet yetkililerine, turizmcilere ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik bir dilekçe oluşturmuş. Dilekçe, kimyasal haşere ilaçlarının bu konuda bir çözüm üretmediğini, hatta mevzu bahis ilaçların ertesi sene daha fazla haşerenin üremesine yol açtığını savunuyor.

Nestlé R22'den Vazgeçti

Dünyanın önemli çikolata üreticilerinden Nestlé, Bursa Karacabey'deki fabrikasında doğal soğutucu cihazlar kullanmaya başladı. Nestlé bu uygulamayla 'Montreal Protokolü' ve AB düzenlemelerine de tam uyum sağlamış oldu. Ozon tabakasını incelten maddelerin belirlendiği Montreal Protokolü, R22 isimli birinci grup soğutucu gazların 2016'ya kadar durdurulmasını ve 2040 yılında ise tamamen kaldırılmasını hedefliyor. Karacabey'deki fabrikasında R22 gazlarının kullanımına tamamen son veren Nestlé, küresel ısınmaya ciddi etkileri olan ikinci grup soğutucuları da ortadan kaldırmayı hedefliyor.

Eczacıbaşı Topluluğu, İklim Platformuna Katıldı

Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyinin Türkiye'den ilk üyesi olan Eczacıbaşı Topluluğu, TÜSIAD ve Bölgesel

Çevre Merkezinin birlikte oluşturduğu İklim Platformuna katıldı. Adil ve sağlam bir küresel anlaşma için iklim değişikliği konusunda çözüm yaratmayı hedefleyen İklim Değişikliğine Karşı Kopenhag Bildirisini ve Birleşmiş Millet Küresel İlkeler Sözleşmesini (Global Compact) de imzalayan Topluluk, bu konudaki çalışmalarını, kendi bünyesinde oluşturduğu "Sürdürülebilir Kalkınma Çalışma Grubu" ile sürdürüyor.

Topluluk kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan çalışma grubunun ana hedefi, sürdürülebilir kalkınma uygulamaları konusunda bir Topluluk envanteri oluşturmak ve bu konudaki çalışmaları faaliyet gösterilen sektörler bazında derinleştirmek. Çalışmalar kapsamında kuruluşlar, özel olarak seçilerek ve

uyarlanan GRI raporlama tekniğine uygun şekilde aylık göstergeler halinde insan kaynakları uygulamalarından üretim süreçlerine kadar pek çok

alandaki göstergeleri izleyerek, merkezi raporlama sistemine iletiyor. Bu veriler yıllık bazda incelenerek, gelecek yıllarda hedeflenecek olan iyileştirme planlarını oluşturmak üzere değerlendiriliyor. Böylece sürdürülebilir kalkınma kapsamında uygun parametreler saptanarak kuruluşlarda yapılan çalışmaların ölçülmesi, iyileştirmelerin planlanması, sürdürülebilir kalkınma çalışmaları içinde en iyi uygulama örneklerinin paylaşılması ve artırılması teşvik ediliyor.

Eczacıbaşı Topluluğu Global Compact Communication on Progress 2008 ve 2009 Raporları, grubun bu çalışmaları sonucunda elde edilen bilgiler ışığında hazırlandı. Eczacıbaşı Topluluğunun 2010 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu hazırlık çalışmaları ise devam ediyor.

HP'den Gezegen Ortaklığı Programı

Köklü bilgisayar firmalarından HP, geri dönüşümü teşvik etmek için başlattığı Gezegen Ortaklığı Programı kapsamında püskürtmeli yazıcılarda geri dönüşümlü malzemeyle üretim oranını 2007 yılının üç katına çıkarttı. HP firması tarafından yapılan açıklamaya göre yazıcıların etkinlik düzeyinde şu anda yüzde 32'ye ulaşılmış durumda. Hedefse yüzde 40. Geri dönüşümden elde edilen 46 milyon kilogram plastik ise, baskı ürünlerinde kullanılacak. Bu arada HP, yazıcılarda enerji tasarrufu sağlayabilmek için yeni teknolojiler de geliştiriyor. Yeni nesil yazıcılarda bulunan otomatik aç kapa teknolojisi, yazıcının iş yoğunluğu olmadığında otomatik olarak düşük enerji tüketimine geçmesini ve çıktı alınmak istediğinde kısa sürede çalışmasını sağlıyor. Kurumlardaki hafta sonu ve

mesai saatleri sonrasında kapatılmayan yazıcılar bu özellik sayesinde yüzde 66 enerji tasarrufu elde ediyor.

2009 yılında piyasaya çıkan tüm HP Laserjet ve mürekkep püskürtmeli yazıcılar ENERGY STAR sertifikası taşıyor. HP Laserjet yazıcıların büyük bölümünde bulunan Instant-on teknolojisi, yüzde 50'ye kadar enerji tasarrufu sağlıyor. Bu teknoloji sayesinde HP Laserjet serisi bugüne dek 5,4 milyon ton karbondioksit salımını engellediği hesaplanmış.

EN ZENGİN **10** YEŞİL YATIRIMCI

Amerikan argosunda “Yeşil,” dolara verilen isimdir çünkü bu para biriminin her tür banknotu aynı yeşil renge sahiptir. Şimdilerde “çevrenin yeşili” ile “doların yeşili” arasında ilginç bir ilişki doğuyor ve dünyanın en zengin adamları “Yeşil”e yatırım yapıyor.

Girişimcilik

Son yılların kârlı, kârlı olduğu kadar da anlamlı yatırım alanlarından biri “yeşil/yenilenebilir enerji”. Küresel ısınma, çevrenin büyük ölçekli tahribatı, sanayileşmenin dünyanın geleceğini tehdit etmesi, bu sorunların karşısında toplumsal duyarlılığın artması, çevre sorunlarının gündelik hayatın ve kaygıların bir parçası haline gelmesi, politikacıların gelişmelere karşı kayıtsız kalmaması, konvansiyonel enerji kaynaklarının çok da uzak olmayan bir gelecekte tükeneceği gerçeği birçok küresel şirket ve yatırımcıyı alternatif enerji alanlarını keşfetmeye yöneltti. Yenilenebilir/yeşil enerji kaynaklarının gündeme gelmesi hem dünyanın geleceği hem de ekonomi açısından büyük fırsatlar sunuyor. İster sadece kârlı bir iş olarak baktıklarından, ister duyarlılıkları nedeniyle olsun şirketlerin yeşil/yenilenebilir enerji alanlarına yoğunlaşmasından asıl kârlı çıkan dünya olacak.

Dünyanın en varlıklı insanları da bu sürecin dışında kalmıyor, giderek daha fazla yeşil/yenilenebilir enerji ile ilgileniyorlar. Yaşanan ekonomik kriz kısa vadede yenilenebilir enerji yatırımlarını olumsuz etkilemiş olsa da uzun vadede trendin ivme kaybetmeyeceğini, yenilenebilir temiz enerji kaynaklarının toplam enerji üretimi ve yatırımları içinde payını artırmayı sürdüreceğini beklemek gerekir. Bir araştırmaya göre, krizin etkisi ile 2009 yılında temiz enerji alanında yapılan yatırımlar bir önceki yıla göre yüzde 9 oranında azaldı. Bunun temel nedeni ise krizin kaynağı olan finans kurumlarının ve bankaların yeşil enerji projelerine ihtiyatlı yaklaşması. Ancak, örneğin AB, 2020 yılına kadar enerji ihtiyacının yüzde 20’sini yenilenebilir kaynaklardan sağlamayı hedefliyor. Hükümetlerin bu hedefe ulaşmak için verecekleri destek düşünülürse bu büyük bir yatırım alanı anlamına geliyor. AB’nin hedefi tutturabilmesi için elektrik üretiminin

yüzde 33’ünün rüzgâr, güneş enerjisi ve hidroelektrik kaynaklarından sağlanması gerekiyor; bu oran bugün itibari ile yüzde 16.

Ellerinde çok büyük bir miktarda servet birikmiş olan işadamları, elektrikli arabalar, güneş enerjisi ve jeotermal enerji gibi alternatif enerji alanlarında yatırım yapmaya çoktan başladılar. Bugün “En zengin 100 çevreci yatırımcı” listesi tam 267 milyar poundluk bir serveti temsil ediyor. Varlıklı ve güçlü işadamlarının bu alana yatırım yapması hiç kuşkusuz çeşitli siyasi sonuçlar da doğuracak. Hükümetler nezdinde bu tür yatırımların teşvik edilmesi için lobi faaliyetleri içinde olacaklar. Bu da sonuçta dünyanın işine gelecek. Kısa bir süre içinde, herkesin; hem yatırımcıların hem de toplumun kazandığı bir oyuna tanık olacağız.

Şimdi dünyanın en zengin 10 yeşil yatırımcısının profiline bir bakalım; neler yapıyorlar, hangi alanlarda faaliyet gösteriyorlar?

1 Rüzgârın Oğlu: Warren Buffet

Birinci sırada 27 milyar poundluk serveti ile Warren Buffet var. Rüzgâr enerjisine yatırım yapıyor. Modern kapitalizmin temsilcisi olarak anılıyor. Nebraskalı bir politikacının oğlu olan Buffet, çocukluğunda gazete dağıtıcılığı yapmış. 1965 yılında sorunlar yaşayan bir tekstil firmasını alarak iş hayatına atılmış. Şirketi daha sonra, bünyesinde Coca-Cola ve Dairy Queen gibi dev firmaları barındıran bir holdingin temel taşı haline getirmiş. Buffet’in sahip olduğu şirketler arasında rüzgâr enerjisi şirketi MidAmerican Energy de var. Geçen yıl da American Electric Power ile işbirliğine gitti. Ortaklar Texas, Oklohama ve Kansas’ta rüzgâr enerjisi yatırımları planlıyor. Buffet ayrıca kısa bir zaman önce Hong-Kong merkezli, elektrikli arabalar için pil üreten BYD şirketine de yatırım yaptı.

2 Yazılımdan Yosuna: Bill Gates

İkinci sırada yine bir Amerikalı milyarder var. 26 milyar po-
undluk serveti ile Microsoft'un kurucusu Bill Gates de yeni-
lenebilir enerji alanında yatırım yapan zenginlerden biri.
Gates, 2008'de hayır işlerine daha çok vakit ayırabilmek

için şirketteki görevinden ayrıldı. Elde ettiği şahsi servetinin büyük bir kısmını Bill & Melinda Gates Vakfına aktardı. Vakıf hayır işleri için bugüne kadar 29,7 milyar dolar harcadı. Bir yandan da Cascade Investment adındaki şirketi ile faaliyetlerine devam eden Gates'in yatırımları arasında akaryakıt şirketi Pacific Ethanol da var. Gates ayrıca yosundan yakıt üretmeye çalışan Sapphire Energy'e de yatırım yapmış durumda. Yosun, yenilenebilir enerji sektörünün gözde maddesi, çünkü hem çok verimli bir yakıt ve hem de hemen her koşulda yetiştiriliyor.

4 3.6 Milyar Poundluk Temizlik: Marcel Brenninkmeijer

C&A mağazalarının sahibi Hollandalı bir aileden gelen Marcel Brenninkmeijer yeşil enerji yatırımlarına odaklanan 3,6 milyar pound büyüklüğündeki Good Energies fonunu yönetiyor. Good Energies kuzey Amerika, Avrupa, Asya'da rüzgâr ve güneş enerjisi alanında faaliyet gösteren 30'dan fazla şirkete yatırım yapmış durumda. C&A 1861 yılında iki kardeş tarafından kuruldu. Şu anda 16 ülkede mağazaları var, C&A Brenninkmeijer ailesine 19 milyar poundluk bir servet kazandırdı.

3 IKEA ve Ingvar Kamprad

Yenilenebilir enerjiye yatırım yapan dünyanın en zenginleri listesinde üçüncü sırada 22 milyar poundluk serveti ile İsveçli Ingvar Kamprad var.

IKEA'nın kurucusu olan İsveçli milyarder Kamprad dünyanın 36 ülkesinde faaliyet gösteren mağazalarında çevre duyarlılığına büyük önem veriyor. 2012 yılına kadar bütün mağazalarında aydınlatma ve ısıtma için yenilenebilir enerji kaynakları kullanılacak. Ayrıca IKEA'nın otomobil filosundaki arabalar Honda'nın hibrid araçları ile değiştirildi; çalışanlar da hibrid araba almaları konusunda teşvik ediliyor, LPG'li araç alacak çalışanlar için uygun koşullarla kredi sağlanıyor.

5 Biyoyakıtın Efendisi: Mukesh Ambani

15 milyar poundluk bir servete sahip olan Hintli işadamı Mukesh Ambani'nin yeşil enerji alanındaki faaliyetleri arasında gıda üretiminde kullanılmayan, yakıt elde edilen, çorak arazilerde büyüeyebilen ekinlerin üretimi var. Bu faaliyetleri Ambani'nin Reliance Life Sciences (RLS) şirketi yürütüyor. RLS ayrıca uygun sulama koşulları altında verimi iki katına çıkartan hibrid biyoyakıt tohumu çeşitleri üzerinde de çalışıyor. RLS, 100,000 ton biyoyakıt elde edilen araziler üzerinde 100 bin Hintli çiftçi ile birlikte çalışıyor.

6 New York New York: Michael Bloomberg

Yenilenebilir enerji alanına yatırım yapan milyarderlerden biri de New York kenti belediye başkanı Michael Bloomberg. Zenginliğini finansal bilgi faaliyetlerinden elde eden Bloomberg belediye hizmetlerinde çevreye duyarlılığını ön planda tutuyor. 2030 yılında nüfusun bir milyon kişi daha artacağı New York için daha yeşil, küresel ısınma ile mücadele eden bir kent projesi hazırladı. Bloomberg'in çevre ile ilgili vizyonu bununla sınırlı değil. Kentin ihtiyacı olan enerjiyi güneş panelleri, ırmaklardaki gelgitler, köprüler ve gökdelenlerin tepelerine rüzgâr türbinleri yerleştirerek karşılamayı düşünüyor. Bloomberg'in serveti 14 milyar pound.

7 Çevreden Emekli Olunmaz: Michael Otto

Dünyanın en büyük posta ile alışveriş şirketlerinden birinin sahibi olan Michael Otto, Otto Group'taki işinden 2007 sonunda emekli oldu. Amazon'un ardından en büyük internet alışveriş şirketi olan Otto Group uzun zamandır çevre açısından güvenli ve sağlıklı ürünler sunuyor. Şirket 1992 yılından itibaren ürünlerinde bazı boyaların, kimyasalların, elyafın, hayvan kürklerinin ve tropikal ağaçlardan elde edilen malzemenin kullanımını yasakladı. Otto Group Elbe ırmağının korunması amacıyla kurulan bir vakfı da destekliyor.

8 AltaRock'a 20 Milyon Dolar: Paul Allen

11,5 milyar poundluk bir servetin sahibi, Microsoft'un kurucularından Paul Allen'in sahip olduğu Vulcan Capital, Seattle merkezli bitki yağlarından dizel yakıt üretimi yapan Imperium Renewables'a 250 bin dolar yatırım yaptı. Şirketin 2008 yılında ileri jeotermal sistemler üreten California merkezli AltaRock Energy'ye de 20 milyon dolarlık büyük bir yatırımı söz konusu. Ayrıca Allen'in gayrimenkul şirketi Seattle'da çevre dostu malzemelerden evler yapıyor.

10 Tıklayın Yenilensin: Sergey Brin

Listenin onuncu sırasında 7,5 milyar poundluk serveti ile Google'ın kurucularından Sergey Brin var. Brin servetinin önemli bir kısmını yeşil enerji alanına yatırmış durumda. İş ortağı Larry Page gibi, elektrikle çalışan Tesla Roadster araçlarını üreten Tesla Motors'un önemli hissedarlarından biri. Büyük bir zenginliği elinde tutan Google da giderek daha çevreci bir şirket haline geliyor. 2008 yılında şirket yeraltındaki ısıyı kullanarak elektrik üretmek amacıyla 10 milyon dolarlık yatırım yaptı. Bu Google'ın rüzgâr, termal ve jeotermal enerji alanında yapmayı düşündüğü yüz milyonlarca dolarlık yatırım planlarının bir parçası.

9 Eğitim Şart: Donald Brend

Kaliforniyalı gayrimenkul yatırımcısı Donald Brend 1997'de daha sonra Donald Brend Çevre Bilimleri ve Yönetimi adını alacak okula 15 milyon dolar bağışladı. Yatırımcı söz konusu okula 2004'te 5 milyon dolar daha verdi. Bilim insanları ve çevre yöneticilerine eğitim veren Okul, 21. yüzyılın çevre sorunlarını tanımlama ve çözüm üretme konusunda önder bir rol oynuyor. Brend'in şahsi geliri ise 8,7 milyar pound.

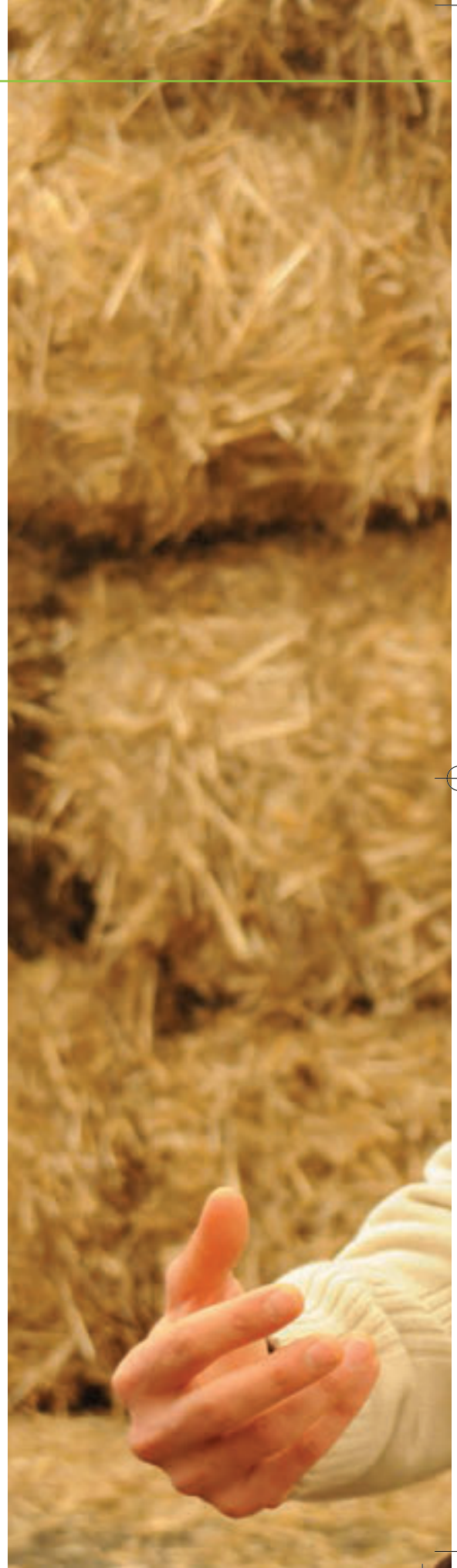
Victor Ananias: “Hem Adil; Hem Organik”

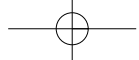
Bundan 10-15 yıl önce organik üretim nedir diye sorulsa neredeyse hiçbirimizin bir yanıtı yoktu. Organik üretim yapanların sayısı bir elin parmaklarını geçmiyordu. İç pazar sıfırdı. Sonra “Buğday” ortaya çıktı. Önce bir çevreydi; sonra dergi oldu; en sonunda da dernekleşti ve bir organik üretim ve tüketim hareketine dönüştü.

Buğday’ın başından beri içinde olan Victor Ananias, EKOIQ’ya bu büyük dönüşümün hikâyesini anlattı. Organik üretimin sıfırdan nasıl kocaman bir ekonomik harekete dönüştüğünü; birbiri ardına açılan organik halk pazarlarını; 15 bine ulaşan ekolojik tarım üreticilerinin ve dünyadaki “adil ve organik ticaretin” gelişimini aktaran Ananias, “Artık bu işten para da kazanılacak” diyor. Önümüzdeki sayılarımızda da organik üretim ve tüketimde gerçekleşen inanılmaz gelişmenin ipuçlarını, aktörlerini ve geleceğini ele almaya devam edeceğiz. Şimdi söz Victor Ananias’da...

Röportaj: Barış DOĞRU

Fotoğraflar: Artür BÜYÜKTAŞÇIYAN

Söyleşi

Ananias, aslında Türkiye'nin geriden gelmenin birçok avantajını taşıdığını düşünüyor.

Ekolojik ve Ekonomik Dönüşüm Yaşanıyor

Şu anda Türkiye'de ekolojik tarım alanında büyük bir dönüşüm gerçekleşiyor. Ancak yakın bir zamana kadar ekolojik tarım standardı Türkiye'nin birçok bölgesinde zaten devam ediyordu. Burada kast ettiğim sertifikalı organik üretim değil. Bahsettiğimiz bu üretim birimleri, özel olarak orman köylüleri veya kendisi için tarım yapan küçük birimler, çok yakın bir zamana kadar ekolojik üretim standartlarına yakın bir tarzda üretim yapmaya devam ettiler. Bunu önemle vurgulamamızın nedeni, bunların aslında, Türkiye'de küçük üretici profili olarak ihtiyacımız olan ve iç pazarı besleyecek organik üreticiler olmaları. Bu köylülerin örgütlenmeye, desteklenmeye ve üçüncü olarak da lojistik yardıma ihtiyaçları var.

Küçük topraklara veya toplama alanlarına sahip olmaları onların en büyük avantajları. Ayrıca işlerine çok hakimler; organik üretimi çok iyi biliyorlar. Tecrübeleri çok fazla; o yüzden eğitime de ihtiyaçları yok. İkincisi ürettikleri veya topladıkları ürünleri son derece iyi biliyorlar; dolayısıyla karşılıklarına çıkan so-

runları çok kolay bir şekilde çözüyorlar. Hiçbir ek finansmana ihtiyaç duymadan, sadece bir miktar üretimlerini artırarak organik üretime geçmeleri ve iç pazara girmeleri mümkün.

Organik Üretim

Kırsal Kalkınmanın Parçasıdır

Organik ziraata geçişte en büyük sorunlardan biri sertifikasyon. Onu da grup sertifikasyonu ile, bölgesel olarak, havza bazında başvurularla çözebilecekler. Ayrıca sertifikasyon giderleri her zaman biraz abartılır ama aslında hiçbir zaman sertifika fiyatı, son ürünün fiyatının yüzde birini bile bulmaz. Bir de bunu kalem alırken de, araba alırken de güvenlik için de zaten ödüyorsunuz. Peki neden gıda gibi hayati bir konuda öderken sıkıntı duyasınız ki!

Ekolojik olarak üreten ama çeşitli nedenlerle sayıları giderek azalan bu insanların bu sürece adapte olması, aslında Türkiye'nin zaten ihtiyacı olan kırsal kalkınma programının önemli bir parçası olmalıdır ve zaten şu anda fiilen bu gerçekleşmektedir.

Organik Tarım Çevreyi de Korur

İşin bir başka yönü daha var. Organik ziraat yapan insanlar sadece gıda üretimi yapmıyorlar, ayrıca doğa koruma hizmeti de yapıyorlar. Su havzalarının ve tarım alanlarının korunmasında çok önemli rolleri var köylülerin. Avrupa Birliği bu konuda çeşitli destek uygulamaları başlattı. Türkiye de Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması (ÇA-TAK) Programı kapsamında tarımsal üretim yaparken çevreye özen gösteren, koruyan köylüye destek sağlıyor. Üç yıldır Doğa Dostu Tarım projesi kapsamında seçilmiş bölgelerde doğa koruma yapan köylüye dönüm başına ekstra teşvik sağlanıyor.

Türkiye’de kanun ve yönetmeliklerimizin tamamen Avrupa Birliği standartlarında olduğunu söyleyebilirim. Bu konuda hiçbir sıkıntımız yok. Mevzuatın uygulanmasında ufak tefek sıkıntılar olması da gayet doğal.

Türkiye’de 15 Bin Kişi Organik Tarım Yapıyor

Bakanlığın resmi rakamlarına göre organik tarımla uğraşan kişilerin sayısı 12-16 bin arasında değişiyor. Ancak Türkiye’de ekolojik sertifikalı üretim yapan üretici sayısının 15 bin civarında olduğunu söyleyebiliriz. Bu rakam küçük gibi görünebilir ama 10 yıl önce bu sayı neredeyse sıfırdı. İç pazar diye bir şey yoktu.

Maalesef şu anda iç pazarın hacmi konusunda hiçbir sağlıklı bilgi yok. Bu konuda sertifikasyon firmalarında bilgiler var ancak bunları toplayan, derleyen, veri tabanına giren kimse yok. Bunu Bakanlığın yapması gerekiyor ama şimdilik bu tür bir çalışma yapılmadı. Bu konudaki bir başka sıkıntı da şu: Siz diyelim ki ekolojik süt üretiminde kullanılmak üzere, hayvan yemi olarak çok büyük bir alanda yonca, fiğ vesaire ekiyorsunuz. Bu da ekolojik üretime giriyor ama sonuç olarak pazara çıkardığınız organik ürün süt ve süt ürünleri. Dolayısıyla böyle de bir karışıklık var rakamlarda. Bu konuda Bakanlığa çeşitli önerilerimiz var. 2010’un sonunda çok daha sağlıklı bilgiler alabileceğiz bu konuda.

Organik İç Pazarımız Doğu Avrupa Ülkelerini Geçti

Ekolojik üretim alanında bütün dünya ülkelerini takip etmeye çalıştığımız için şunu çok net söyleyebiliriz: Şu anda Türkiye’deki ekolojik ürün iç pazarı, bütün Doğu Avrupa ülkelerinden daha yüksek. Ayrıca Batı Avrupa ülkelerini de dahil ettiğimizde, kendi üretimini tüketen ilk üç ülkeden biri. Hemen hiç organik ürün ithal etmiyor. Hâlbuki İngiltere, Almanya ve İsviçre gibi büyük organik iç pazarlar, toplam tüketimlerinin neredeyse yüzde 80’ini ithal ediyor. Türkiye çok küçük bir miktarda ithalat yapıyor, ona da karşı değiliz. Kaliteli yetiştirilemeyen bazı ürünler olabilir; bu gayet doğal. Ancak bu konuda yerel üretim son derece önemli çünkü çevre açısından üretilenle-

Birbiri ardına açılan “100% Ekolojik Pazarlar,” organik üretimde büyük bir istihdam açığa çıkaracak.

Söyleşi

“İç pazar birçok insan için önemli bir fırsat ama bu fırsatın oluşması için ilkönce o yeni pazarın rekabet altyapısının oluşması gerekiyor.”

rin en yakın bölgede tüketilmesi gerekiyor; ulaşım kaynaklı karbondioksit emisyonuna neden olunmasın. Karbon ayakzini düşürmek önemli. Bu yüzden ekolojik ürünlerde, özellikle kıtalararası ticaret pek tavsiye edilmeyen bir yaklaşımdır.

Türkiye'nin Slow Food Hareketi: Esnaf Lokantaları

Türkiye'nin pazar gelişimlerinde de çok önemli bir avantajı var. Bu alandaki zenginliğini çok daha artıracak durumda. Özellikle damak tadı anlamında bizim İtalyanlardan pek bir farkımız yok. Geleneksel ağız tat ve lezzetlerimiz hâlâ duruyor. İtalya'daki Slow Food hareketini düşünün; bizde esnaf lokantalarıyla görünmeyen bir Slow Food hareketi zaten vardır. Biz hâlâ ağız tadı olan bir ülkeyiz. Almanya veya benzer bir ülkeye gittiğimizde ne yiyeceğimizi şaşırırız; bir türlü ken-

di damak tadımıza uygun yemekler bulamayız. Her ne kadar bu alışkanlıklarımız yavaş yavaş bozulsa, endüstriyel tatlar hakimiyet kazanmaya başlasa da, şu andaki nesil hâlâ bu lezzet bilincini tamamen kaybetmiş durumda değil. Dolayısıyla hâlâ böyle bir şansımız var.

Ekolojik Pazarlar Çok Önemli

Geleneksel olarak zaten kırsalda çok kolay ürettiğimiz, tadını bildiğimiz ve onayladığımız lezzetleri, organik pazarlar yoluyla tüketiciye sunmamız mümkün. İç pazarların gelişiminde organik pazarlar gerçekten çok büyük bir rol oynuyor. Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Polonya'nın gelişimlerini takip ediyoruz. Buralarda maalesef tıpkı Almanya gibi ithal organik ürünlerle dolu dükkânlar açılıyor. Çoğunda halk pazarı yok veya bizimkilerle kıyaslanmayacak kadar küçük.

Pasta Pişmeden Paylaşılmaz

1999'da ilk defa Bafa Gölünde, organik ürünler için sağlıklı bir iç pazar geliştirilmesine yönelik bir kongre düzenlemiştik. Burada ilk defa, Bakanlık, sivil girişimciler ve şu andaki Organik Pazarlar Komitesindeki üreticiler bir araya gelmişti. Orada ekolojik ürünün iç pazarının oluşabileceğine karar vermiştik. İç pazar birçok insan için önemli bir fırsat ama bu fırsatın oluşması için ilkönce o yeni pazarın rekabet altyapısının ve belirli koşulların oluşması gerekiyor. Rekabetten önce işbirliği oluşacak; belirli bir pasta ortaya çıkacak. Pastayı pişirmeden paylaşmak anlamsız. Kimseye bir yararı yok.

Hiçbir finansal altyapısı olmamasına, elinde hiçbir ticari gücü bulunmamasına karşın Buğday Derneği bu sürecin en güçlü aktörü oldu. Tamamen gönüllülük esasına dayalı sivil bir örgütlülük üzerinden bunu gerçekleştirdi. En küçükten en büyüğe üreticilerin tümünün temsilcileri bu yapının içinde. Zaten bütün kararlar, bu insanlarla beraber alındı; belediyelerle beraber görüldü; halk pazarlarının standartları belirlendi. Ve aslında bütün diğer kuruluşlara da örnek oldu.

İnsanlar Artık Para Kazanmaya Başlayacaklar

Her işin bir yatırım dönemi var. Ekolojik üretim ve bu ürünlerin pazarlaması anlamında bu yatırım sürecinin sonuna gelmiş durumdayız. İşini doğru olarak yapan insanların buradan para kazanmaya başladığı bir dönem-deyiz artık. İşin ilginç tarafı bu işe büyük sermaye koyarak girenler bu işten zarar ettiler. Bazılarının kuruluş danışmanlığını de ben yapmıştım.

Mesela Türkiye’de organik ürün satmakla özelleşmiş dükkânlar şu ana kadar başarılı olamadı. Almanya ve İsviçre gibi gelişkin örneklere baktığımızda bunun nedenini görüyoruz: Buralarda bu tür özelleşmiş mağazalar çok sonra kuruldu. Bunun nedeni de güven-dir. Ekolojik gıda üretimi ve satımı, güvene dayalı bir iştir. Ayrıca bir dükkânı hafta boyu açık tutmak için büyük bir sirkülasyon gerekir. Bu nedenle pazarın iyice oturması gerekir. Mesela şu anda bu tür özelleşmiş dükkânlar ucu ucuna gelmeye, kendi kendini döndürmeye başladı. O da ekolojik pazarlar sayesinde oldu. Pazarları ilk kurarken, dükkânlardan tepki aldık: Satışımızı iyice azaltacaksınız diye. Ama tam tersi oldu. Şimdi bize teşekkür ediyorlar.

Organik Gıda Anlatılmaz; Tadılır

Tüketicie ekolojik gıdaları teorik olarak anlatamazsınız. Onu tatmalı, almalı, görmeli evine götürmeli. Kesesini ona göre ayarlamayı öğrenmeli. Bir de taze meyve ve sebze bu topraklardaki insanlar için çok önemli. Onun dağıtım ve satımını çözmeden bu işi halledemeyeceğimizi anladık beş altı sene önce. Kuru gıdalarla olmaz bu iş. Onda ilaç olup olmadığını düşünmüyor bile insanlar. Ama toplum halk pazarlarında bütün gıdaların ekolojik olarak üretilebileceğini görünce bu işe olan inancı arttı. Dükkânda üreticiyi görmüyor ama pazara gelince üreticiyle tanışıyor, konuşuyor. Bizim pazarlarımızda satıcıların yüzde 60-70’i üreticidir. Sorularını sorabiliyor; isterse gidiyor çiftliklerini ziyaret ediyor. Ve organik gıdalara olan güveni artırıyor.

Ekolojik Ürüne Talep Tüm Dünyada Artıyor

Bu alanda dünyada da çok büyük bir hareket var. Ben dün Nürnberg’deki BIOFACH Fuarından geldim. Bu yıl 22.’si düzenlenen ve kurulduğu andan itibaren dünyanın en büyük ekolojik ürün fuarı olan BIOFACH, aslında Almanya pazarı için düşünülmüş ama her yıl, dünyanın dört bir yanından 4 binin üzerinde firmanın standı kuruluyor. 45 bin civarında da ziyaretçisi var. Ve ekonomik krize rağmen katılımcısı ve ziyaretçisi düşmeyen; hatta artan nadir fuarlardan biri.

Tüm dünyadan üreticilerin yer aldığı bu fu-

“Ekolojik pazarlar, tüketicinin organik ürünle tanışması için çok önemli bir deneyim oldu.”

Volkan MERT

Söyleşi

Artık Organik Olması Yetmiyor; Adil de Olmalı

Kafalarımızda şöyle ezberler vardır: Bir ülke önce zengin olur; sonra ekolojik ürüne rağbet artar. Hiç öyle olmuyor. Bizden çok daha az ekonomik gelişmişliğe sahip birçok ülke çok hızlı bir biçimde organik iç pazarını oluşturuyor. Mesela Bolivya veya küçük ada ülkeleri, iklim değişikliği sorunu nedeniyle bir tercih olarak ekolojik tarım ilkelelerini benimsiyorlar.

Gelişmiş ülkelere bahsetmiyorum bile. Amerika, Kanada, Fransa, Kuzey Ülkeleri, Almanya ve Fransa'nın ekolojik pazarları alıp başını gitmiş durumda. Burada işin sosyal sorumluluk tarafı daha ağır basıyor diyebilirim. Bu yüzden BIOFACH, bu seneki fuarın ana temasını şöyle belirledi: Fair and Organic. Yani "Adil ve Organik". Fuarda dünyanın dört bir yanından gelişen katılımcılar onlarca oturumda bir araya geliyorlar. Bu toplantıları izleyince dünyada organik üretim alanında ne olduğunu, bütün bir ilişkiler ağını çok iyi görüyorsunuz ve bu sürecin nabzını tutabiliyorsunuz. Bu sene oradaki bütün konuşmalarda ortak söylem ve anlamlı gelişme şuydu: "No more business as usual." Yani "Artık işler eskisi gibi gitmeyecek." Bazısı ilk önce kalbini değiştiriyor; bazısı ise elbisesini ama fark etmiyor; içeriden veya dışarıdan olması önemli değil; böyle bir değişim söz konusu. İster gönüllü olarak yap, ister iktisadi kaygıyla, sular insanları oraya götürüyor. Ama tabii sadece iktisadi kaygıyla bu işlerin çok iyi yürüyeceğini de sanmıyorum. ○

Volkan MERT

"Artık insanlar için gıdaların organik olması da yeterli değil; adil bir ticaretin meyvesi de olması gerekiyor."

arda şunları gördük: Ekolojik ürün talebi hızla artıyor. Bir başka ilginç gelişme de, artık ekoloji sertifikalarının ötesinde bir arayışın başlaması: O ürünü üreten kişinin hayatı ile ilgilenmeye yönelik bir duyarlılık boy vermeye başlıyor. Gerek iklim değişikliği, gerek Afrika kıtasındaki açlık sorunu, gerek çeşitli yerlerde yaşanan toplumsal çözümler böyle bir duyarlılığın oluşmasına yol açıyor ve işin toplamında, bütün gelişmiş ülkelerde "Adil Ticaret" diye bir kavram ortaya çıkıyor. Ve enteresan bir şekilde her yer bu fikirden etkileniyor: Afrika'daki üreticiler de bundan etkileniyorlar ve Doğu Avrupa ülkelerinden daha hızlı bir şekilde kendi iç pazarlarını oluşturuyorlar.

Talat ULUSOY

Bol Leylekli Bir Laklak

Her yıl leylekleri karşılayan ve uğurlayan birinin yalancısıyım. Düne kadar hayatını Dünya'nın Güneş çevresindeki semahına göre dakik ayarlayan bu uzun bacaklılarda sapmalar gözleniyormuş. Ne geldikleri gün belli, diyor bizimki, ne döndükleri gün. Ne kış kışlığını, ne de kuş kuşluğunu bilmiyormuş artık.

Leylek, göçmen kuş diye bilinir. Ezelden beri leylakların açmakta olduğu diyarlara keyifle göçüp durur. Ama artık leylekler göçmüyor, iltica ediyor! Göçmen, bir tehlikeye maruz kalmadan kendi iradesiyle ülkesini terk eden kişi; mülteci ise, bir tehdit karşısında, vatandaşı olduğu ülkeden başka topraklara sığınmak zorunda kalan kişi demektir. İltica bir temel insan hakkıdır ve mülteciler Birleşmiş Milletlerin (BM) güvencesi altındadır. Siyasi, dini veya cinsel bir nedenle zulüm ve zulüm tehdidiyle karşı karşıya iseniz, sığındığınız ülke sizi kabul etmek zorundadır.

Son yıllarda başka bir kavram daha sık duyulur oldu: Yerinden edilenler (Internally Displaced Person – IDP). Açık anlamı şu: “Zorla ya da mecbur

kalarak, şiddet içeren durumlardan, insan hakları ihlallerinden veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerden korunmak için, devlet sınırlarını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişi ya da bu tür kişilerden oluşan topluluklar.” BM, devlet sınırlarını aşmayan veya aşamayanlara da kol kanat germeye çalışıyor böylece.

İç savaşlar, etnik çatışmalar nedeniyle yerinden edilme tarih boyunca hep oldu ve biz buna hem yakın zamanda, hem de yakından tanık olduk. Körfez Savaşından sonra Irak'ta Saddam zulümüyle iki milyona yakın insan yerinden edildi. Türkiye sınırlarına dayanan beş yüz bin Irak vatandaşı Kürt insanını hatırlayın. Eğer sınırdan içeri sokulmasalardı ne olurdu? Büyük olasılıkla, yerinden edilenler statüsünde ölüler.

Üç Bilinmeyenli Bir Denklem

Doğal nedenlerden kaynaklanan yerinden edilmelerse, özellikle geçen yüzyılın sonlarına doğru kitlesel olarak görülmeye başladı. Yerinden Edilenler İzleme Merkezi (IDMC) Birleşmiş Milletlerin belirlediği “Kılavuz İl-

keler” ışığında, 1998'den bu yana bu alandaki gelişmeleri düzenli izliyor. Tahminler, geçen yüzyılın ortasından bu yana sayıları en az elli, en çok iki yüz milyona varan bir kitlenin yer değiştirmek zorunda kaldığı yönünde. Güney Asya, özellikle Pakistan'ın Pencap, Belucistan ve Sindh eyaletleri ve Afrika (özellikle Kenya) büyük doğal afet kaynaklı iç göçler yaşadı, yaşıyor.

Felaket uzağında diyen aymazlara şaşarım! Hepimiz aynı küreye ayak basıyoruz, hepimiz aynı kayıktayız.

İltica ile yerinden edilme arasında “devlet sınırı” var. Küreselleşen dünyada devletler, iltica hakkının kullanılmasını engellemek için sınırlarını tahkim etme peşindeler. Avrupa Birliği bunun için Frontex'i kurdu. NATO yeni stratejik planında “iklim değişikliğini” askeri boyutu olmayan tehdit olarak tanımladı. Sera gazı salımlarının azaltımı NATO'nun görev tanımında yer almadığına göre, bu tehdit şu anlama mı geliyor: Küresel iklim değişikliği nedeniyle yerinden edilen insanlar can havliyle kaçarken, eğer bir NATO ülkesi sınırına dayanırlarsa orada silah zoruyla durdurulacaklar!

Çözüm bekleyen üç bilinmeyenli denklem: Küresel dünya, ulusal sınırlar ve temel haklar.

Kopenhag'da uzlaşma arayan 194 ülke, kırk kadar gelişmiş ülke ve ötekiler diye bölündüğü için, küresel ısınmaya karşı küresel önlemlerde anlaşamadı. Görülen o ki, küresel pazarla çelişen sınırlar ve küresel eşitsizlikten doğan bölünmeler sağlıklı bir küreselleşme önünde engel. Hadi kış kışlığını, kuş kuşluğunu bilmiyor; engelleri aşmakla maruf bir havyan olmakla övünen insan insanlığını biliyor mu?

Araştırmacı, Yüksek Mimar

Yeşil Yenilenme Yöntemlerinden Biri: Yeşil Bilgi İşlem

Yazı: Andrew WINSTON
Çeviri: Balkan TALU

iş dünyası beş alanda yeşil düşünmenin meyvelerini toplamaya hazır: Tesisler (ısıtma, soğutma, aydınlatma), nakliye-dağıtım, atık, telework (tele-çalışma) ve bilişim sektörleri giderek daha fazla yeşil yatırım yapıyorlar. Gelin bu sefer büyük şirketlerin, özellikle bilişim sektörünün neden giderek yeşilleştğine daha yakından bakalım. Endüstri analiz kurumu Gartner Group, bilgi ve iletişim teknolojilerinin, toplam karbon emisyonlarının yüzde 2'sinden (bu değer bütün havacılık sektörünün sorumlu olduğu

miktarla tamamen aynı) sorumlu olduğunu açıklaması, bu sektörün içinde olan-olmayan herkesi büyük bir şaşkınlığa sürükledi. Bu rakamların temelindeki nedenlerin başındaysa, veri merkezlerinin hayret uyandıran verimsizliği geliyor.

IBM'in yaptığı değerlendirmeye göre sunucuların içinde tüketilen enerjinin sadece yüzde dördünün bilgi işlemekte kullanıldığı ortaya çıktı. Enerjinin geri kalan yüzde 96'sı ise şu aşamalarda kaybediliyor: (1) Ortamın kendisinin soğutulması (2) Sunucunun bel-

lek kümelerinin ya da peteklerinin soğutulması ve (3) Makinelerin fuzuli yere çalışmaya devam edip durmaları için. Söz konusu enerjinin çoğu boşa gidiyor. Boş yere yaşanan bu kaybın maliyeti de oldukça büyük. Son yıllarda bilgi merkezlerinin enerji giderlerindeki payı çok hızlı bir büyüme gösteriyor. Güncel işletme maliyetleri neredeyse yüzde 40-50'lere dayanmış durumda. Yani bir sunucunun toplam ömrü boyunca, onu alırken harcadığınız paranın yaklaşık iki katını elektriğe harcıyor olabilirsiniz.

Öte yandan, yukarıdaki üç aşamalı sorunu çözebilmek ve enerji bütçesini kısabilmek için oldukça çetin bir rekabet yaşanıyor. İlk yapmanız gereken bilgi merkezinin tasarlanmış şekli. Yeşil hareket çerçevesinde bana niye daha önce aklıma gelmedi diye kafamı duvardan duvara vurduran, favori stratejilerimden biri de "dış hava tasarrufu." Dış hava tasarrufu, temelde sıcak havayı soğutmaya çalışmak yerine dışarı çıkmasına izin vermek olarak tanımlanabilir. Intel, bu yöntemle 10 megawattlık bir veri merkezinde yılda 3 milyon dolarlık bir enerji tasarrufu yapılabileceğini öne sürüyor.

İkinci olarak şirketlerin bakmaları gereken yer sunucuların donanımları. Artık kullanılmayan ama çalışmaya devam eden bir sürü sistemi kapatmaları yeterli. Sun firması, bu tür araştırma günlerinden birinde, kullanılmayan 4100 sunucunun hâlâ fişe takılı olduğunu ve yok yere enerji harcadı-

ğını keşfetmiş. Öte yandan, Wall Street Journal'ın da yazdığı gibi, bazen en akıllıca yöntem yeni ve daha verimli sistemlere yatırım yapmak olabilir. Fair Isaac isimli bir şirket çok daha verimli sunucularını piyasaya sürerek veri işlem merkezinde işlenen bilgi sayısını yarıya indirmeyi başardı. Bu teknoloji biraz ekstra yatırım gerektiriyor ama harcanan paranın amorti edilmesi de hızlı oluyor.

Üçüncüsü, yazılım şirketleri sunucu yüklemelerini halledip kullanım kapasitelerini artırabilmek için sıkı bir rekabet içine girdiler. Burada anahtar kelime sanallaştırma. Daha önce 4-5 sunucu başıboş bir şekilde yoğun yükleme işleri için beklerken artık ek yazılımlarla tek sürücü içinde paralel sanal birimler oluşturarak, eldeki atıl gücü bilgi işleme aşamasında kullanabiliyorlar.

Microsoft gibi bütün bu taktiklerin hepsini kullanan şirketlerde veri merkezleri, sadece birkaç yıl önce kurulmuş olan merkezlerden yüzde 50 daha az enerji sarf etmeyi başarıyorlar. Ve bunlar sadece büyük bilgi işlem merkezleri. Artık birçok kurum yazılımlarını masaüstü bilgisayarlarını kontrol etmek, onları akşam uykuya bırakmak ve bu şekilde milyonlarını ceplerinde tutmak için kullanıyorlar. Bilgi işlem teknolojilerinin enerji tasarrufu yapması ve maliyetlerin azalması tabii ki boşuna değil. Amerikan araştırma şirketi Forrester'ın 2009 raporuna göre, bilgi-işlem yöneticilerinin yüzde 60'ı artık tüm üretim kararlarında yeşil kriterleri kullanıyorlar. Üstelik en zor zamanlarda bile yöneticiler yeşil bilgi teknolojileri konusundaki çalışmalarına hız vermeye devam ediyorlar.

"Bilişim teknolojilerinde enerji kullanımını azaltmanın en iyi yolu nedir?" sorusunu sorduğum teknoloji şirketleri yöneticileri veya sürdürülebilirlik uzmanları hep aynı cevabı veriyorlar: "Enerjiyi fazla fazla kullananların bunun maliyeti konusunda hiçbir fikirleri yok. Dolayısıyla bu işin en iyi çözümü enerji faturalarını CIO (Bilişim Daire Başkanlığı) bütçelerine eklemektir." ○

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplam karbon emisyonlarının yüzde ikisinden sorumlu olduğunu biliyor muydunuz? Ve işin daha ilginç bu yüzde iki, tüm uçakların karbon salımına eşit değerde...

Enerji

Güneş Hücum Başlıyor!

Geçtiğimiz Ekim ayında kurulan Güneş Enerjisi Sanayicileri ve Endüstrisi Derneği GENSED Yönetim Kurulu üyelerinden Savaş Yeşiltaş, uzun bekleyişin sonuna geldiğimizi düşünüyor. Eğer Güneş Enerjisi ile ilgili yasa, doğru bir şekilde çıkarsa, dünyadan ve başka sektörlerden güneş enerjisi alanına, küçük çaplı bir “Altına Hücum” yaşanacağı söylenebilir. Hem bu siyanürlü değil, tertemiz bir altın...

Enerji

En iyi tanım herhalde “Fırtına öncesi sessizlik”. Klişe ama öyle... Herkes birbirini gözlüyor; duyular almaya, rakipleri izlemeye çalışıyor. Üniversitelerde konuşuluyor; eğitim firmaları harıl harıl teknik eğitimler veriyor. Yurtdışından devasa firmalar temsilcilikler açıyor; distribütörler arıyor. Belirtilerden biri de geçtiğimiz ekim ayında kurulan GENSED, Güneş Enerjisi Sanayicileri ve Endüstrisi Derneği. 42 üyeye kurulmuş ama başvurular hızla artıyor. Bilgi almak isteyenler yüzünden de telefonlarının susmadığı söyleniyor. Güneş enerjisinden elektrik üretimi anlamına gelen PV sektöründen bahsediyoruz. Yani Fotovoltaiklerden. Bu adı unutmayın çünkü belki kısa bir süre sonra apartmanınızın çatısına nasıl yerleştirebileceğinizi öğrenmek için siz de internette araştırma yapıyor olabilirsiniz.

GENSED’in kurucularından ve yönetim kurulu üyelerinden Savaş Yeşiltaş’ın ofisindeyiz. Daha kimselerin haberi yokken, beş yıl önce otomotiv yedek parça üretiminden güneş enerjisi alanına geçen Hizmark Group’un Genel Müdürü Yeşiltaş, kafamızdaki sorulara yanıt verecek doğru isim çünkü sektör o kadar yeni ki, iki üç yıllık biri bile olağanüstü tecrübeli sayılabilir. Tam güneş enerjisine layık bir şekilde her şey ışık hızıyla gerçekleşiyor sektörde. Savaş Bey, “Güneş enerjisi daha düne kadar bomboş bir sektördü” diyor ama geçenlerde yaptığı küçük bir araştırmayla bugün 500’ün üzerinde irili ufaklı firmanın varlığını tespit etmiş ve gözlerine inanmamış.

Aslında güneş enerjisinden elektrik üretilebileceği 1960’lardan beri biliniyor. 1970’lerden itibaren de çalışmalar hızlanıyor ancak çalışmalar genellikle güneş enerjisinin ısı kullanımını ile ilgili. Bütün güney illerimizin çatılarını kaplayan güneş enerjisi sistemleri,

onyıllardır evlerdeki suyun ısıtılmasında kullanıldı. Ama yeni fotovoltaik teknolojisi sadece sularımızı ısıtmayacak. Ürettiği elektrik, bir evdeki her tür cihazı çalıştırmaya yarayacak. Sözgelimi yaz sıcaklarında, evlerimizi serin tutacak klimalar da elektriğini, tepemizde pırıl pırıl parlayan güneşten sağlayacak. Ancak daha fazlası da var: Ürettiğiniz elektriğin fazlasını, akıllı elektrik hatları sayesinde şebekeye verecek ve bundan gelir de elde edebileceksiniz.

Peki, bu bekleme ne zaman bitecek? Tabii ki devletin elektrik alım garantisini sunan ve güneş enerjisi santrallerinin kurulmasına izin veren yasanın çıkmasıyla. Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanının geçtiğimiz yıl değişmesinin, yasanın çıkışını ertelediği söyleniyor. Savaş Bey, yeni bakanın uyum süreci yüzünden bu aksamanın normal olduğunu ama bu sürenin 2010 yılının ortalarına doğru tamamlanacağını düşünüyor.

Tekstil, Gıda ve Otomotivden

Akın Var

Peki, oyuncular ne durumda? Yeşiltaş, sektörün hızla gelişmesi ve gelecek için güçlü sinyaller vermesi nedeniyle yurt-

“2020’de Dünya Beşincisi Olabiliriz”

Avrupa Fotovoltaik Endüstrisi Birliği (EPIA), geçtiğimiz dönemde 2020 yılı pazar öngörülerini açıkladı ve Türkiye için son derece sevindirici bir tahminde bulundu. Bu projeksiyona göre 10 yıl sonra Türkiye PV kurulum kapasitesinde altıncı sıraya kadar yükseliyor. PV elektrik üretiminde ise beşinci sıraya zıplıyor. Aslında bu rakamlar, yasal düzenlemelerle daha da yukarı çekilebilir. Doğru altyapı ve teşvik yasaları ile dünya liderliğine oynayabiliriz.

dışı yatırımcılarının akınına uğradığını söylüyor: “Alman, Çin, Japon ve İspanyol firmaları çoktan geldiler ve yerel distribütörlük anlaşmaları için çalışmalara başladılar.” Ancak sektöre hücum edenlerin hepsi çok uzaktan gelmiyor. Savaş Yeşiltaş’a göre, krizin etkisiyle daralan bütün piyasalardan bir kayma söz konusu: “Tekstil, gıda ve otomotiv sektöründen çok fazla firma, güneş enerjisi alanına yatırım yapıyor ya da yapmanın yollarını arıyor. Hem de daha yasal süreç tamamlanmadan sahadaki yerlerini almaya çalışıyorlar.”

GENSED Yönetimi Kurulu Üyeleri

- ☀ Levent GÜLBAHAR
Dernek Başkanı, Aneltech
- ☀ İpek GÜLER
Dernek Başkan Yardımcısı,
Trakya Cam
- ☀ Savaş YEŞİLTAŞ
Yönetim Kurulu Üyesi,
Hizmark Group
- ☀ Aslı SEKMEN
Yönetim Kurulu Üyesi, SKM Grup
- ☀ Ömer KARAHAN
Yönetim Kurulu Üyesi,
MerkEnerji/AkfelGrup
- ☀ Ozan ÇAKITLI
Yönetim Kurulu Üyesi, SolenEnerji
- ☀ İsmail KARACA
Yönetim Kurulu Üyesi, Solimpeks
- ☀ Ateş UĞUREL
Yönetim Kurulu Üyesi, CleanGlobe
- ☀ Hakan ERKAN
Yönetim Kurulu Üyesi, Danışman

Peki, sektörün beklediği nasıl bir yasa? Hangi yasal düzenlemeler sektörün önünü açar? “Bugüne kadar sadece bizim gibi Donkişotluk yapan öncü firmalar ayakta kalabildi” diyor Yeşiltaş, “Ama bundan sonra sektörün güçlenmesi, ayakta kalabilmesi, pazarın canlanması, arz ve talebin uygulanması için şu saate kadar oyuna dahil olmamış en büyük oyuncunun, yani devletin oyuna dahil olması ve piyasa, istihdam, rekabet, imalat, lisans, enerji iletim hatları, teşvik paketi gibi konuları çok net bir şekilde düzenlemesi gerekiyor. Daha net bir ifadeyle devletin enerji alım garantisi (iyi fiyatla destek) getirmesi, yurtdışı ve yurtiçi firmaların daha rahat yatırım yapmalarını sağlayacak koşulları sağlaması bir zorunluluk. Katıldığımız kongrelerdeki tüm yabancı yatırımcılar, çıkacak bu yasadaki paketi heyecanla beklediklerini ve yatırım stratejilerini ona göre belirleyeceklerini söylüyorlar. Bizim de ana beklentimiz, çıkacak yasanın hem yurtiçi-yurtdışı yatırımcıları, hem de imalat, montaj, bireysel talepler ve büyük santral işletmecilerini kapsayacak ve

herkese ortak fayda sağlayacak şekilde düzenlenmesi .”

Savaş Yeşiltaş’a PV sektörünün dünyadaki durumunu soruyoruz. Hangi ülkeyi örnek almalıyız? Yeşiltaş gülererek yanıtıyor sorumluyu: “Güneşi Olmayan ülkeler (mesela Almanya) bu sektörde dünyaya teknoloji ihracatı yapıyor; ‘Güneş Ülkesi’ Türkiye ise hâlâ üzerine doğan güneşi görmüyor.” Peki, Almanya bu başarıyı nasıl yakaladı? “Yasal düzenleme ve devletin teşvikiyle tabii ki” diyor Yeşiltaş: “Almanya’da mevcut sistemdeki yatırımcı ve devlet arasındaki bağ incelendiğinde, yatırımcının ürettiği elektriği devlete satabilmesi gibi çok önemli bir gelişme var ki zaten bu da sektörün bu derece ilerlemesindeki en önemli sebeplerden biri.”

Teşviksiz Olmaz

Tabii bir de İspanya örneği var. Çok gerilerden ölümcül bir atak yapıp, son metrelerde tıknafes kalan bir atleti andıran İspanya örneğini de soruyoruz Savaş Bey’e. “Almanya bu sektörde çok stratejik bir büyüme ve yapılanma süreci içerisindeyken, İspanya hızla

“Güneş Enerjisinin Lideri Almanya”

Almanya’da güneş enerjisinden elektrik enerjisi üretimi amacıyla kullanılan sistemlerin kurulu gücü yaklaşık olarak 3,8 GWp’tır (3800 MWp). Dünyada ise elektrik enerjisi üretimi için kurulan fotovoltaik güç sistemleri 10 GWp (10.000 Mwp) değerine ulaşmıştır. Güneşten elektrik enerjisi üretiminde çok gerilerde olan ülkemiz, sürdürülebilir bir gelecek için bu konuda bir teknoloji platformu oluşturmalı ve ilgili uluslararası kurumlarla yakın işbirliği içinde hareket etmelidir.

Enerji

“Yasayı Bekliyoruz”

Türkiye; enerji bakanının da belirttiği gibi rüzgâr enerjisi sektöründe hoş olmayan sürprizlerle karşılaşmış. Güneş enerjisi sektörünü düzenleyecek yasaların çıkması da bu yüzden uzadı ve devlet daha temkinli bir tavır sergileme yoluna gitti. Ümidimiz alternatif enerji kaynaklarıyla ilgili yasaların bir an önce düzenlenip, doğru ve sadık yatırımcıların diğerlerinden ayrıldığı ve öncelik kazandığı bir sistemde “kurunun yanında yaşın da yanmayacağı” bir sistemin hızla geliştirilmesi.

bu sektörü destekleyecek bir yasaya imza attı. Bunun üzerine herkesin iş-tahı kabardı ve İspanya bir anda büyük yatırımcılar tarafından işgal edildi. Bir anda çok büyük proje ve uygulamalar ile Almanya'nın yıllık kapasitesinin üzerine çıktılar ama İspanya devleti ekonomik tedbirler nedeniyle desteği düşürünce bilinçsiz ve gereğinden çok fazla yatırım yapan birçok girişimci mağdur oldu. Dolayısıyla İspanya örneği hem ülke hem de yatırımcılar olarak, geçiş için dikkate alınacak bir modeldir. Bu ülkedeki yatırım süreci incelenerek aynı hataların yapılmasının önüne geçilebilir.”

Belki Beş Yıl Sonra

Peki, GENSED bu süreçte neler yapıyor? “İlk başta, güneş enerjisinden elektrik üretimi konusunda faaliyet gösteren üretici, satıcı, tedarikçi, işletmecisi, uygulayıcı ve PV sektörüne yönelik faaliyet gösteren diğer alt sektörleri bünyemizde toplamaya çalışıyoruz. Sektörel bazda güç birliği ve üyeler arası dayanışmayı sağlamak önemli. Bu arada, güneş enerjisinden elektrik üretim sistemlerinin uygulamalarının ve kuruluşlarının teknik kurallara uygun yapılmasına katkıda

“Kapasitenin Çok Üzerinde Talep Olacak”

Hizmark Group olarak güneş enerjisi sektörüne beş yıl önce girdik ve Türkiye'de saha uygulamaları hemen hemen yok denecek kadar azken, bu alana odaklandık çünkü süreç başladığında kapasitenin çok üzerinde talepler oluşacağını o zamandan tahmin ediyorduk. Bu süre boyunca çok büyük fabrika ve tesislerde (Toyota, Kent, Şişecam, Arçelik Fabrikaları ve Avclar ile

Isparta Belediyeleri vb.) uygulamalar yaptık ve asıl olarak keşif/tasarım/dizayn/uygulama /montaj konularına ağırlık verdik. Bazı firmalar distribütörlük almak için uğraşırken, biz henüz olgunlaşmamış bu piyasada firmamızın markasını iyi bir noktada konumlandırmaya emek harcadık. Ama artık hazır olduğumuz için yabancı firmalarla distribütörlük görüşmeleri yapıyoruz.

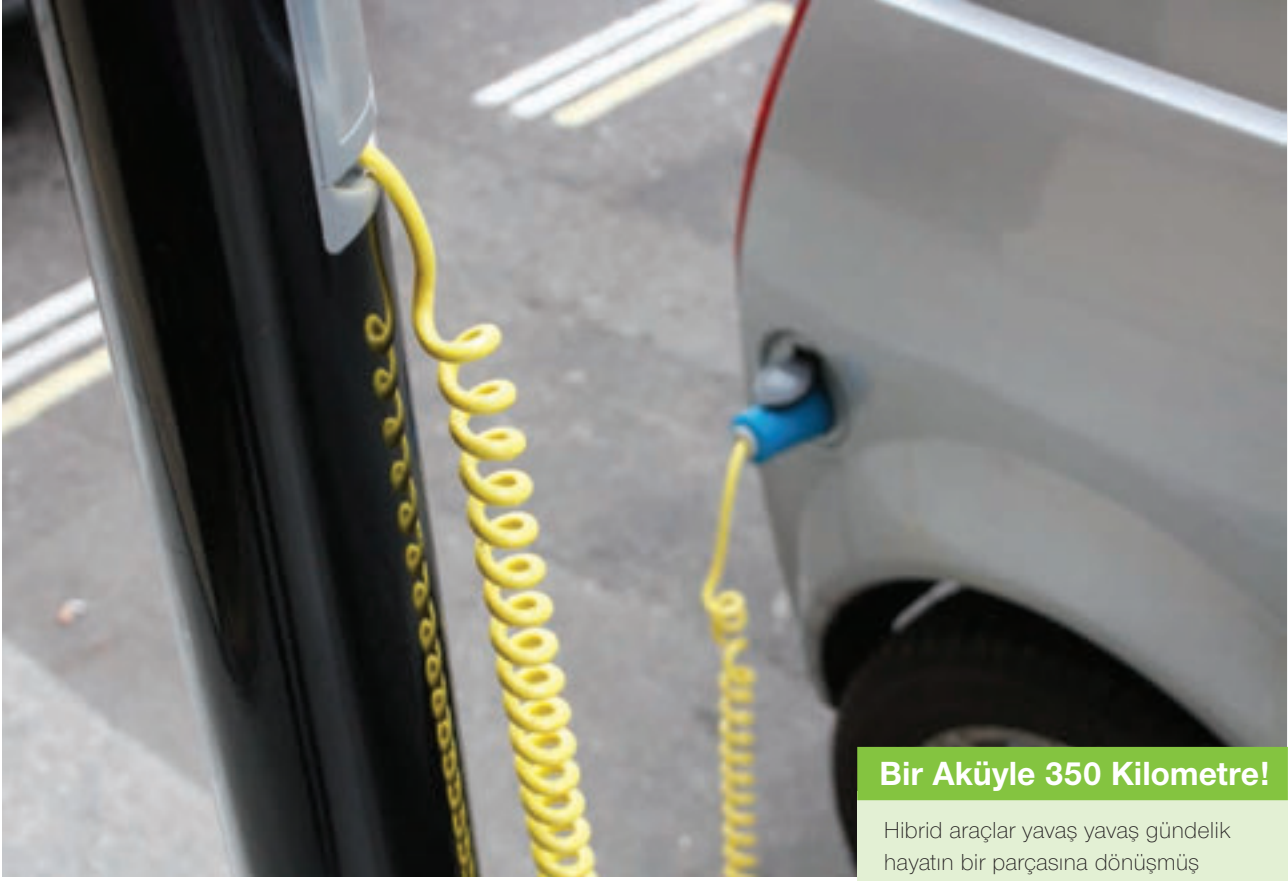
bulunmayı arzu ediyoruz.”

Savaş Yeşiltaş, GENSED olarak bir başka misyonlarının da, enerji tasarrufu bilincinin ve uygulamalarının ülke çapında yaygınlaştırılması olduğunu vurguluyor. Ve tabii güneş enerjisinden elektrik üretiminin ekonomiyeye ve bireylere olan olumlu etkileri hakkında kamuoyunu bilgilendirmeye çalıştıklarından bahsediyor. Tüketicileri, malzeme, uygulama ve bu yoldan sağlanacak faydalar yönünde bilinçlendirmek de, GENSED'in amaçları arasında. Yeşiltaş, “Bu amaçla, üniversiteler, araştırma ve geliştirme kuruluşları vb. bilimsel örgütler ile diyalog kurarak güneş enerjisinin bilimsel gerekliliği konusunda işbirliği sağlamaya çalışıyoruz” diyor.

Evet, ilginç bir tarihsel dönemde yaşıyoruz. Bir beş yıl sonra geriye dönüp baktığımızda büyük ihtimalle bunu çok daha iyi fark edeceğiz. Belki o zaman kendi elektriğimizi, çatımızdaki PV panellerinden üretiyor; posta kutularımızda fatura yerine (belki hâlâ mektup gelmeyecek ama) enerji bakanlığından gelen ödeme çeklerini buluyor olabiliriz. Daha da önemlisi, havaya karbondioksit yaymadığımızı, dolayısıyla küresel ısınmaya yol açmadığımızı bilmenin huzuruyla, kaloriferlerimizi ve klimamızı çalıştırıyor da olabiliriz. Ama emin olun bu hayalde, GENSED'in ve Savaş Yeşiltaş gibi güneş enerjisine gönül ve emek vermiş kişilerin de payı olacak. Bir de şu yasa bir çıksa... ○

İnsanlar Rüyalarında Elektrikli Araçlar Görürler mi?

“Arabanın fişini takmayı unutmadın değil mi sevgilim?” Kimileri bu sözlerin iki yıl içinde, “su ısıtıcısını fişten çektin mi?” kadar sıradanlaşacağını söylüyor. Bakalım bilimkurgu gerçek olacak mı; ondan da ötesi ulaşım kaynaklı karbondioksit salımları tarihe karışacak mı?

Bir Aküyle 350 Kilometre!

Hibrid araçlar yavaş yavaş gündelik hayatın bir parçasına dönüşmüş durumda. Dünyanın kitlesel üretim bandına sokulan ilk hibrid aracı Toyota Prius Türkiye'de satışa başladı (bu arada dünyada toplam satışı 1 milyonu geçmiş). Şimdi sırada elektrikli (plug-in) ve plug-in hibrid araçlar var. Hollywood yıldızlarının kullandığı lüks Tesla marka elektrikli araçlar saatte 140 kilometre hıza ve bir dolmuş aküyle 320 kilometre menzile çoktan ulaştı ve San Francisco sokaklarında fık atıyorlar. Dünyada hem var olan otomotiv markaları hem de Çin menşeli BYD (Build Your Dream) gibi cep telefonu pili üreticileri yatırımda bir adım öne geçmek için neredeyse birbirlerini çiğniyorlar. Türkiye'de de durum farklı değil. Var olan otomotiv devleri dışında Boyner gibi farklı sektörlerden şirketler de, hibrid ve elektrikli araçlara yatırım yapmak için fırsat kolluyor...

1997 yılına kadar hibrid veya elektrikli araçları ancak otomobil fuarlarında veya teknoloji dergilerinde fütüristik tasarımlar olarak görürdük. Japon mühendislerin yanında izleyicilerine el sallayan robotlar gibi. Ne de olsa hibrid arabaların hayatımıza girmesine daha uzun yıllar vardı. En azından biz öyle düşünüyorduk. Ama teknoloji konusunda çoğu zaman olduğu gibi, yine yanıliyorduk...

Hibrid araçlar konusunda öncü adımları ilk atanlar yine Japonlar oldu. Toyota, dünyanın kitlesel üretim bandına sokulan ilk hibrid araba modeli Prius'u 1997 yılında piyasaya sürdü. 1999 yılında ise Honda, Insight serisiyle çıkageldi. 2000'li yılların sonlarından itibaren hibrid otomobiller nihayet küresel piyasaya da giriş yap-

tı. Özellikle petrol fiyatlarındaki hızlı yükseliş ve küresel ısınma sorunuyla ilgili oluşan kamuoyu baskısı büyük şirketleri hibrid ve elektrikli araç konularına daha fazla eğilmeye itti. Her ne kadar kullanıma girecek arabalar, özellikle küresel ısınmayla mücadele için bir umut ışığı olarak görülüyorsa da "Friends Of Earth" (Dünya Dostları) gibi çevreci kuruluşlar özellikle araçların üretim sürecinin de doğa dostu olması gerektiğinin altını çiziyor. Bu anlamda, Friends Of Earth ve Greenpeace gibi uluslararası çevre STK'ları, fabrikalarda da alternatif enerji kaynaklarının kullanılmasını talep ediyor. Çevre STK'ları ayrıca, on binlerce araba şarj için şebekelere yüklendiğinde elektrik üreticileri için bir kaos ortamı oluşabileceğinden de endişe ediyor. Çevre kuruluşları bu

kaosun fosil yakıt talebini daha da artırdığından ve nükleer, termik ve doğalgaz santrallerinde daha fazla üretime yol açabileceğinden korkuyorlar.

Hibrid Arabalara Köstek Değil, Teşvik!

Özellikle karbon salımları konusunda çok ciddi taahhütler altına giren birçok Avrupa ülkesi kendi ülkelerinde hibrid ve elektrikli araçların kullanımını teşvik etmek için üreticilere vergi indirimini kolaylığı sağlıyor. Türkiye'de ise otomotiv vergi sisteminin mArabar (motor hacim büyüklüğü) biriminin baz alınarak kurulmuş olması büyük bir sorun olarak ortada duruyor. Bu vergi sistemine göre hibrid araçlar çift motorlu sayıldığı için bu otomobillerden daha fazla vergi alınmış oluyor. Böylece Türkiye'nin uluslararası düzeyde karbon salımı konusunda neden sağlam taahhütler veremediği de daha rahat anlaşılıyor.

Türkiye'deki mevzuatların, yeşil ulaşım yatırımları konusunda ne ka-

Morgan'dan 100. Yıl Hediyesi: LifeCar

İngiltere'nin költ otomobil markalarından sayılan Morgan 100. Yılına LifeCar ile kutluyor. Morgan, hidrojen yakıtıyla çalışacak olan LifeCar'ı dünyanın ilk çevreci spor arabası olarak tanımlıyor. LifeCar'ın tanıtımı ilk defa 2008 yılında Genevre'de Otomobil Fuarında yapıldı. Aracın ileri teknoloji ürünü yakıt hücreleri, tipik bir tutuşmalı motorun sadece beşte biri kadar güç üretiyor. Bu yüzden arabanın yokuş tırmanırken ihtiyacı olan ekstra güç, büyük bir pil gibi çalışan ultra-kapasitörler tarafından üretiliyor. LifeCar'ın ne zaman seri üretime geçeceği konusundaysa net bir bilgi yok.

dar eski ve yeni süreçlere uyumsuz olduğunu gösteren bir başka olay da geçtiğimiz Eylül ayında patlak verdi. Hürriyet gazetesi ekonomi müdürü Vahap Munyar'ın 30 Eylül 2009 tarihli yazısına göre, varılan ilk anlaşmaya istinaden Renault, elektrikli Fluence serisini Bursa'da üretecekti. Fluence serisinin aküsü ise Renault Grubuna bağlı Nissan'ın NEC'le geliştirdiği parçalardan Bursa'da toplanacaktı. Öte yandan, her ne kadar esas mesele Fransa'nın kendine ait bir markanın yurtdışında üretilmesine sıcak bakmaması ise de, Türkiye'nin vergi sisteminin de Renault üst yönetiminde te reddütlere neden olduğu konuşulmaya başlandı. Fluence serisi büyük ihtimalle gene Türkiye'de üretilecek ama Renault'nun Fransa yönetimi de Türkiye'ye vergi desteği için bastırarak. Bu konudaki belirsizlik hâlâ tam olarak açıklığa kavuşmadı.

İlk Kim Üretecek?

Vergi sistemiyle ilgili soru işaretlerine rağmen 2009 yılından itibaren hibrid

İran'dan Sevgilerle: Plug-in Hibrid Khodro

Hibrid teknolojilerle ilgili umut verici haberlerden biri de İran'dan geldi. İran resmi radyo ve televizyon kurumunun haberine göre İran'da devlet işletmesi olan Khodro otomotiv sanayi şirketi, üniversite ile işbirliği sonucu elektrikle çalışan otomobil üretti. Khodro

tarafından yapılan açıklamaya göre söz konusu otomobilde şarjı uzun süre yetecek iki pile ilaveten ihtiyat olmak üzere benzinden elektrik üreten bir motor da bulunuyor.

Avrupa'dan Hibridlere Tam Destek

Yeşil yatırımlar ilerledikçe ülkelerin vergi sistemleri de bu yeni trende ayak uyduruyor. Özellikle Avrupa ülkeleri hibrid arabaların üretimini desteklerken Türkiye'nin hâlâ mArabar (motor hacim büyüklüğü) birimine göre vergilendirme yapması eleştirilere sebep oluyor. Hibrid üretimi destekleyen ülkeler vergilendirme sistemlerini artık arabaların karbon salım oranlarına göre yapıyorlar. İşte Avrupa'dan bazı ülkelerin uygulamaları:

- İngiltere Başkent Londra'da hibrid araçlar şehir merkezine giriş yapan otolardan alınan ücretten muaf. Günlük 8 pounddan başlayan bu ücret yıllık 2 bin 80 sterline kadar çıkıyor.
- İrlanda hibrid otomobillere tescil vergisinde yüzde 50 indirim yapıyor.
- Fransa hibrid aracı olanların yıllık gelir vergisinden 2 bin Euro'luk muafiyet imkânı sunuyor.
- Portekiz, satış vergisinde yüzde 40 indirim yapıyor.
- İspanya yüzde 50'ye kadar KDV geri ödemesi uyguluyor.
- Hollanda, aracın emisyonuna göre 6 bin Euro'ya kadar vergi indirimi sağlıyor.
- İtalya 2 bin Euro'ya kadar sübvansiyon veriyor.
- Belçika, gelir vergisinde indirim imkânı sağlıyor.
- Yunanistan'da hibridler satış vergisinden muaf tutuluyor.

araçlara yatırım konusu gündeme gelmeye devam etti. İşin tuhaf tarafı, bu girişimlerden biri bizzat kamudan geliyor. Sanayi ve Ticaret Bakanı Nihat Ergün, Türkiye'de en az bir hibrid otomobil fabrikası kurulması için destek vereceklerini açıkladı. Bakanlık, maliyeti en az 250 milyon dolar tutacak fabrikayı büyük yatırım kapsamında ele alarak yeni teşvik sistemi kapsamında değerlendirecek. Marmara Böl-

gesi veya Konya'da kurulacak fabrika Türk patentli ilk hibrid otomobilleri üretecek. Başbakan Erdoğan'ın da bir deneme sürüşü yaptığı, ünlü tasarımcı Murat Gülnak'ın eseri Mindset, Türkiye'nin ilk hibrid arabası olacak mı bilinmez ama bu alana yatırım yapmaya hevesli başka kamu kurumları da var. Bu konuda, Türkiye'deki en önemli araştırmalardan birini yürüten TÜBİTAK, Tofaş ile ortak yürütülen ELİTİ

Hibrid Pillerinde Yeni Oyuncu: Sony

Mantık basit: Cep telefonu pili üreten, araba pili de üretir. Böyle düşünen yalnız Çin firması BYD değil. Dünyanın elektronik devlerinden Sony de buna inanıyor ki, hibrid arabalara yönelik pil üretimi için düğmeye bastı. Sony CEO'su Howard

Stringer şirketinin hibrid piyasasına girebilmek için hızlı hareket etmeyi hedeflediğini söylüyor. Televizyon, kamera ve diğer elektroniklere yönelik talep düştüğü için 290 milyon dolar para kaybeden Sony kendine enerji sektöründe yer edinmeye çalışıyor.

Bilim Adamları Soruyor: Aracınız Ne Kadar Yeşil?

Dünyanın en önemli teknoloji kurumlarından biri olan MIT merkezli Union of Concerned Scientist (Duyarlı Bilim Adamları Derneği-UCS) tüketicileri uyarıyor: Hibrid arabanız ne kadar yeşil? UCS, yeşil araba sattığı iddiasında olan otomotiv üreticilerinin tüketicilere ne kadar doğru söylediklerini sorgulayan puan kartları hazırlıyor. İlk sorulardan biri hibrid arabaların sera gazı salımlarının düşüşüne gerçekten ne kadar katkıda bulunduğu. UCS, bu konuda ABD'nin çevre kriterlerini belirleyen Çevre Koruma Ajansının (EPA) yakıt ekonomi rehberini baz alıyor. En az seragazi salımı yapan hibrid araç en yüksek puanı alıyor. Kuruluşun çevre

dostu araba kriterlerine egzozlardan çıkan hidrokarbon ve nitrojen oksit gazları da dahil ediliyor. Egzozdan çıkan kimyasalların yarattığı tahribat ölçülürken yine EPA'nın hava kirliliği kriterleri kullanılıyor. UCS'nin puan sisteminde ekolojik kriterlerin yanı sıra hibrid fiyatlarının neden bu kadar yüksek olduğu da sorgulanıyor. Lüks koltuk döşemeleri ya da kaliteli ses sistemleri gibi özellikler, hibrid arabalarda standart özellik olarak dayatılabiliyor. Böylece hibrid arabaların fiyatları lüzumsuz yere yükseliyor. Bu şişirmelerin tüketiciler için toplam maliyeti 6 bin dolara kadar fırlatabiliyor.

projesi için başta İstanbul olmak üzere Büyükşehir Belediyelerinden destek bekliyor.

Yeşil araç üretimi konusundaki en önemli ve dikkat çekici yatırım haberlerinden biri de Boyner grubundan geldi. Daha önce hiç otomotiv sektörüne yatırım yapmamış olan Boyner Grubunun, Çinli Build Your Dreams (BYD) şirketiyle 2012 yılından itibaren Türkiye'de elektrikli araba üretmek konusunda anlaşma yaptığı haberi, otomotiv kamuoyuna bomba gibi düştü.

Boyner Grubunun anlaşma yaptığı açıklanan BYD, sadece 14 yıllık bir şirket olmasına karşın bugün dünyanın en büyük cep telefonu pili üreticisi olmayı başaran gerçek bir dev. Türkçe anlamı "Hayalini İnşa Et" olan ve bugün dünya pil üretiminin yüzde 30'unu elinde bulunduran BYD, 2003

İki yıl önce üretimi ilk duyurulduğunda çoğu insan Tesla Roadster konusunda da umutsuzdu. Ama 7 bin laptop piline eşit güç üreten araç, otomobil tarihinde devrim sayılabilecek yeni bir dönemi açmayı başardı.

Türkiye'nin İlk Hibrid Aracı Mindset mi Olacak?

Kyoto Anlaşmasını gecikmeli olarak imzalayan, Kopenhag İklim Zirvesinde varla yok arası bir tutum sergileyen –gerçi kim sağlam bir tutum sergiledi ki– Türkiye 2009 yılının Haziran ayından itibaren çevre dostu araba üretimi konusunda ilk araştırmalarını yapmaya başladı. 22 Haziran 2009'da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, ilk defa Başbakanlık konutunda bir hibrid arabayla deneme sürüşü yaptı. Elektrik enerjisiyle çalışan ve saatte 140 kilometre hıza kadar çıkabilen Mindset isimli araç, İsviçre'de yaşayan Türk tasarımcı Murat Günak tarafından tasarlandı. İlk defa 1980 yılında Mercedes-Benz'in tasarım merkezinde işe başlayan Murat Günak özellikle Peugeot 206 Mercedes S Serisi ve SLK Serisi, Volkswagen Golf GTI modelleri için yaptığı tasarımlarla adını duyurdu. Sanayi ve Ticaret Bakanı Nihat Ergün, Türkiye'de en az bir hibrid otomobil fabrikası kurulmasını destekleyeceklerini açıkladı. Fabrikanın maliyetinin 250 milyon doları geçeceğini vurgulayan Ergün, büyük yatırım kapsamına giren işletmenin bu yüzden yeni teşvik sistemi kapsamında ele alınacağını kaydetti.

Murat Günak

yılında batmış bir otomobil fabrikasını satın alarak otomotiv sektörüne girmiş. Plug-in hibrid modellerin öncüsü olmayı hedefleyen BYD'nin kurucusu Wang Chuan Fu, yeni jenerasyon plug-in modellerini, hibrid sektörün öncülüğünü yapan Prius'tan çok daha ucuza mal edebileceklerini iddia ediyor. BYD'nin bu başarısı en çok ABD'li işadamı Warren Buffet'in dikkatini çekmiş ve 250 milyon dolar sermaye koyarak BYD'ye yüzde 10 ortak olmuş. Boyner Sanayi Genel Müdürü Osman Boyner'in açıklamalarına göre,

BYD'nin elektrikli araçları 2011'de Türkiye'de satışa sunulmaya başlanacak. İnanılır gibi değil ama en fazla iki yıl sonra bu araçlarla karşı karşıyayız demektir.

Yapılan tüm ciddi araştırmalar, küresel olarak toplam sera gazı salımlarının yaklaşık yüzde 40'ının ulaştırma sektöründen kaynaklandığını gösteriyor; bu nedenle gerek hibrid, gerek elektrikli gerekse de plug-in hibrid araçlara geçilmesi kaçınılmaz görünüyor.

Bu yüzden dünyada karbon salımı yapmayan ya da azaltan yeşil araçlar giderek yaygınlaşıyor. Türkiye ise sektöre ilk güvercin adımlarını atıyor. Öte yandan hazır petrol fiyatları yükselmeye başlamış, ekonomiler daralmaya başlamışken Türkiye de mali sistemini değiştirerek hem genişleyen sektörlere

doğru hamle yapabilir, hem de yeni kuşak yeşil ekonomi dünyasında kendine iyi bir yer bulabilir. Kat edilecek daha çok yol var ama elektrikli araçlar zaten kapıda... ○

Wang Chuan Fu: Hayallerini İnşa Etti!

Wang Chuan Fu dünyanın en büyük cep telefonu bataryası üreticisi BYD'yi 1995 yılında kurduğunda henüz 29 yaşındaydı. O zamana kadar genç bir mühendis olan Fu, diğer cep telefonu üreticilerinin pil patentlerini inceledi. Meraklı küçük çocuklar gibi pilleri telefonun gövdesinden ayırıp nasıl yapıldıklarını anlamaya çalışırdı. Wang Chuan Fu 15 yıldır hâlâ yemeğini fabrika kantininde yiyor. Fabrika tarafından

kurulmuş toplu konut bölgesinde yaşıyor. Fu, BYD'nin elektrikli araba üretimiyle ülkesi Çin'de öncü olabileceğini söylüyor. Uzmanlar zehirli oyuncak ve süt skandallarına imza atarak çok da parlak bir çevre siciline sahip olmadığını göstermiş olan Çin'in nasıl elektrikli araba üreteceğini merak ediyorsa da Türkiye'de de Boyner grubuyla anlaşmış olan Fu yenilikçi ve öncü bir yatırımcı olmakta kararlı.

İklim Krizinde suçlu kim? Çocuklarımızın ve torunlarımızın ekmeklerini yiyor, sularını mı içiyoruz? Onların geleceklerini mi çalıyoruz? Peki, gezegenle uyumlu yaşamak mümkün değil mi? Her şeyi çözen insan, sınırsız iştahına "dur" diyebilir mi?

Bu kitapta, gazetecilerden aktivistlere, STK yöneticilerinden iş insanlarına kadar 15 insan söz alıyor ve kritik soruların yanıtlarını arıyor...

Ve ortaya, dünyanın geleceğinden korkanlar ve bir şeyler yapmak isteyenler için bir yol haritası çıkıyor...

Muzaffer Akpınar: "Sürdürebilirlik Bir Refleks Olmalı"

Uzun yıllar telekomünikasyon devi Turkcell'in Genel Müdürlüğünü yapan Muzaffer Akpınar, bir süredir Dost Enerji ile yenilenebilir enerji alanında faaliyet gösteriyor. Türkiye'nin en önemli profesyonel yöneticilerinden biri olan Akpınar, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir iş yapma biçimleri ve bu alana dönük kamu politikaları ve yatırımlarla ilgili görüşlerini bizlerle paylaştı.

Rüzgârda ve Güneşte Avrupa İkincisiyiz

Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli bakımından çok özel bir pozisyonu var. Türkiye Avrupa'da, rüzgâr enerjisi açısından İngiltere'den sonra ikinci; güneş enerjisi olanakları açısından İspanya'dan sonra ikinci sırada yer alıyor. Jeotermalde ise Avrupa birincisi, dünyada da ya dördüncü ya da beşinciyiz. Ancak bu kaynaklar arasında jeotermal çok daha küçük bir dilim teşkil ediyor. Rüzgârla güneş arasında ise şöyle bir önemli fark var: Rüzgâr enerjisi serbest piyasada rekabet edebiliyor; güneş henüz edemiyor. Bu yüzden güneşin desteğe ihtiyacı var.

Mevzu, Sadece Ticari Olmaktan Çıkıyor

Türkiye'de toplam enerji gücünün yüzde 55'i doğalgaz kaynakları üstüne kurulu. Türkiye aynı zamanda dış ödeme dengesizliği yaşayan bir ülke. Bu yüzden de Türkiye'nin artık yenilenebilir enerji kaynaklarını mümkün olduğu kadar fazla kullanması gerekiyor. Dünyada da bu konu giderek daha fazla vurgulanıyor. Mevzu, ticari olmaktan öte bir hâl aldı. Aritmetik ola-

rak rakamları toplayınca, çarpınca, bölünce bu işin dip noktası pozitif çıkıyor ama dünyayı korumadıkça bu aritmetiğin çok da fazla bir anlamı kalmıyor. Şu anda onu ölçmek de mümkün değil bence ama biz yine de ölçmeye çalışıyoruz. Karbon sertifikalarındaki bir tonluk emisyonun bedeli bir ölçüdür. Böylece kirletmenin bir bedeli çıkmış oluyor. Bence o öyle bir sınıra gelecek ki artık ölçmek mümkün olmayacak.

Şimdi bir tane raf fiyatı koyduk karbona. Tonu 6 Euro mu 9 Euro mu, bir yerlerde salmıyor fiyatlar. Voluntary Emissions Reduction'dan (Gönüllü Karbon Piyasalarından) bahsediyorum. Bizler Kyoto'ya imza koymuş olmamıza rağmen o pazarda henüz malımızı satamıyor olduğumuz durumdaki fiyat bu. Kirlilik belli bir noktayı aştığında, bu fiyatın artık ehemmiyetsiz ve ölçülemez noktaya geleceği kadar önemli bir durumdayız.

Kriz Geçici Bir Durgunluk Yarattı

Başka bir kısım da ekonomik kriz oldu. Ekonomik krizin etkisini Kopenhag'da bir sonuca varılamaması anlamında gördük. Ülkeler aslında konuya duyarlı olmalarına rağmen kendi iç sorunları ve bozuk bütçeleri sebebiyle konuya ehemmiyet veremiyorlar ama bu geçici bir durum. Sürecin önu biraz tıkanıp ama bu durum geçici. Bu durgunluk eninde sonunda biter ve yatırımlar hızla artmaya devam eder.

Şu anda Türkiye'de toplam 808 megawattlık bir rüzgâr gücü var. Hâlbuki Türkiye'de çeşitli hesaplamalara göre, 10 ile 80 bin megawatt arasında değişen bir rüzgâr enerjisi potansiyeli var. Bunun en dip noktasını alsak bile çok önemli bir hedef duruyor ortada; ki devletin 2020'ye kadar 15 bin megawattlık rüzgâr enerji yatırımını öngören bir policy paper'ı var. Şu anda 3000-3500 megawattlık bir lisans dağıtımı yapılmış durumda. Bunların bir kısmı başlangıç aşamasında; bir kısmı türbin sipariş etmiş bekliyor, bir kısmı da inşaata başlamış. Bunların dışında, 1 Kasım 2007 tarihinde yapılmış başvurular var ama

Dost Enerji'nin İnnores-Bergama (en üstte) ve Kores-Çeşme'deki (üstte) rüzgâr gülleri, elektrik üretmeye çoktan başladı.

Söyleşi

Saint Michel Fransız Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi mezunu olan Muzaffer Akpınar iş hayatına 1986 yılında Penta Tekstil'in kurucu ortağı olarak başladı.

henüz bunların lisansları da dağıtılmamış durumda. TEİAŞ'ın da kısıtları dikkate alındığında bu başvurular arasından 3500-5000 megawattlık civarında bir lisans da önümüzdeki süreçte piyasaya dağıtılacak.

Rüzgâr Türbinleri Artık Anında Teslim

Ekonomik durgunluktan sonra enerji tüketiminde daralma oldu. Boru hattındaki yatırımlar da devreye girince arz ve talep arasındaki makas da açıldı. Bu makas da fiyatlara yansdı. Şimdi üreticiler tarafından verilen fiyatlar 5,5-6 Eurocent civarında. Hâlbuki bu fiyatlar mesela 2008'de 7,5-8 Eurocent dilimine oturmuştu. Bu fiyatlar bankaların kredi vermesi açısından önemli ve bu şekilde birim fiyatlar düştükçe bankalar kredi vermemeye başlayabilir. Ekonomik krizin olumlu tarafı da, mesela türbinler artık çok daha kısa sürede teslim ediliyor.

Çevre Bilinci Refah Altında Büyür

Şirketler sonuçta ekonomik organizmalar. Önce kendilerini, sonra çevreyi kurtarıyorlar. Bilinç, refah altında büyüyebiliyor. Şirketler, kendi karbon ayak izlerini yeni yeni çıkarıyorlar. Bir süre sonra onlar da Voluntary Emissions Reduction adayları haline gelecekler. O bilinci sizinki gibi yayınlar yüksel-

tebilir. Örneğin tasarrufa yönlendirebilir. Biliyorsunuz, eski enerji bakanı eski ampullerin tasarruflu ampullere çevrilmesi kampanyasından elde edilecek gelirin bir GAP Projesiyle eşdeğer olduğunu dile getirdi. Bu çok büyük bir rakam...

İnnores ve Kores'in Kanatları Dönüyor

Dost Enerji Aralık 2006 yılında kuruldu. Mart 2007'de ilk lisans sahibi şirketi İnnores'i satın aldık. İçinde 42,5 megawattlık bir lisans var. Bergama'daki bu tesisi bir yılda ayağa kaldırdık ve şu anda TEİAŞ'a elektrik satıyoruz. İnnores, senede 10 milyon kilowatt saat elektrik üretiyor. Bu senede 113 bin ton karbon emisyon tasarrufuna denk geliyor. 113 bin ton karbon tasarrufu, 32 bin aracın 20 bin km yol gittiğinde havaya saldığı seragazına eşit.

Aralık ayından itibaren bir rüzgâr enerjisi sahamız da Çeşme'de Kores adıyla faaliyet göstermeye başladı. Toplam 808 megawattlık mevcut gücün içinde 57,5 megawattlık kurulu gücümüz var. Bu iki yatırımın tevzi projeleri de var. 15 megawattlık bir tevzi yatırımı için EPDK'dan onay aldık. Onun ön şartlarını yerine getiriyoruz. Böylece 80 megawattlık bir birikime erişebiliriz. Şu anda ayrıca onay bekleyen 5 lisansımız ve 200 megawattlık bir başvurumuz var. Bunun hepsinin gerçekleşmesi mümkün değil, onu biliyoruz. Kıt kaynaklarla trafo başına yüzde 5'ten fazla rüzgâr yatırımı yapılamaz engeli olduğu için orada bir ihale süreci yaşanacak. Bunu normal karşılıyor. Ama ne kadar lisans alırsak derhal üretime geçeceğiz.

Rüzgâr Lisansları 3 ile 6 Ayda Belli Olur

Rüzgâr, süregelen bir enerji kaynağı değil. Rüzgâr esmediğinde üretim kesilir. Ayrıca şebeke de dinamik bir yapıdır, enerjiyi depolayamaz. Bu nedenle aynı bir havuz denklemi gibi, üretim ve tüketimin sürekli dengelenmesi gerekiyor. Yoksa sürekli arızalara neden olur. Bu nedenle EPDK ve TEİAŞ, lisans konusunda çok titiz davranıyor ve iki yıldır lisans başvuruları konusunda çalışmalarını sürdürüyor. Epey bir yol aldılar. Benim

tahminim üç ila altı ay içinde konu bir neticeye varır ve Türkiye bir yatırım hamlesine girer. Bizler de ona göre büyümeye devam edebileceğiz. Birim fiyat, finansman gibi sıkıntılar var ama hiçbir iş hiçbir zaman çok uzun süre çok iyi gitmez. O yüzden sevkimizi hiç kaybetmiyoruz

Güneş Enerjisi Sübvansiyona Bağlı

Biz güneş enerjisiyle ilgili dosyamızı oluşturduk, klasörümüzü paketleyip kenara koyduk. Bu konuda yatırım yapılabilmesi için devlet sübvansiyonu gerekiyor. Gelişmiş ülkeler bu konudaki kararlarını aldılar. Sübvansiyonlar başladı. Gelişmekte olan ülkelerde bu kararlar daha zor alınıyor. Güneş enerjisiyle ilgili tereddüdün sebebi şu sorudan kaynaklanıyor: Bu teknolojik know how bizim ülkemizde mi gelişir? Yoksa kendi sermayemizle diğer ülkelerin know how'unu mu desteklemiş olacağız? Bu durum hâlâ netleşmedi. Bir de burada farklı bir birim fiyat belirlenmesi lazım. Avrupa'da belirlenen birim fiyat 30-40 Eurocent civarında. Türkiye'de daha önce hazırlanan yasa taslağında 24-28 Eurocent gibi bir fiyat dilimi konuşuluyordu ama mali açıdan bakıldığında karara bağlanamadı. İleride tekrar bir taslak çalışması olabilir ama o zamana kadar sadece biz değil, hiç kimse bu konuda bir yatırım yapamaz.

Sürdürülebilirlik Daha Refleksimiz Değil

Türkiye iş dünyası olarak sürdürülebilirlik anlamında yolun çok başındayız çünkü bu konunun çok iyi içselleşmesi ve refleks haline gelmesi lazım. Gelmezse ticari bir öncelik bulmuyor. Henüz ticari bir prim almıyor ve maliyet içeriyor. Şirketlerin yönetim biçimini değiştirmesi, atıklarını yönetmesi, bugün bir kıymet değil. Hele Kyoto sözleşmesi kapsamında üzerine mecburiyetler binmemiş şirketler için, bu sadece bir sosyal sorumluluk projesi. O da ekonominin biraz daha iyi olduğu şartlarda ciddi bir bilinç seviyesiyle yapılabilir.

Herkes can derdinde, herkesin önceliği farklı. Onun için yavaş geliyor ama bir an

düşünüp o sıkıntılı gündemlerden sıyrılıp otuz yıl sonra nasıl bir dünyada yaşayacağımız üzerinde düşünmek gerekiyor. Belki o zaman bugünkü hiçbir hizmet, hiçbir ürün kalmayacak. Onu düşünerek bugünden davranmak biraz zor bir şey ama yapmak lazım.

Bu Dünyadaki Varoluş Sebeğimiz

Ortak paylaşılan sorumluluk ve yükümlülükler insan doğası gereği biraz ortada kalıyor. Ama unutmamak gerekir ki doğa da güçlü bir olgudur. Sürekli daha sık, daha keskin bir şekilde kendini hatırlatıyor. Aslında burada felsefi bir tartışma da var. Yaşam nedir? Bu dünyada varoluş sebebimiz nedir? Bu varoluşumuzu sürdürebilmenin temeli nedir? gibi sorular geliyor ama bu konuda yönetici ve liderlere çok iş düşüyor. Liderlik tanımının neticeye etki eden insan olduğunu düşünürsek, sonuca sıradışı bir şekilde olumlu etki eden herkes lider davranışı gösteriyor demektir. Bu davranışın gelişebilmesi için bakış açısının bir yıldan otuz yıla uzayabilmesi lazım. Bunun olabilmesi için de insanların temel şartlarını yerine getirebilmesi lazım. Aç olmamalı, eve ekmek götürebilmeli, hasta olmamalı. Bu da saygı duyulması gereken, insani bir şey. ○

“Rüzgâr enerjisinde de birim fiyat, finansman gibi sıkıntılar var ama hiçbir iş hiçbir zaman çok uzun süre çok iyi gitmez. O yüzden sevkimizi hiç kaybetmiyoruz.”

Temiz-Teknolojiler: Artık Çok Mu Geç?

Girişimci endüstrilerin küresel ısınmayı tersine çevireceğine inananlar bir noktayı atlıyor: İnovasyon zaman alır; hem de çok zaman alır...

Yazı: Alex RAU, Rob TOKER, Joanne HOWARD Çeviri: Yonca CİNGÖZ

Dünyada temiz teknoloji fikrinin yarattığı heyecanın en büyük sorumluları, enerjiyle ilişkili tüm alanlarda durmadan yeni inovasyonlar yapan girişimciler ve yatırımcılar. Birçok proje, Kopenhag'daki iklim zirvesinde tartışılan sera gazı limitlerine uyabilmek konusunda büyük umutlar vaat ediyor; ancak ortada rahatsız edici bir gerçek var: Enerji inovasyonları büyük bir potansiyele sahip olsa bile, yaygın kullanıma geçirilmeleri için artık çok geç olabilir. Tarih, teknolojik atılımların büyük çoğunluğunun kitlesel olarak piyasaya sürülebilmesi için on yıllar gerektiğini açık bir şekilde gösteriyor.

Önümüzdeki 40 yıl içinde küresel emisyonları yarıya indirmek için, bilim insanlarının da tavsiye ettiği gibi temiz teknolojilerin çok geniş bir alana yayılması. İngiltere'nin beyin takımı sayılan Chatham House ve patent araştırma şirketi CambridgeIP'nin araştırmacıları, geçmişte temiz teknolojilerin yaygın kullanıma ulaşma sürecinin ortalama 19 ile 30 yılı bulduğunu açıklamıştı.

Şifre: Moore Yasası

Yeni ve güçlü serbest piyasa kurallarının iş başında olduğuna şüphe yok: Avrupa dışındaki ülkelerin hükümetleri sera gazı emisyonlarını sınırlandırmakla yükümlü kılındı ve çeşitli sektörlerden şirketler büyük bir gayretle salımları kontrol altına almanın yollarını arıyor. Öte yandan biliyoruz ki, teknolojinin yayılması mutlaka vakit alacak.

Bu durum özellikle, daha kuluçka halindeyken alelacele pazara girmeye çalışırken çoğu zaman büyük sorunlarla boğuşmak zorunda kalan enerji inovasyonları için geçerli. Girişimciler pastadan pay almaya çalışırken yatırımcılar ise yeni bulunan teknolojilerin risklerini öngörmeye çabalıyor. Patentler alınıp satılıyor ama her zaman kullanılmıyor ve bugünün enerji devleri sahip oldukları donanımdan vazgeçmekte tereddütlü.

Ne olursa olsun, geri dönüşü olmayan bir iklim değişikliği kapıdayken, oturup yıllar boyunca muhteşem inovasyonların günlük kullanımda yerini almasını bekleyecek zamanımız yok.

Bahisler bu kadar büyük ve manzara bu kadar bulanıkken, özellikle uygulama öncesinde gelecek zamanı da hesaba katarsak, iş çevreleri acilen daha iyi temiz-teknoloji yatırımları yapmaya başlamak zorunda. Olası çözümler listesine bakarken, inovatörler gibi yatırımcılar da, ne kadar karbon emisyonunun gerçekten yok edilebileceğini ve sorunu en kısa sürede çözebilmek için hangi inovasyonların en verimli sonuç vereceğini çok daha hızlı bir şekilde öğrenmeleri gerekiyor.

Enerji şirketleri hakkında yürüttüğümüz bir dizi çalışma sırasında, bilgisayar endüstrisinin getirdiği devasa yarar bizi gerçekten imrendirdi. Ve bu fayda, 1965 tarihine kadar giden ve aslında oldukça basit bir öngörüye dayanıyordu: Gordon Moore tarafından geliştirilmiş olan bu yasa, enerji konusunda da çözümün şifresini verebilir: Moore, yaptığı hesaplar sonunda, bir çipteki transistörlerin sayısının ve dolayısıyla işleme hızlarının her 18 ay sonunda ikiye katlanmış olacağını tahmin etmişti. Bilinen adıyla Moore Yasası, tekinsiz bir kehanetten çok daha fazlasıydı. Bu yasa, yüksek teknoloji endüstrilerin kılavuzu oldu. Girişimcilerin, yatırımcıların, şirketlerin ve hükümetlerin, programlama gücünün acıma-

Geri dönüşü olmayan bir iklim değişikliği kapıdayken, oturup yıllar boyunca muhteşem inovasyonların günlük kullanımda yerini almasını bekleyecek zamanımız yok.

Teknoloji

Yeni Enerji Teknolojilerinin Etkisini Ölçmek

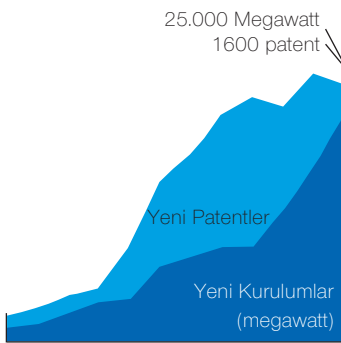
Temiz-teknolojilerin icadı ve büyük ölçekte uygulanması arasındaki evre, karbon emisyonlarını frenleme verimiyle ilgili tüm hesaplamalarda karşılaşılan en karmaşık ve zor sorunlardan biri. Geçmişte, inovasyonların pazara sürümü, yatırımcıların mevzuat değişiklikleri konusundaki kararsızlıkları veya önde gelen enerji firmalarının donanımlarını yenilemekte isteksizlikleri gibi pek çok nedenle on yıllar alıyordu.

Bu evreyi kısaltmak ve süreçleri öngörülebilir hale getirmek, iklim değişikliğini hafifletecek karbon azaltımlarına ulaşmak için temel koşul. Bu oldukça güç bir girişim ancak her geçen gün daha yapılabilir ve mümkün görünüyor.

Chatham House ve CambridgeIP'deki araştırmacılar 2009 yılında altı temiz teknoloji sektörünü analiz etti ve yayılma hızının aslında giderek arttığını fark etti. Aşağıdaki grafiklerde

de görülen bu yükselmeler gösteriyor ki, eğer teknolojilerin pazara sürüm oranlarıyla patentleme etkinliklerini karşılaştırırsak, pazara sürüm süresi bazı teknolojiler için tahmin edilebilir hale geliyor. Örneğin, rüzgâr enerjisi teknolojisinin uygulamaya sokulması, ilgili patent etkinliklerinin tavana vurmasından yaklaşık beş yıl sonra ani bir yükseliş yaşıyor. Benzer bir görüntü fotovoltaik (güneş enerjisi ile elektrik üretme sistemleri) sektöründe de göze çarpıyor ancak burada aradaki fark yedi yıla yakın. Buna benzer veriler, iş çevreleri ve hükümetlere, çeşitli teknolojilerin sera gazı sorununu çözmekte ne kadar çabuk ve başarılı olabileceklerine dair güçlü öngörüler sağlayacak. Bir sonraki akılcı ve gerekli adım ise, elbette, bu tür analizleri teşvik eden bir genel çerçeve geliştirmek.

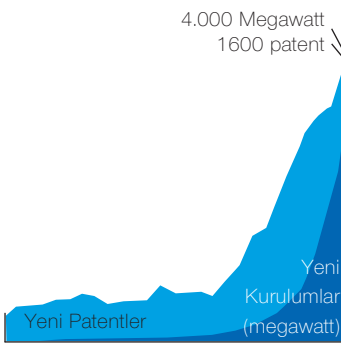
Rüzgâr Enerjisi

1996-2007

Kaynak: Chatham House

Güneş Enerjili Fotovoltaikler

1981-2007

sız yükselişine bel bağlamalarına yol açtı. Örneğin bugün Microsoft, daha karmaşık bir yeni yazılım geliştirirken yeni nesil işlemlerinin ortaya çıkmasında da itici güç oluyor. Boeing, Pfizer ve Goldman Sachs gibi birbirinden oldukça farklı sektörlerde çalışan şirketler bile yeni ürün ve stratejilerini geliştirirken sürekli yükselen bilgisayar gücüne sırtını yaslıyor.

Kör Uçuş Yapmamalıyız

İş çevreleri ve hükümetlerin küresel enerji rekabetine yanıt vermek için ihtiyaç duydukları şey tam da böyle bir güven düzeyi. Temiz-teknoloji inovasyonlarının yaratılma ve yayılma hızlarını, bu ikisi arasındaki sınırlı evreyi de hesaba katarak tahmin edebilmelerini sağlayacak bir kavramsal çerçeveye ihtiyaçları var. Bu çerçevenin, hangi teknolojilerin en iyi işi en kısa sürede ortaya çıkarabileceklerini de göstermesi gerek. Moore Yasasının temiz enerjide bir karşılığı çıkarsa, daha yoğun bir inovasyon sürecine, sermayenin daha verimli kullanımına ve daha gerçekçi düzenlemelere kapı açılacak. Bu aynı zamanda, örneğin joint venture girişimlerini, ikili lisans anlaşmalarını ve gümrük vergisi muafiyetlerini teşvik ederek, yatırımcılara ve hükümetlere anahtar teknolojileri pazara daha çabuk erdirmek konusunda destek sağlayacak.

Böyle bir kılavuzluk olmadan, hem temiz-teknoloji endüstrisi hem de hükümetler kör uçuş yapmış olurlar. Eğer, verimli nanokristal güneş pilleri veya termik santrallerin çıkardığı karbon dioksitin mineralizasyonu gibi belirli bir teknolojinin, emisyonların büyük bir kısmını uygun maliyetle yok edebilme kapasitesine sahip olduğu ve diğerlerine göre daha hızlı genişletilip uygulamaya sokulabileceği netleşirse, o zaman şirketler, yatırımcılar ve hükümetler de kaynaklarını nerede yoğunlaştıracıklarını bilebilirler. Eğer inovasyonların yeterince kısa bir zaman diliminde ölçeklenebilir nitelikte olmadıkları ortaya çıkarsa, bu durumda da iş çevreleri ve karar alıcılar, kaynaklarını uyum sağlama çalışmalarına veya sera gaz-

larını atmosfer dışına atmak gibi diğer alternatiflere yöneltebilirler.

Patentlerin Öyküsü

Elbette herhangi bir emisyon durdurma hedefi, Moore Yasasının aksine, çok karmaşık nitelikte olacaktır. Zira temiz-teknoloji, çok çeşitli teknolojiler ve süreçlerin henüz filizlenen bir koleksiyonu ve bunların her biri kendi bilim alanlarına, risklerine ve yatırım döngülerine sahip. Enerji için üretilen genel çerçeve, inovasyon döngülerini ve bu konudaki kritik sektörlerin hangi oranlarda emisyon durdurabileceklerini ortaya çıkarmak zorunda. Rüzgâr, yoğunlaştırılmış güneş enerjisi, biokütle yakıtlar, karbon tutma ve temiz kömür, üzerinde çalışılacak sektörlerden sadece birkaçı.

Her şeye rağmen bu yapılmalı ve inanılmaz ki yapılabilir de. Birkaç maliyet-fayda analizi, örneğin McKinsey tarafından popülerleştirilen karbon-durdurma maliyet eğrisi, önde gelen teknolojilerin karbon düşürme kapasitelerine bütüncül bir bakış açısı sunuyor. Böyle başlamak mantıklı görünse de, bu egride iki temel noksan dikkat çekiyor: Teknoloji gelişimini geleceğe yönelik olarak hesaplamıyorlar ve pazara sürüm süresini hesaplamakta büyük ölçüde başarısızlar.

Daha iyi bir başlangıç noktası, patentleme etkinliği ile teknolojinin uygulanması arasındaki ilişkiye yönelik bir inceleme olabilir. Temiz enerjinin pazara sürüm süresinin 30 yılı bulabileceğini fark eden Chatham House ve CambridgeIP'nin araştırmacılarının verileri bize gidilmesi gereken yolu da gösteriyor olabilir.

57 bin patente ve çeşitli temiz-teknoloji uygulamalarına göz attıklarında, analistler ilginç bir korelasyon bulmuşlar: En azından belirli sektörlerde, patentlemede gerçekleşen hızlı bir artıştan birkaç yıl sonra, yayılmada da müthiş bir hızlanma yaşanıyor. Örneğin, 1999'a kadar konsantre güneş gücü teknolojileri için bir yılda düzenlenen patent sayısının iki katına çıkması 10 yıl almıştı. Oysa takip eden üç yılda, bu rakam yeniden ikiye katlandı. Bu sıçrayışı 2009 ile

2011 arasında donanım gücünde daha da büyük bir zıplamanın takip etmesi bekleniyor. Patentleme oranlarındaki patlamalar temel alındığında, her bir teknolojiye yayılmanın ne zaman başlayacağını kestirmek mümkün olabilir. Böyle bir öngörüyle, iş çevreleri iklim değişikliğinde yeterince hafifletici bir etki yapamayacak teknolojilere daha az para harcamış olacaklar.

Kopenhag Zirvesinde ortaya koyulduğu gibi, enerji üzerine hesaplama yapan tüm uzmanların başa çıkması gereken bir iş var: Moore Yasasının karbon düşürme alanındaki karşılığını geliştirmek ve herkese iklim değişikliğini önlemek için izlenmesi kararlaştırılan teknolojik yöntemlerin çok büyük ihtimalle doğru seçimler olduğuna dair güven sağlamak. İster sözünü ettiğimiz gibi patent verilerine, isterse başka bir kaynağa dayansın, kusursuz olmasa dahi böyle bir çerçeve hem sermayeye hem de inovasyon çabalarına bir odak kazandıracaktır.

Bir o kadar önemlisi de, bu çerçeve en hayati ve umut vaat eden teknolojilerin pazara sürüm süresini kısaltacak ve böylece dünyanın dengeli bir iklime doğru daha hızlı yol almasına yardımcı olacak. ○

*Harvard Business Review'den çevrilmiştir.

Alex Rau, Emisyon ticareti şirketi Climate Wedge'in yöneticisi.

Rob Toker, Temiz-teknoloji yatırım şirketi Sindicatum Carbon Capital'de başkan yardımcısı.

Joanne Howard, Houston'daki İngiliz Konsoloslukunda yenilenebilir enerji alanında konsolos yardımcısı.

McKinsey tarafından popülerleştirilen karbon-durdurma maliyet eğrisi, önde gelen teknolojilerin karbon düşürme kapasitelerine bütüncül bir bakış açısı sunuyor.

Evet, ama bir yazılım bunu yapabilir mi? “This Is Green”

“Evet Ama Bir Lokomotif Bunu Yapabilir Mi Bakalım?” diye soruyordu bir kitabının başlığında Woody Allen. Onu bilmiyoruz ama evet “This Is Green” adında, Amerika orijinli, iPhone ve iPodTouch uyumlu bir yazılım, satın almayı düşündüğümüz mal ve hizmetlerin çevresel etkileri hakkında inanılmaz bilgiler vermeyi başarıyor...

Ne yiyoruz? Ne içiyoruz? Ne giyiyoruz? Evimizdeki malzemeler ne kadar sağlıklı? Çocuklarımızın oyuncakları zehirli malzemeler içeriyor olabilir mi? Bu sorulara net yanıtlar vermek zor. Kısacası “bütünüyle kuşku dayız!”

Ancak bazı insanlar da çoğumuz gibi bu kuşkular içinde oturup durmuyor; bu kaygılarımızı gidermenin, tükettiğimiz mal ve hizmetlerin çevresel kalite-

tesini öğrenmenin yollarını bulmaya çalışıyorlar. Hem de son teknolojileri kullanarak... Aslında soru yalın ve basit: Çevreye duyarlı mal ve hizmetleri nasıl kolayca tespit edeceğiz? Ya da başka bir ifadeyle yeşil üretici ve pazarları, yeşil tüketicilerle nasıl buluşturacağız? Bu enformasyon ağını nasıl kuracağız?

İşte iPhone ve iPodTouch’la uyumlu “This Is Green” adlı bir yazılım bu so-

runun çözümünde önemli bir yol kat etmiş gibi görünüyor. Kendini “Yeşil Mimar” olarak tanımlayan Thomas Bache Wiig ve ekoloji eğitimi almış bir girişimci olan Jan Manon’un ortak eseri sayılabilecek yazılımın en büyük övünç kaynaklarından biri, tüketicilerin bilinçli tercihler yapabilmelerini sağlayan, kullanımı kolay bir program olması. Bu uygulamayı İpod’unuzu yüklediğinizde her gün kendiniz ve sevdiğiniz için yeşil ipuçları öğrenebiliyorsunuz (tabii şimdilik sadece Amerika’da). Çarşı, pazar dolaşırken “This Is Green” sayesinde aldığınız sebze, meyvelerin, ilaçların, kısacası tüketmeye niyetlendiğiniz her şeyin (daha doğrusu bu konuda barkoduna bilgi girilmiş her şeyin) doğa dostu olup olmadığını anında tespit edebiliyorsunuz. Ama kısa bir zamanda, zaten bu konuda bilgi vermeyen bir “yeşil ürünün” bulunması da mümkün görünmüyor.

Yazılımın yaratıcılarından Thomas Bache Wiig doğru bilgi konusuna özellikle büyük önem verdiğini söylüyor: “Bizler hiçbir zaman öyle ‘aman doğa

ne güzel’ insanları olmadık. Piyasada yeşil ürün adı altında satılan her şey çok şahane diye bir şey yok. 60’larda, 70’lerde daha agresif yöntemler denendi belki ama şimdi artık insanlara gözdağı vermeye çalışarak başarılı olamayız. Zaman artık insanlara çevreye duyarlı kararlar verebilmeleri için gerçek seçenekler sunma zamanı” diyor.

“This Is Green”in diğer yaratıcısı ve Elf Productions tasarım şirketinin sahibi Jan Manon ise, yazar, tasarımcı ve girişimci kimliklerini birleştirerek insanlara doğal olarak yapmaktan hoşlandıkları şeyleri gerçekleştirebilmeleri için destek olmaya çalışıyor. Manon aynı zamanda dünya ve insanla uyumlu yeni ürün tasarımları üzerinde de çalışıyor.

Eviniz ne kadar ekolojik?

“This Is Green” tüketicilerin çok küçük çabalarla hızlı bir şekilde çevre dostu tasarımlar konusunda doğru bilgiye ulaşmasını sağlayabildiğini iddia eden bir yazılım. Örneğin bir evin detaylı zemin planı üzerinden interaktif bir harita oluşturarak evin farklı bölgelerine odaklanabilir. Harita üzerindeki bölgeye tıkladığınızda seçtiğiniz odanın içindeki dolaplarından mutfakta duran meyveye kadar her şeyin çevreye etkisi konusunda bilgi notlarını okuyabiliyorsunuz. Var olan malzemelerin doğa dostu olup olmadığını öğrenmenin dışında, evinizle ilgili ekolojik seçenekler hakkında da anında bilgi edinebiliyorsunuz.

Yazılımın bir başka olanağı da, konu başlıklarına göre arama yapabilmemiz. Örneğin su tasarrufu, hammadde seçimi gibi başlıklar üzerinden bilgileri gözden geçirebilmeniz mümkün. Enerji tasarrufu yapıp elektrik faturanızı düşürmenin yollarını öğrenebileceğiniz gibi tehlikeli bileşenler listelerine girip insan vücudu ve doğaya zar

Gereksinimler:

İphone ve İPodTouch ile uyumludur. İPod Touch kullanıcıları için wi-fi bağlantısı gerektirir. İPhone kullanıcıları için OS3.0 ve daha üst modellerle uyumludur.

rarlı maddeler hakkında ayrıntılı bir bilgi edinmeniz de mümkün.

Yaratıcıları, “This Is Green”in aynı zamanda eğitsel amaçla da kullanılabilirliğini öne sürüyorlar. Gerçekten de çevre dersleri verecek öğretmenlerin çeşitli konularda eğitimlerinde oldukça kullanışlı bir araç olabilir “This is Green”. En önemlisi, her zaman online bir yazılım olduğundan süreğen olarak güncellenebilmesi. Konu ile ilgili kurum, kuruluş ve STK’ların verilerini güncel olarak, tüketici ve tabii üreticilerin ceplerine taşınması bile, bu alana yapılacak önemli katkılardan biri.

Başta da söylediğimiz gibi insanlar boş durmuyor; doğayla uyumumuzu tekrar kurmamızı sağlayacak yeni yeni yazılımlar, donanımlar, fikirler, projeler geliştiriyorlar. Bakalım bu fikirlerin ne kadarı, ne kadar zamanda “Türkçeleşecek”? ○

Kadınlara iş; çevreye soluk

çöp(m)adam

Geri dönüşüm ve çevre bilincinin artırılmasını amaçlayan Çöp(m)adam Projesiyle Türkiye'nin farklı bölgelerindeki ev kadınları hem atık ambalajdan modern çantalar üretiyor, hem de iş hayatında aktif rol alıyorlar.

Yazı: Melih ÖZSÖZ - AB Uzmanı; Çöp(m)adam Proje Danışmanı, ozsozmelih@hotmail.com

Hiç şüphe yok ki işsizlik ve düşük istihdam ülkemizin en önemli sorunlarından biri ve işgücü piyasasının geneline hâkim. Ancak araştırmalar, kadın istihdamının, erkeklere göre çok daha olumsuz bir durumda olduğunu gösteriyor. Örneğin, erkeklerde işgücüne katılma oranı yüzde 73 seviyesinde iken, bu oran kadınlarda yüzde 24. Yani çok basit bir hesapla Türkiye'deki her dört kadından sadece biri işgücü piyasasında kendisine yer bulabiliyor. Bu oran uluslararası karşılaştırmalarda -hangi kıstası alırsanız alın- çok düşük bir oran. Örneğin, kadın istihdamında Avrupa Birliği ortalaması yüzde 54 ki, bu da ülkemizin 30 puan üzerinde. (Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu; <http://www.tuik.gov.tr>)

Üretken yaşlarda kadınların işgücü piyasası dışında olmaları hem kadınlar açısından hem de ülke ekonomisi açısından üzüntü verici bir gerçek. Esasında ev kadınları, gelişmiş ülkelerde ailelerin dışarıdan satın aldığı ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı gibi "ev temelli" işler ile uğraşarak aileye ve ekonomiye belli bir katkıda bulunuyor. Ancak ev kadınlığı, kadını babaya ve kocaya bağımlı kılarken, kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanmaları ve sosyal statülerini güçlendirmelerine de engel oluyor.

Günde 10 Bin Ton Çöp

Son yıllarda bütün ülkeler için ortak bir sorun haline gelen diğer önemli bir konu ise çevrenin korunması. Geri dönüşüm konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar ise oldukça sınırlı.

Sadece İstanbul'da günde 10 bin ton çöp toplanıyor. İstanbul'un yıllık ürettiği çöp miktarı ise tam 3,5 milyon ton. Bunların yüzde 42'sini ev ve hal atıkları gibi organik maddeler oluştururken, yüzde 14'ünü plastik ve naylon, 9'unu kül, 8'ini çocuk bezi, 7'sini kâğıt, 6'sını cam, yüzde 5'ini ise metal ve tekstil atıkları oluşturuyor. Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 2005 yılında yayınlanan Ambalaj ve Ambalaj Atıkları İstatistikleri Raporuna göre, Türkiye'de 2005 yılında üretilen 500 bin 910 ton plastik ambalaj atığının sa-

dece yüzde 27,1'i geri kazanılmış. Oysa aynı yıl yayınlanan "Ambalaj ve Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" çerçevesinde bu oranın yüzde 32 olması gerekiyor. (<http://www.cevreorman.gov.tr>)

İşte bu iki farklı soruna çareler üretmek amacıyla oluşturulan Çöp(m)adam Projesi, hem Türkiye'de kadınların işgücü piyasasına katılımı, hem de çevrenin korunması alanlarında, yeni, farklı ve eğlenceli bir fırsatı ilgili taraflara sunuyor. Unilever Türkiye'nin desteği ve Sabancı Üniversitesi Toplumsal Du-

Ünlü model ve stil danışmanı Ece Sükan, Çöp(m)adam Projesine gönüllü olarak destek veren isimler arasında yer alıyor. Sükan, proje kapsamında üretilen ürünleri Nişantaşı'ndaki "Ece Sükan Vintage" butiğinde satışa sunuyor.

Sivil Toplum

Çöp(m)adam Projesinin en büyük destekçilerinden birisi de, Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Güler Sabancı. Sabancı katıldığı davetlerde Çöp(m)adam çantasını yanından ayırmıyor.

Sabancı
Universitesi

Çöp(m)adam Projesine en büyük katkısı Sabancı Üniversitesi ve Unilever sağlıyor.

Yarılılık Projeleri işbirliğinde Ağustos 2008 tarihinden bu yana yürütülen Çöp(m)adam Projesi kapsamında, atık ambalajdan üretilen çanta ve aksesuarlar, başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin farklı illerinde kadınlar tarafından kullanılıyor.

Çöp(m)adam Projesi kapsamında geri dönüşümlü malzemeden şık ve kullanışlı çantalar üreten kadınlar, hem çalışarak var olmanın onuruna, hem de yaşam kalitelerini artırmak için gerekli maddi imkâna sahip olurken; bir yandan da çevrenin korunması ve bu konuda ev temelli bilincin artırılması alanında önemli bir rol üstlenmiş oluyorlar.

Atık Ambalajlardan Çantaya

Projenin ana destekçisi ve sürdürülebilirlik ilkesini tüm işlerinin merkezine koyan Unilever, bu anlamda sosyal sorumluluk projelerine de büyük önem veriyor. Çöp(m)adam Projesi kapsamında ambalaj malzemelerinin geri dönüşümü ile atık yönetimi yapılıyor ve kadınların işgücüne katılımı destekleniyor. Unilever, projeye Magnum, Calve, Knorr, Lipton, Becel, UFS markalarına ait atık ambalajlarını tedarik ederek katkı sağlıyor.

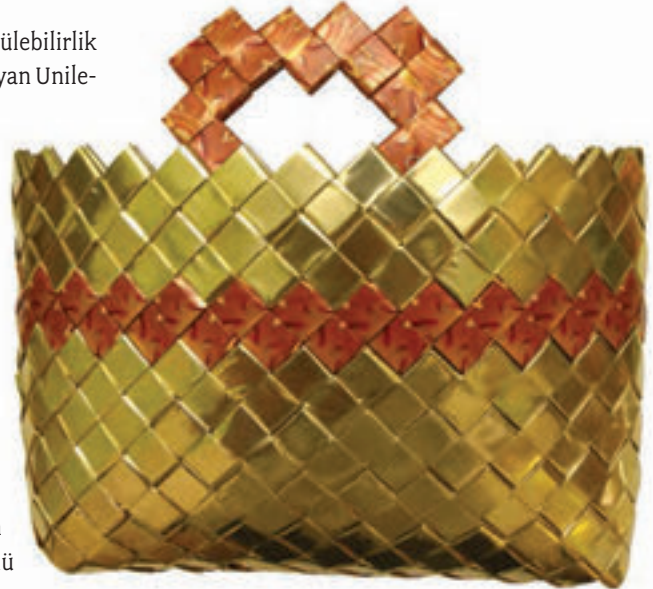
2009 yılında Çöp(m)adam Projesiyle Unilever tarafından sağlanan 8,5 ton ambalajın geri dönüşümü

sağlanırken 200'e yakın kadına istihdam olanağı doğmuş. Çöp(m)adam Projesi kapsamında Ayvalık'ta, İstanbul'da (KEDV işbirliği ile) ve Diyarbakır'da (KAMER işbirliği ile) kurulan atölyelerde çalışan kadınlar Unilever tarafından sağlanan atık ambalajlardan ağırlıklı olarak çanta üretiyorlar.

Farklı renk, boy ve tarzda çantaların üretimi için önce kadınlara kısa süreli bir eğitim veriliyor. Kadınlar öğrendikleri bilgilerle, sağlanan hammaddeyi kullanarak mevcut atölyelerde ve evlerinde çanta üretiyorlar ve ürettikleri çanta başına düzenli bir gelir elde ediyorlar.

Çöp(m)adamları İstanbul'da Karınca (Kanyon AVM, Beyoğlu), Butik Buka (Beyoğlu), Ece Sükan Vintage Shop ve California Nail Bar'dan (Nişantaşı) satın almak mümkün. Ayrıca Çöp(m)adamlar Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi ve Deppo, Markafoni mağazalarında da online olarak satışa sunuluyor. Projenin resmi internet sitesi olan <http://www.copmadam.com> adresinden de proje ile ilgili detaylı bilgiye ulaşmak mümkün.

Çöp(m)adam projesi kapsamında üretilen tüm ürünlerin içerisinde projeyi anlatan bir kimlik kartı bulunuyor. Çöp(m)adam kimlik kartında, çantanın Unilever'in hangi markasının ambalajıyla yapıldığı ve çantayı üreten kadının ismi de yazılıyor. ○

Ne Diyor Bu Etiketler

Tüketicilerin doğaya duyarlı ürünlere yönelik talebi giderek daha fazla artıyor. Bu konuda bize yol gösteren en önemli araçlar ise “Etiketler”. Dünyanın dört bir yanından tam 325 kuruluş, gıdadan elektronik eşyalara kadar Yeşil Etiket Sertifikaları veriyor. Peki, ne anlatıyor bu etiketler ve ne kadar güvenilirler?

Yazı: Balkan TALU

Piyasada satılan ürünlerin ne kadar “doğa dostu,” “çevreci,” “organik” veya “yeşil” olduğu bugün giderek daha çok tartışılıyor, konuşuluyor ama bu konu aslında dünyada 1970’li yıllardan beri gündemde. Her firmanın kendi ürününü yeşil olarak nitelemesinin doğal olarak büyük bir kafa karışıklığına yol açtığı o günlerden bu yana köprüünün altından çok sular aktı. Bu işi kontrol altına almak da bağımsız denetim kuruluşlarına düştü. Bu konuda kurulan ilk bağımsız yapılardan biri de Uluslararası Organik Tarım Hareketi Federasyonu (IFOAM) oldu. 1972 yılında kuru-

lan IFOAM amacını, biyolojik çeşitliliği koruyan organik ürün hareketlerine liderlik etmek; yerel oluşumları birleştirmek ve liderlik yapmak olarak açıklıyor. Yıllar içinde yeşil çıkartmalar (green sticker) dağıtan hükümetler, kendilerine genel kıstas olarak IFOAM şartnamelerini aldılar. Artık Kuzey Amerika’da yeşil çıkartma sahibi olmak yasal bir zorunluluk. Yeşil etiketler ise (Ecolabel), yeşil çıkartmalardan farklı olarak, bağımsız kuruluşlar tarafından veriliyor. Yeşil etiket sahibi olmamanın hukuki bir yaptırımı yok ama çevre konusunda hassas yeni tip tüketicilerin varlığı da firmaların re-

kabet edebilmesi için yeşil etiketleri neredeyse zorunlu kılıyor.

İnternet üzerindeki en kapsamlı ve güvenilir yeşil etiket bilgi bankalarından biri olan ecolabelling.org’a göre, yeşil etiketlerin hem tüketicilere, hem de üreticilere sayısız faydası var. Bunların başında da sertifikalı etiketlerin, Greenwashing (Yeşil Badanalama) tehlikesini bertaraf etmesi veya en azından hafifletmesi. Nihayetinde tüketiciler normal olarak, bağımsız kuruluşların onayına, şirketlerin kendi haklarındaki fikirlerinden daha fazla güveniyorlar. Aslında bu karşılıklı bir güven temininden başka bir şey değil. Bu güvenin aracı da sertifika kuruluşları. İşleri de bir hayli zor çünkü yeşil etiket kriterleri bir ürünün hammaddesinin temininden meta olarak dağıtımına kadar bütün aşamaları, neredeyse tüm yaşam döngüsünü kapsıyor. Ayrıca her sertifikanın farklı geçerlilik süreleri var. Dolayısıyla sertifika dağıtan kuruluşlar etiket verdikleri şirketleri sürekli olarak, çok dikkatli bir şekilde yeniden yeniden denetlemek zorundalar.

Bu etiketleme sistemi, doğal olarak pazara çevre dostu ve yeşil ürün sunmak isteyen girişimci ve kuruluşlar için de hayati öneme sahip. ecolabelling.org’a göre sistemin önemli avantajlarından biri de düşük maliyeti: “İlk olarak yeşil etiketler için başvuru yapmak, danışmanlara tonlarca para dökmekten çok daha ucuz geliyor çünkü ürününüzün doğa dostu olup olmadı-

Avrupa kıtası, yeşil etiket dağıtan 115 farklı kurumla doğaya uyumlu sertifika dağıtımının bayraktarlığını yapıyor. Dünya çapında en fazla etiketse gıda alanında dağıtılıyor.

Avrupa'nın önderleri: İtalya ve Fransa

EU Ecolabel kuruluşunun ülkelere göre etiket dağılımı grafiğinde en fazla etiket sahibi olan ülkeler İtalya ve Fransa. İtalya ve Fransa'nın 100'den fazla sertifikası var. Almanya ve Danimarka ise 50'den fazla sertifikayla üçüncü ve dördüncü sıraya yerleşiyorlar. Sadece bir etikete sahip olan 10 ülke var. Avustralya, Çin, Kıbrıs, Mısır gibi ülkeler sadece birer belge alabilmiş. Türkiye ise dört firmayla Letonya, Romanya, Macaristan, Tayland gibi ülkelerle orta sırayı paylaşıyor. Sertifikaların sektöre göre dağılım grafiğine bakıldığında en fazla etiket dağıtılan hizmet turistik konaklama. Turistik konaklamayı çok amaçlı temizlik ürünleri, tekstil, boya malzemeleri ve vernikler takip ediyor. En az sertifika alan pazar ise sadece iki şirket tarafından temsil edilen taşınabilir bilgisayarlar.

<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

EU Ecolabel, kuruluşundan bugüne kadar 839 ayrı şirkete sertifika dağıtmış. Sadece 2008 yılında kuruluşun Yeşil Pazar Kataloguna 230 yeni şirket eklenmiş.

ğını denetlemek için yeşil etiket dağıtan kuruluşlar zaten oldukça detaylı bir denetim ve düzenleme sistemlerine sahipler.”

Avrupa ve Ecolabel

Yeşil etiketlerle ilgili Türkiye'nin en yakından takip ettiği kurumsal doğal olarak Avrupa Birliği. Zaten Türkiye'yi AB üyeliği konusunda en

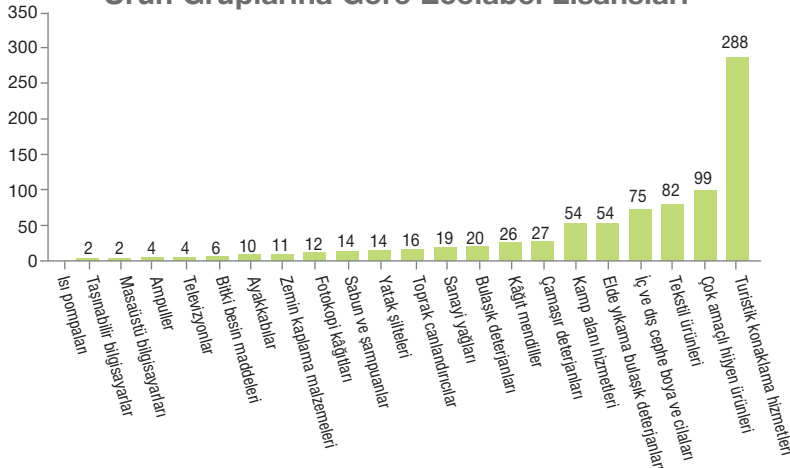

çok zorlayacak başlıklardan birinin çevre konusu olacağı da gayet iyi biliniyor. Türkiye'den yeşil etiket başvurusu yapmak isteyen şirketlerin adresi ise Avrupa Komisyonunun EU Ecolabel kuruluşu.

İlk defa 1992 yılında oluşturulan EU Ecolabel, AB'ye üye ülkelerin hükümetlerinde görev yapan uzmanlardan oluşuyor. Denetim Komitesinin uzmanları yeşil etiketleri belirleyen ilkeleri oyladıktan sonra bunlar AB'nin yeşil etiket kriterleri haline geliyor. EU Ecolabel, kuruluşundan bugüne kadar 839 ayrı şirkete sertifika dağıtmış. Sadece 2008 yılında kuruluşun Yeşil Pazar Kataloguna 230 yeni şirket eklenmiş. Bu rakam yeşil etiket sahibi şirketlerin sayısının bir senede yüzde 45 arttığı anlamına geliyor ki, bu pazarın nasıl jet hızıyla büyüdüğünün önemli bir kanıtı.

Aslında Avrupa veya bir başka yer; hiç fark etmiyor: Dünya tüketicileri bir bütün olarak aldıkları malların

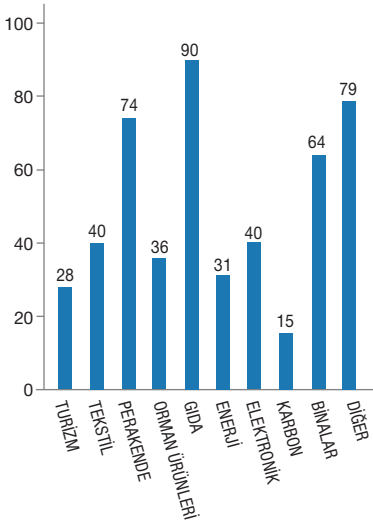
Ürün Gruplarına Göre Ecolabel Lisansları

Dünyanın en güvenilir yeşil etiket veri bankalarından biri olan ecolabelling.org'un verilerine göre, halihazırda dünya çapında tam 325 yeşil etiket türü var.

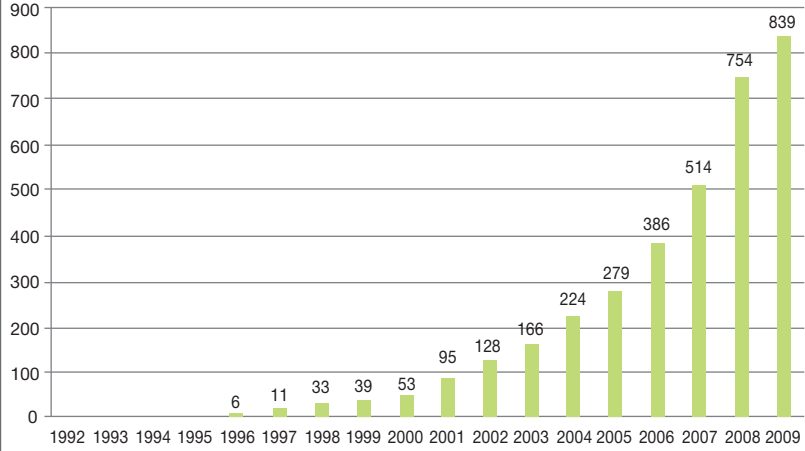
Birincilik Gıdada

Bugün yeşil etiketler gerçekten çok geniş bir ürün yelpazesini kapsıyor. Deterjan ve temizleyiciler de yeşil etiket sahibi olmaya çalışıyor, giyim markaları da. Turistik oteller de yeşil etiket peşinde, ormancılık sektörü de... Yine ecolabelling.org'un verilerine göre, halihazırda dünya çapında tam 325 yeşil etiket türü var. Bunların sektör bazında dağılımına gelince, 90 adetle gıda endüstrisi başı çekiyor. Gıdayı, perakende, yapı malzemeleri, orman ürünleri, enerji ve diğerleri takip ediyor.

Kaynak: www.ecolabel.org

Ecolabel Lisans Sayısının Yıllar İçindeki Evrimi 1992-2009

doğaya duyarlı olup olmadığına gün geçtikçe daha fazla dikkat ediyorlar. Nedeni basit: Kullandıkları ürünler kendilerinin ve ailelerinin sağlıklarını da birebir etkiliyor. Örneğin gıda ürünlerinde özellikle çocuklarının beslenmeleri konusunda titiz davranan aileler hızla organik ürün pazarına yöneliyorlar.

Tüketiciler aldıkları ürünlerin gerçekten yeşil olup olmadığını giderek daha fazla merak ediyor. Üreticiler ise giderek daha fazla çevreye duyarlı ürünler yetiştirmeye mecbur ediliyorlar. Öte yandan üreticilerin en

çok kafasını kurcalayan sorunlardan biri, ürettikleri malların doğaya uygunluğunun nasıl denetleneceği ve tabii bu konuda doğru bilgiye kimin sahip olduğu. İşte yeşil etiket kuruluşları, bu sorulara doğru ve etkin cevap bulmanın peşindedir. Dünyanın dört bir yanında dağıtılan etiketler, kendilerini global piyasaya uzun zamandır kabul ettirdiler. Dolayısıyla üreticiler için artık çok da fazla mazeret kalmamış durumda. Sadece dört etiketle en gerilerden gelen Türkiye'nin ve firmalarının ise kat etmesi gereken çok fazla mesafe var.

Biri Bize Yalan Söylüyor!

Doğada çözünür! İyi de kaç yılda? Hormonsuz! Testesteron hormon değil mi? Hayvanlara eziyet uygulanmamıştır! Neyin eziyet olduğunda anlayabiliyor muyuz bakalım? İşler çok karışık, çok!

Tüketilen malların doğayla, çevreyle ve sağlıklı uyumlu olup olmadığını, yeşil etiketler belirliyor. Peki, bütün etiketler ve tanımlar gerçekten güvenilir mi, yoksa birileri bize yalan mı söylüyor? Amerika'da yayınlanan önemli muhalif haber dergilerinden Motherjones'un yeşil etiketleri ameliyat masasına yatıran bir hayli eğlenceli haberini EKOIQ okuyucularıyla paylaşıyoruz.

Gelelim Motherjones'in değerlendirme skalasına. Motherjones'un barometresine göre "Yeşille" işaretli ürünlere güvenebilirsiniz. "Sarı" ile belirlenmiş ürünlerin durumu biraz netameli ama çok detaycı değilseniz o etiketlere sahip ürünleri almanızın çok da bir mahzuru yok. Ama "Kırmızı" renkli olanlara gelince durun. Motherjones'a göre onların iler tutar hiçbir yanı yok!

GIDA ÜRÜNLERİ/ ORGANİKLER

Demeter

Demeter kendini Biyodinamik bir etiket olarak tanımlıyor. Biyodinamik gıdalar ve şaraplar organik ürünlerin de ötesine geçiyor. Demeter etiketli ürünlere güvenebilirsiniz çünkü bu kapsamdaki Biyodinamik ürünler hem biyolojik çeşitliliğe saygılı, hem de üretimlerinde tehlikeli zirai ilaçlar (pestisitler) kullanılmıyor. 1997 yılında kurulan Demeter International'ın halihazırda 16 ülkede temsilciliği var ve toplam 43 ülkede 4200 üreticiyi temsil ediyor.

USDA Organic

ABD Tarım Bakanlığı tarafından kullanılan bir organik gıda etiketleme sistemi. Motherjones, bu etiketin yüzde yüz güvenilir olduğunu, üretimden ambalajlamaya kadar bütün aş-

maların denetlendiğini söylüyor. USDA ORGANIC, "yüzde 100 organik ürünlerin" dışında "Sertifikalı Organik" adıyla da etiketler dağıtıyor. Bu ürünler sadece yüzde 5 oranında organik olmayan madde içerebiliyor.

Food Alliance

Food Alliance etiketi almak isteyen kuruluşlar GDO'lu ürünlerden uzak durmak zorunda. Buraya kadar her şey normal. İşin içindeki bit yeniği Food Alliance'ın pestisitlere izin vermesi. Üretimde kimyasal ilaç kullanımına karşı mahsulün organik sayılmaya devam etmesi bir hayli ilginç tabii...

"Natural" (Doğal)

Ürünlerinizde yapay tatlandırıcı yok ama leziz bifteğininiz antibiyotikli ya da hormonlu olduğunu öğrenirseniz şaşırmanın. Şifa niyetine...

"Hormon Free" (Hormonsuz)

Testosteron yüklenmiş bifteklerin üzerinde hormonsuz ibaresini görünce insan kendi kendine soruyor: Testosteron hormon değil de nedir?

"No Additives" (Katkı Maddesi Yoktur)

Ürünlerinizde yapay tatlandırıcı veya renklendirici olmadığı anlamına geliyor... Veya gelmiyor... Bilemiyoruz çünkü olay tamamen üreticinin insafına kalmış durumda.

HAYVAN HAKLARI

Certified Humane Raised & Handled

Bu etiket hayvansal ürünlerdeki en sorunsuz etiketlerden biri olarak biliniyor. Mevzubahis işareti görünce damızlık hayvanların gerçekten doğal olarak otlatıldığına emin olabiliriz. Hayvanlara antibiyotikler sadece hasta oldukları zaman veriliyor.

Leaping Bunny (Sıçrayan tavşan)

"Sıçrayan Tavşan" etiketi esas olarak temizlik malzemeleri ve kozmetik ürünlerini kapsıyor. Bu sertifikaya sahip sabunlar, parfümler hayvanlar üzerinde denenmiyor. Body Shop, bu sertifikaya sahip en meşhur markalardan biri.

“Cruelty Free” (Hayvanlara eziyet uygulanmamıştır)

Tamamen yuvarlak bir laf. Zira eziyet göreceli bir şeydir ve neyin eziyet olup olmadığı üzerinde anlaşmak bir hayli güç olabilir.

“Free Range” (Serbest otlama)

Sığırlar, domuzlar ve kuluçkadaki tavuklar için bu kavram pek bir mana ifade etmiyor. Mesela USDA kuluçka hayvanlarının gerçekten dışarı çıkmadıkları takdirde bile hayatlarının yüzde 51’ini dış mekânda geçirdiklerine vehmetmiş. Bu ne demek şimdi diye soranlara, tatminkâr bir yanıtımız yok...

DOĞADA ÇÖZÜNÜRLÜK

Certified Biodegradable

Bu sertifikaya sahip sabun ve temizleyicilerin balık ve diğer deniz canlılarına hiçbir zararları yok ve çok hızlı bir biçimde suda çözülüyorlar.

Compostable

Bu logoyu taşıyan bağımsız laboratuvarlar “Çözünebilir Ürün Enstitüsü”ne bağlı

olarak çalışıyorlar. Hissedarları hükümet yetkilileri, bilim adamları ve sanayicilerden oluşan kuruluş, ürün standartlarının doğaya uyumlu plastikler için hazırlanan bilimsel kılavuzlarla örtüşmesi için asgari özen gösteriyor.

“Biodegradable” (Doğada Çözünebilir)

Amerikan Federal Ticaret Komisyonu düzenlemelerine göre “doğada çözünebilen madde,” demek elementlerine ayrılan maddenin tamamıyla doğaya karışması anlamına geliyor. Bu kadar keyfi ve geniş bir tanım ve standardın kime ne yaptırımı var dersenez, o tamamen meçhul.

DENİZ ÜRÜNLERİ

Marine Stewardship Council

Londra merkezli Denizcilik Yönetim Konseyi özellikle aşırı balık avcılığı konusunda gerçekten titiz çalışan tek sertifikasyonu olarak biliniyor.

SAFE

Bu etikete sahip ürünler sayesinde yunusları kurtarıyoruz. Yaşasın! Ama aynı ağlara takılan ve türü tehlike altında olan, deniz kaplumbağaları ve köpekbalıklarının hali nicedir dersenez... Demeyin!

AHŞAP & KÂĞIT

Forest Stewardship Council

Ormanlık Yönetimi Konseyi (FSC) kereste ve kâğıt imalatçıların denetimini en sıkı yapan örgütlerden biri. Washington merkezli kuruluş 1992’de BM tarafından yapılan Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinden sonra kuruldu. FSC’nin elliden fazla ülkede ofisi var ve son derece güvenilir bir kuruluş: Rahat, oturun!

Sustainable Forestry Initiative (SFI)

Sürdürülebilir Ormanlık İniyatifi tarafından denetlenen ürünlerde kullanılan ağaçların yerlerine yenilerinin dikimi yapılıyor ancak bazıları “toplular ne olacak?” diye soruyor. Zira on bin ağacı birden kesip, on bin fidan dikseniz, çok da sürdürülebilir bir iş mi yapmış olursunuz sizce? Ayrıca hatırlatmakta fayda var: Pestisitler (zirai ilaçlar) kontrol edilmiyor.

ÇİÇEKÇİLİK**VeriFlora**

Bu etiket diğer çiçekçilik sertifikaları arasında en fazla ciddiye alınan etiketlerden biri olarak anılıyor.

Kuruluş, ağır kimyasalların hiçbirine izin vermiyor ve organik çiftliklerde yetiştirilen çiçeklerin kalitesinde çok titiz.

Fair Trade Certified

Bu etikete sahip çiçeklerin üretildiği çiftliklerde çiftçiler iyi maaşlar alıyorlar. Sağlık sigorta sistemleri ve iskân politikaları takdire şayan sayılıyor. Lakin küçük bir kusurcuğu var: Çiftçilerin pestisit kullanmamaları teşvik ediyor ama kullanana da pek ses çıkarılmıyor.

FlorVerde

Kolombiyalı bir ticari grubun yarattığı Florverde'nin sloganı şöyle: "Dünya için; Çalışanlar için; Sizin için". Çalışanlar için daha iyi şartlar öngördüğü genel olarak kabul ediliyor ama "Dünya ve Sizin için" sloganı biraz havada çünkü zehirli pestisitlerin kullanımına izin veriyor.

ENERJİ**Energy Star**

Bilgisayarımızı her açtığımızda gördüğümüz bu logoya güvenebileceğimizi bilmek güzel bir duygu tabii. ABD menşeli Energy Star halihazırda enerji tasarrufu konusunda en güvenilir yeşil etiket olarak anılıyor.

Green-e Marketplace

Bu sertifikanın en önemli özelliği, bu etiket sahibi şirketlerin enerjilerini yenilenebilir kaynaklardan sağlıyor olmaları. Bu yüzden Green-e Marketplace piyasadaki en güvenilir enerji etiketlerinden biri.

Carbonfree (Karbonsuz)

Bir şirketin seragazlarının azaltılması için karbon harcı (offset) ödüyor olması atmosfere karbon salımı yapmadığı anlamına gelmez ne yazık ki. Ama yine de hiç yoktan iyidir.

DİĞERLERİ**"Hipoalerjenik"**

1950'lerden bir hatıra. Kozmetik şirketlerinin reklamcılarının icat ettiği anlamsız bir tanım. Hiçbir standardı yok. Hiçbir anlamı yok.

"Fragrance free" (Kokusuz)

Olabilir, mümkündür lakin küçük ama önemli bir detay var ki kokusu olmayan gayet zehirli kimyasallar da vardır.

"Nontoxic" (Zehirsiz)

Açık tercümesi: Çoluğunuzu çocuğunuzu öldürmez ama ciddi sağlık sorunlarına yol açarak sürdürebilir. Yine çok geniş ve dolayısıyla işe yaramayan bir sınıflama.

"Earth smart" / "Green" / Nature's Friend" (Dünyayla Uyumlu, Yeşil, Çevre Dostu)

Hiçbirinin herhangi bir anlamı yok. Dünya düşmanı olduğunu söyleyecek halleri yok değil mi? ○

En Mahrem Ekolojik Alan

VÜCUT VE CİLT

Banyo dolabımızı dolduran kişisel bakım ürünlerinin ne kadarı sağlıklı? Bir çırpıda yanıt vermek zor. Ancak etiketlerinden ve ambalajlarından başlayarak sıkı bir incelemeye almanızda fayda var çünkü -bizden söylemesi- bazıları zehir içeriyor olabilir.

Yazı: Ayşe AKSU

İpucu

Az veya çok, öyle veya böyle, günümüzde herkes kendine bakmayı önemsiyor. Bugün ortalama bir banyo dolabında şampuan, sabun, ağız gargarası, diş macunu, tıraş köpüğü, tıraş losyonu, cilt temizleme ürünleri ve vücut şampuanları gibi sayısız ürün bulunuyor. Kadınların makyaj malzemeleri ise apayrı bir dünya oluşturuyor. Bu ürünlerin bazılarının hem sağlığa hem de çevreye zararlı kimyasal maddeler içerdikleri tabii ki artık bir sır değil.

Bu arada çeşitli firma ve girişimciler, çevre ve sağlık dostu kişisel bakım ürünleri geliştirmekte çok da gecikmedi. Etiketlerini doğru okuyarak ve güvenilir sertifikalara sahip olanları seçerek bu konuda doğru ürünlere ulaşmanız mümkün ama her konuda olduğu gibi bu konuda da işin bazı püf noktaları var. İşte hem kendinizi hem de doğayı koruyacak bazı kişisel bakım önerileri...

Etiketleri Mutlaka Okuyun

Kutuda, şişede, pakette veya tüpte, neyin içinde satılıyor olursa olsun, her ürünün mutlaka bir etiketi vardır ve olmalıdır. Ve siz de her zaman aldığınız ürünlerin içinde ne olduğunu okumalısınız. Etiketleri okumak sizi pek çok sorundan kurtaracaktır. Örneğin:

- Birçok temizlik ürününün ve ban-

yo malzemesinin içinde, etiketlerinde 'parfüm' veya 'esans' olarak ifade edilen suni kokular vardır. Bunlar çevreye zararlı biyolojik yoğunlaşmaya yol açar.

- Paraben, kozmetik ürünlerin büyük bölümünde bulunan bir katkı maddesidir. Aynı zamanda östrojen hormonunu taklit ettiği tespit edilmiş ve meme kanserine yol açan tümörler içinde bu maddeye rastlanmıştır. Cildi ve gözleri tahriş ettiği biliniyor ve erkeklerdeki sperm hasarlarıyla da ilişkilendiriliyor.

- Ftalat, PVC plastiklere bükülebilir özelliği kazandırmak için katılır. Ayrıca çeşitli kozmetik ürünlerinde bulunur. Bu maddenin karaciğer, böbrek ve testislerde hasara yol açtığı tespit edilmiştir.

- Triklozan, diş macunu, gargara, sabun, deodorant ve doğrama tahtalarında kullanılan güçlü bir anti bakteriyeldir. Geniş çaplı kullanımının çevre ve insan sağlığına zararlı olduğu yönünde iddialar bulunmaktadır.

Doğal Ürün Kullanın

Üzerine ne sürersek sürelim, cildimiz bunun yüzde 60'ını emer. Bu şekilde emilen maddeler, vücudumuzda çıktıkları yolculuk sırasında tüm sistemlerimizi etkileyebilirler. Bu nedenle mümkün olduğu kadar doğal, organik

Dikkat! SLES/SLS

"Doğal" güzellik ürünlerinde yaygın olarak kullanılan bir madde de "Sodyum Lauril Eter Sülfat"tır (SLES/SLS). Genelde donmaya karşı, motor yağlarında kullanılır. Bu madde gözleri ve cildi tahriş edebilir. Ancak hindistancevizi yağından yapıldığı için, bazı ürünlerin etiketlerinde sadece "hindistancevizi yağı" olarak gösterilir, oysa ürün aslında SLES/SLS içerir.

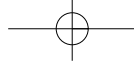
ürün kullanmakta yarar var. Cilde sürülen ürünün malzemesi organik ise, sorun oluşturmaz. Çünkü bu maddeler vücudun doğal süreciyle etkileşime geçerek vücuttan atılır.

Doğal malzeme içermeyen cilt bakım ürünlerini her gün çok az miktarda kullansanız bile, bir süre sonra vücudunuzda kimyasal birikimler meydana gelebilir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da basit formüllü ve ekolojik açıdan olabildiğince güvenli kozmetik ve bakım ürünlerini kullanmaktır.

Eskiler Dönüşüm Kutusuna!

Makyaj çantanızda ya da banyo dolabınızda çok fazla eskimiş kozmetik ve bakım malzemesi varsa, bunları derhal çöpe değil, tabii ki geri-dönüşüm kutularına atın! Değiştirilen yasalar ve tüketicilerin hassasiyeti sonucu yeni

ürünlerde zararlı kimyasal madde kullanımını giderek azalıyor. Bir ürün ne kadar eskiyse, içinde cilde zararlı madde bulunma olasılığı da muhtemelen o kadar fazladır.

Tabii işin bir de bütçe yönü var. Ne yazık ki doğal ve organik ürünler hâlâ biraz pahalı. Konunun uzmanları, biraz da dalga geçerek, “zehir ucuz olsa alacak mısınız?” diye sorsalar da, aile bütçesi diye bir şey var ve çoğu insanın kaynakları kısıtlı. Doğal ve organik ürünler bütçenizi gerçekten zorluyorsa, bakım ürünlerinizi kendiniz de yapabilirsiniz. Bunlar için gerekli organik maddeleri aktarlardan ve internetten çok uygun fiyatlarla temin edebilirsiniz. Bu konu hakkında internette ve kitaplarda gerçekten harika reçeteler bulabilirsiniz.

Son sözümüz ambalajlarla ilgili. Aslında ilk onlarla karşılaşılıyor ama onları ürünün bir parçası olarak nedense pek kabul etmiyoruz. Aslında kentlerin katı atık alanlarına yapılacak kısa bir yolculuk, bizim “sıhhatli” bakım ürünlerimizin ambalajlarından oluşan çöp dağları ile karşılaşmamızı sağlayabilir. Kural her zaman aynı: En basit ambalajlar en iyileridir. Tabii geri-dönüşümü zor olan ve üretimi sırasında toksik madde açığa çıkaran PVC’li ambalajların içinde sağlıklı ürünlerin olması mümkün olmaz. Onları en baştan listeden çıkarsanız iyi olur... ○

Birkaç Öneri

✿ Ellerinizi şımartmak istiyorsanız, tatlı badem yağıyla ovun. Birçok masaj ve nemlendirici losyonun başlıca bileşeni olan tatlı badem yağı, kuru ve çatlak eller için bire birdir. Deriyi korumaya, yenilemeye ve tırnakları sağlıklı ve esnek tutmaya yardımcı olur.

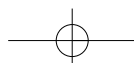
- ✿ Yüzünüze yumurta sarısı maskesi uygulayın. Bir yumurta sarısını bir kapta iyice çırpın ve bir parça pamuk yardımıyla yüzünüze sürün. 15 dakika belettikten sonra soğuk suyla durulayın. Bu maske gözenekleri sıkıştırarak cildi gerer.
- ✿ Cildinize portakal suyuyla yoğurdu karıştırıp sürün. Cildiniz güzelleşecektir. Özel bir tonik kullanmak istiyorsanız, karpuz suyunu deneyin. Bir pamuk yardımıyla cildinize sürün, 20 dakika sonra soğuk suyla durulayın.
- ✿ Saçlarınızın bakımı için kendiniz de bir saç kremi yapabilirsiniz. Aktardan temin edebileceğiniz 1 tatlı kaşığı fındık yağı, 2 damla lavanta esansiyel yağı, 1 tatlı kaşığı zeytinyağı, yarım tatlı kaşığı bal ve bir yumurta sarısını bir kapta karıştırın. Kabı, içinde sıcak su bulunan bir başka kabın içinde biraz bekletin.

Islattığınız saçlarınıza bu karışımı başınızın üst kısmından başlayarak aşağıya kadar parmaklarınızla sürün. Islattığınız bir havluyu saçlarınıza sarın. 15 dakika bekledikten sonra yıkayın. Saçlarınız kuru ve zedelenmişse, bu işlemi birkaç haftada bir tekrarlayın. Yağlı ve ince ise, daha uzun aralıklarla uygulayın.

- ✿ Ayaklarınızı dinlendirmek için çay ağacı esansiyel yağı, salatalık ve taze naneyle banyo hazırlayın. Büyük bir tase soğuk su doldurun ve üç damla çay ağacı esansiyel yağı damlatın. Suya iki salatalık ve bir avuç taze nane kattıktan sonra ayaklarınızı suya batırıp 15 dakika suda dinlendirin. Çay ağacı esansiyel yağının antibakteriyel özelliği vardır; salatalık cildi gerer ve taze nane de ferahlatıcı bir koku katar.

Girişimcilik

Bir Umut ve Yumurta Hikâyesi

Dönem yerel üreticilerin devri. Dönem temiz ve organik üretim yapan çevre dostu firmaların devri. Bundan 40 yıl önce Elazığ'ın Hankendi kasabasında faaliyete başlayan Umut Tavukçuluk, bugün organik yumurta üretiminin söz sahibi firmalarından biri oldu.

Nuri Bilgi Ceylan'ın en sevdiği filmlerinden biridir "Mayıs Sıkıntısı". Filmde herkesin bir derdi vardır: Baba ağaçlarını korumak için yırtınır; sinemacı genç filmini çekmeye çalışır; genç yeğen kapağı İstanbul'a atıp taşradan kurtulmak için çırpınır ve küçük bir öğlancık da, teyzesinin ona verdiği yumurtayı kırmamak için uğraşır durur... O kırılğan yumurta ile elinde gezinip duran çocuğun öyküsünü hatırlattı bana Umut Yumurtanın 1971'den başlayıp bugüne uzanan öyküsü...

Öykü, tam 38 yıl önce, Elazığ'a bağlı Hankendi Beldesi'nde, 400 metre karelik bir kümeşte, 1200 yumurtacı tavuk ile başlıyor. Umut Tavukçuluk adı konulan bu küçük üretim birimini 1980 yılında Ziya Küçükyurt devralıyor. Niyeti köklü bir aile şirketi kurmak, hırsla değil hevesle büyümek ve ailenin gelecek nesillerine anlamlı bir eser bırakmak. Kısa bir zaman sonra damadı Cengiz Gülmez de hikayenin içine dahil oluyor. Gülmez bir ziraat mühendisi ve aldığı eğitimin bütün bilgisini Umut Tavukçuluk'a aktarıyor. Ve işler yavaş yavaş başka bir hal almaya başlıyor. Yıl 1985... O yıl Umut biraz daha güçlü parlamaya başlıyor. Bölgeye Köy-Tur Tavukçuluk'un gelmesi ve Umut'un bu firmanın Elazığ bayiliğini alması, ilk günkü heyecanla işine devam eden Umut Tavukçuluk'un uzun vadeli planlarını değiştiriyor. Ardından Cengiz Bey 1989'da Türkiye'deki ilk 10 bin hayvan kapasiteli 'kafesli' civciv kümesini kuruyor; 1992 yılı geldiğinde, 13 bin civcivlik yeni bir küme yapıyor. Hankendi'ye, saatte 5 ton kapasiteli bir yem fabrikası kuruluyor. Dört yıl sonra, civciv kümesi, 10 bin civcivlik kafes ilavesi ile Gölköy'e taşınıyor. 1999'da, daha sonra adını 'Göl 1' ko-

yacakları 33 bin 600 hayvan kapasiteli kümesi de Gölköy'de kuruyorlar.

Serbest ve Genç Tavuklar

Umut Tavukçuluk yavaş yavaş, hırsla değil, hevesle büyümeye devam ediyor zaman içinde. Aslında bu dönemde hem Türkiye'de hem tüm dünyada, özellikle de gıda sektöründe yerel üreticilerin yükselişi söz konusu. Umut Tavukçuluk'un başarı hikâyesi da buna güzel bir örnek. 1971

Cengiz Bey için tavukçuluk bir iş değil, bir hayat biçimi. Durmadan yeni planlar, yeni hayaller kurmaya devam ediyor.

yıldan bugüne faaliyetlerini sürdüren şirket gerçekleştirdiği yatırımlarla, hem bölgeye, hem de Türkiye tavukçuluk sektörünün gelişimine katkı sağlamış. Bugün Türkiye'de üretilebilecek beslenme değeri en yüksek, en iyi yumurtaları üretenler. En son yatırımları ise, organik yumurta olmuş: Flotix.

Cengiz Bey için tavukçuluk bir iş değil, bir hayat biçimi. Durmadan yeni planlar, yeni hayaller kurmaya devam ediyor. Kendisinden organik tavukçuluğun prensiplerini öğrenmeye çalışıyoruz. "Öncelikle tavukların organik beslenmesi. Bu, bulunduğumuz yer itibarıyla bizim için zor değil. Bugüne kadar Mardin ve Antep'ten temin ettik organik mısır ve soya. Ama artık kendimiz de ekmeğe başladık. Kendi organik yemimizi de kendimiz üretceğiz." Aslında tavuk yemlerinde, yasal olarak yüzde 20 GDO'lu besin opsi-

Girişimcilik

Umut Tavukçuluk'un organik sertifikasını aldığı Ecocert firması, üretimin uygun şartlarda yapıldığını bizzat yerinde ve sıkı bir şekilde denetliyor.

yonu varmış ama Cengiz Bey bunu aklından bile geçirmemiş. “Lokasyon nedeniyle organik hammadde bulma sınırlarımız zaten yok” diyor. Ama yumurtanın organik olması için bu yeterli değil. İkinci şart, hayvanların kafeslerde değil doğal ortamlarında yaşamaları, dolaşım serbestliklerinin olması. Yani bunlar organik beslenen, serbestçe dolaşan özgür ve genç tavukların yumurtaları.

Önlerindeki planın, organik tavukçuluk olduğunu duyduk. Doğru mudur? Ne zaman? Evet, Haziran ayında bu yatırımı başlatacaklar. Ancak daha önce “Flotty Küçük Yumurta Projesi” var. Nedir bu küçük yumurta? “Genç tavukların ilk yumurtaları beslenme değeri en yüksek yumurtalar. Ama nedense bu pek bilinmiyor” diyor Cengiz Bey “Tüketiciler büyük yumurtaları tercih ediyor. Oysa tavuk ne kadar yaşlıysa yumurtalar o kadar büyük oluyor. Ve besin değerleri de ona göre düşüyor.” Umut Tavukçuluk ise genç tavukların ilk yumurtalarını, yine Flotty markasıyla

“Nedense tüketiciler büyük yumurtaları tercih ediyor. Oysa tavuk ne kadar yaşlıysa yumurtalar o kadar büyük oluyor. Ve besin değerleri de ona göre düşüyor.”

pazara sunacak.

Umut Tavukçuluk'un geçen yılki cirosu 5 milyon TL olmuş. Organik yumurta işi için 1,2 milyon TL'lik yatırım yapmışlar. Türkiye'de bir ilk olacak organik tavuk eti için de yatırım planları hazır. Umut Tavukçuluk, dünyanın her yerinde yükselen yerel ve itinalı gıda üreticiliğinin Türkiye'deki önemli örneklerinden biri. Yıllarca çalışılmış didinilmiş, sonunda hayaller gerçekleşmeye başlamış. Bu arada artık üçüncü nesil de işin içinde. Özellikle pazarlama tarafı onlardan soruluyor.

Başta da dediğimiz gibi işin en önemli kısmı itinada, özende. Yani yumurtayı kırmamakta... Umut Tavukçuluk 30 yıl aşkın bir zamandır yumurtayı kırmadan bozmadan ilerlemeyi başarmış. Organik Flotty markası ile hem ekolojik pazar ve dükkânlarda, hem de büyük bazı market zincirlerinde yerlerini almışlar. Darısı organik ve temiz üretime yoğunlaşmış bütün üretici ve girişimcilerin başına... ○

REC Türkiye Direktörü Sibel Sezer

“Sürdürülebilirlik Raporlamasında Daha İşin Başındayız”

2004 yılından beri Türkiye’de faaliyet gösteren Bölgesel Çevre Merkezinin (REC) Türkiye Direktörü Sibel Sezer, hem kamuya hem de özel sektöre yönelik eğitim program ve çalışmalarını **EKOIQ**’ya anlattı.

Bölgesel Çevre Merkezi (REC) ile ilgili biraz bilgi verebilir misiniz?

Bölgesel Çevre Merkezi (REC), özellikle Sovyetler Birliği çöktükten sonra, Orta Avrupa’da sivil inisiyatiflerin ve demokratikleşmenin güçlenmesine katkı sağlaması için 1990 yılında Macaristan’da kurulmuş. REC Sözleşmesine şu anda 29 ülke, artı Avrupa Birliği taraf. Türkiye de 2004 yılında sözleşmeye imza attı. 17 ülkede ofisimiz var ve en yenisi de 2004 yılında kurulan, Türkiye ofisimiz.

Peki, ana çalışma alanınız nedir?

REC genel olarak konu odaklı çalışmalar yapıyor. Tek başına çevre koruma hiçbir zaman yapmıyor. REC’in en güçlü olduğu konular çevre hukuku, çevre politikası ve finansmanı. Bir de tabii iklim değişikliği bölgesel programları. Özellikle Balkanlar’da çok ciddi bir sorun olan bölgesel su yönetimi projelerinde de önemli roller oynamış. Hatta bir ara Kosova’da ilk uluslararası kuruluş konumundaymış. Dolayısıyla Avrupa kıtasında uzun yıllardır çalışan ve bu nedenle çok iyi bilinen; özellikle de sürdürülebilir kalkınma konusunda tanınmış bir kuruluş.

Türkiye’de hangi konuda çalışıyor REC?

Türkiye’de çalışma alanlarımızı biraz daha sınırlı tutuyoruz. En yoğun çalıştı-

Söyleşi

ğımız konu Avrupa Birliği uyum süreci ve çevre müktesebatı. Çevre faslının açılması tabii bizim faaliyetimiz açısından çok iyi oldu. Bir diğer çalışma alanımız da tabii ki iklim değişikliği. İklim değişikliği zaten artık her çevre kuruluşunun olmazsa olmaz konusu.

İklim değişikliği konusunda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Çalışmalarımızın önemli bir ayağını özel sektöre yönelik faaliyetler oluşturuyor. 2004 yılından beri yaptığımız bu çalışmaların ilki Avrupa Çevre Ödüllerine Türkiye'nin de dahil edilmesi oldu. Avrupa Birliğine üye olmayıp da çevre ödüllerine dahil olan tek ülke Türkiye ve bu çalışma REC Türkiye tarafından yürütülüyor. İki yılda bir Türkiye'de bir seçim süreci yönetiyoruz ve seçilen şirketler Brüksel'de diğer Avrupa şirketleriyle yarışıyor. Dolayısıyla Türkiye firmaları, Avrupalı şirketler arasında yarışma fırsatı buluyor. Çok prestijli bir de ödül töreni var. Çevre Ödüllerinde resmi ortağımız da TÜSİAD.

Bunun dışında REC'in özel sektöre yönelik çeşitli eğitim programları var. Bunlardan biri Boğaziçi Üniversitesiyle ortak düzenlediğimiz Kurumsal Sürdürülebilirlik Sertifika Programı. Sürdürülebilirlik raporlaması konusunda en yetkin kurumlardan biri olan Carbon Reduction Institute (CRI) da bu eğitim programımızdaki ortaklarımızdan biri. CRI son derece yetkin ve kredibilitesi yüksek bir kurum; dolayısıyla onların okeylediği sürdürülebilirlik raporları, Avrupa borsalarında çok genel bir kabul görüyor.

Bu eğitimi kimlere veriyorsunuz?

Bu eğitimi farklı kurumlarla ortak düzenliyoruz. Buradaki amacımız özel sektörü hem teknik, hem de yönetici düzeyinde eğitmek. Örneğin biri, teknik olarak çevre korumadan ya da süreç yö-

Yeşil Kutu Projesinde eğitilen eğitimciler

netiminden anlamıyor olabilir ama sonuçta o birimin yöneticisi. "Sürdürülebilirlik raporlaması talep ediyorum" diyecek ya da bir yapısal değişikliğe karar verecek kişilerin, neden konunun bu kadar önemli olduğunu anlamaları gerekiyor. Özellikle de kurumsal sosyal sorumluluk direktörleri, sürdürülebilir kalkınmanın kurumsal bazda neden bu denli önemli olduğunu görüyorlar. Ve sonrasında burada öğrendikleri bilgileri kullandıklarını söylüyorlar.

Peki, en çok hangi eğitime ilgi var?

En çok ilgi gören "Kirlilik Önleme" eğitimi çünkü sanayide kirlilik önleme olayı çok ön planda. Avrupa ülkelerinde bu sorun artık çözülmüş durumda ancak bizde hâlâ kirliliği önleme ve onun süreç yönetimi çok önemli oluyor. Mesela sürdürülebilirlik raporlaması pek çok Avrupa ülkesinde çok yaygın olarak uygulanıyor. Bizde de yavaş yavaş başladı ama hâlâ bir hayli yetersiz durumda.

Raporlamalar mı yetersiz?

Evet. Aslında sürdürülebilirlik raporlaması çok net kuralları olan bir uygulama. Genel bir durum değerlendirmesi değil, ciddi rakamsal veriler girerek değerlendirme yapılması gereken bir süreç.

Bu raporları şu anda Türkiye'de kim yazıyor?

Büyük şirketler bunları kendi bünyelerinde yapmaya başladılar ancak şu anda genel olarak şunu yaptık, bunu yaptık tarzında raporlar oluyor. Konuyu önemsediklerini gösteriyorlar; kurumsal sosyal sorumluluk projelerimiz var mesajını veriyorlar. Bu alanlardaki vaatlerini içeren ya da yapmakta oldukları kurumsal sosyal sorumluluk projelerini tanıtan raporlar hazırlanıyor. Bazı şirketler bu konuyu çok ciddiye almakla birlikte bu raporlamaların halen layığıyla yapıldığını söylemek zor.

Başka hangi tür eğitimler oluyor?

Mesela kısa bir süre önce "sürdürülebilir tüketim ve üretim modelleri" üzerine bir eğitim yaptık. Yine "İklim değişikliğinde teknoloji ve teknoloji transferi" konusunda bir eğitim düzenledik. Aslında iklim değişikliğiyle ilgili özel sektörün ilgisini çekebilecek çok sayıda farklı eğitim programları düzenliyoruz. Şirketlerin ve bireylerin bu konulara olan ilgileri son süreçte oldukça yoğunlaştı.

Bu ilgi artışını dünyanın gündemine mi bağlıyorsunuz?

Hem AB'ye üyelik süreci, hem iklim de-

ğişikliğinin bu kadar yoğun olarak tartışılmaya başlaması etkiliyor. Sonuçta beş yıl önceki Türkiye'yle bugünkü Türkiye arasında bir fark var.

Sanırım bir de Avrupa çevre müktesebatı, Türkiye'nin uyum süreci ve kamu ile ilgili çalışmalarınız var...

Bu konuda kamu ile birlikte yaptığımız ve elbette özel sektöre de yansımaları olacak çok kapsamlı bir projemiz var. 2-3 yıl içinde hem AB çevre müktesebatı, hem sürdürülebilir kalkınma, hem de diğer bağlantılı konularla ilgili 120 tane eğitim vereceğiz. Bunun yüzde 60'ı kamu çalışanlarına yüzde 40'ı yerel yönetim ve özel sektöre yönelik eğitimler olacak. Bu proje kapsamında bir de özellikle Avrupa Birliği'ne üye olursak özel sektörün ne kadar etkileneceğini inceliyoruz. Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünden bir grup hocayla sürdürdüğümüz çalışmada üç ayrı sektörel etki analizi gerçekleştirilecek: Otomotiv, boya, akü ve pil sektörleri. AB'yle uyum süreci tamamlandığında bu sektörlerin ne kadar bir maliyetle baş başa kalacaklarının hesaplamaları yapılıyor şu anda.

Bu konuda rakamsal verilerin ortaya konması son derece önemli bence...

Evet. Ancak önemli olan sadece rakamlar değil. Etkilerinin doğru değerlendirilmesi de son derece önemli. Tabii burada sektörel derneklerle birlikte çalışıyoruz. Ayrıca Çevre ve Orman Bakanlığı işin sahibi olduğu için çok büyük destek veriyor. Bu sayede gerekli tüm bilgilere ulaşabiliyoruz. Yine kamu ile bağlantılı ikinci bir önemli çalışmamızsa Düzenleyici Etki Analizi (Regulatory Impact Analysis-RIA). Burada da Avrupa Birliği direktiflerinin uyumunun Türkiye'ye maliyetini hesaplamaya çalışıyoruz.

Hangi direktifler bunlar?

Bu noktada beş ayrı direktifin Türkiye için sonuçlarını inceleyeceğiz. Bunların üçü doğrudan endüstriye yönelik: Biri kimyasal kazalara karşı tedbirleri içeren direktif. Diğeri elektronik atıklarla ilgili. Üçüncüsü de su kaynaklarına kimyasal maddelerin deşarjı ile ilgili.

Diğer ikisi ise, Habitat ve Kuşlarla ilgili direktifler. Son ikisi doğrudan endüstriyi ilgilendirmiyor gibi gözüküyor ancak öyle değil elbette.

Bu direktifler bizi nasıl etkileyecek?

Bu direktifler yatırımlar konusunda son

derece önemli etkilere sahip çünkü çeşitli konularda engel ve kurallar koyuyorlar. Mesela elektronik atıklarla ilgili olanı, aslında bir yaşam döngüsü analizini içermesi gereken bir direktif. Bu nedenle o konularda kapsamlı çalışmalara başlayacağız. Ancak burada önemli olan sadece bir rakam ortaya koymak değil çünkü bu etki analizi sürecinde varsayımlar çok önemli. Dolayısıyla burada yapacağımız aslında farklı paydaşları, özellikle bunlardan etkilenecek sanayi gruplarını bir araya getirip, bazen kendi aralarında, bazen kamuyla yaşayabilecekleri sorunları doğru teşhis etmek. Arkasından da opsiyonları doğru ifade etmek, farklı opsiyonların seçilmesi durumunda etkilerin ne olacağını saptamak. Sonunda da kapsamlı bir etki analizi yapıp bakana sunulacak.

Yani yeni yönetmelikler, bu etki analizlerine göre belirlenecek.

Aslında Türkiye'de kanunlaştı bu. 10 milyon Liradan fazla etkisi olması beklenen düzenleme ve yönetmelikler çıkmadan önce, etki analizi yapılmak zorunda. Sonuç olarak ilgili yönetmeliğin maliyetinin faydasından daha fazla olduğu hesaplanırsa o kanun ya da yönetmelik hiç çıkmıyor. ○

REC'in Yeşil Kutuları

REC'in kamu ve özel sektör dışında bir çalışma alanı da ilköğretim çocuklarına yönelik çevre eğitimi. Yeşil Kutu, 2004 yılında REC kurulduğundan beri çok tutulan bir proje. Milli Eğitim Bakanlığı ve Çevre Orman Bakanlığı ile ortak yaptığımız bir iş. İlkokul öğretmenlerini eğitiyoruz. Nasıl bir çevre eğitimi vereceklerine dair, çok eğlenceli bir eğitim kiti hazırladık. İçinde çeşitli interaktif oyunlar ve eğitim setleri var. Bu konuda Bosch ev aletlerinden, çok ciddi bir finansal destek alıyoruz.

55 Ülke Karbon Emisyon İndirimlerini Açıkladı

Taahhüt Ediyoruz!

Geçen sayımızda yazdığımız gibi Kopenhag aslında bitmedi. Uzlaşma metni çerçevesinde ülkeler indirim taahhütlerini bildirmeye devam ediyorlar. Toplam 55 ülke, pek de parlak olmayan indirim hedeflerini açıkladı. Ancak bir de bunu bile açıklamayanlar var ki, ne yazık ki onlardan biri de Türkiye...

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Metni (UNFCC) ülkelerin sera gazı emisyon indirim bildirimlerini kabul etmeye başladı. Şu ana kadar toplam 55 ülke 2020 yılına kadar gaz salımlarını ne kadar azaltacaklarına dair taahhüt mektuplarını UNFCC'ye gönderdi. Mevzubahis ülkeler, enerji harcamalarından kaynaklanan karbon salımlarının yüzde 78'inden sorumlu. Gelişmiş ülkeler arasında Norveç, 1990 yılı ölçümlerini baz alan yüzde 40 gibi bir indirim sözüyle öncülük yapıyor. Norveç, UNFCC sekreteryasına yazdığı mektupta Kopenhag Zirvesinde alınan kararların hukuki bağlayıcılığının da olması için elinden geleni yapacağını ayrıca vurguluyor. Karbon salım oranları hakkında en fazla spekülasyon yapılan ülkelerden biri olan ABD, karbon salım düşürme hedefini yüzde 17 olarak açıkladı ama ne yazık ki 1990 değil, 2005 yılına göre. ABD 2025 yılı için yüzde 30, 2050 yılı için yüzde 83'lük bir indirim hedefi belirleyebileceğini söylüyor. Gelişmekte olan ülkeler arasında sayılan Çin ise 2005 yılı ölçümleri baz alındığında kişi başı emisyon oranını yüzde 45 azaltmayı vaat ediyor. Bu büyük gözükse de işin içinde iş var: Çin bu konuda muazzam nüfusuna güveniyor ve "kişi başı" taahhütte ısrar ediyor. İşte, küresel ısınmanın yüzde 78'inden sorumlu olan gelişmiş ülkelerin 2020 yılına kadar taahhüt ettikleri sera gazı indirimleri.

AVUSTRALYA

Temel aldığı ölçüm yılı: 2000
İndirim oranı: Yüzde 25

Avustralya, zirveye katılan ülkeler karbon-dioksit konsantrasyonunu 450 ppm seviyesinde tutulması şartına sadık kaldığı müddetçe, sera gazı salımlarını yüzde 25 oranında düşürmeyi vaat ediyor. Gelecekte imzalanan anlaşma 450 ppm hedefini karşılayamadığı takdirde Avustralya yüzde 15'lik bir azalma taahhüt ediyor. Bu önkoşulları ileri süren Avustralya, önkoşulsuz olarak karşılayabileceği indirim oranını yüzde 5 olarak ilan etti.

BEYAZ RUSYA

Temel aldığı ölçüm yılı: 1990
İndirim oranı: Yüzde 5-10

Beyaz Rusya, Kyoto uyumlu araçlara erişimi sağlandığı, teknoloji transferi, güç artırımı ve pratik geliştirme konusunda gerekli desteği gördüğü müddetçe yüzde 5-10 arası bir düşüş öngörebileceğini belirtiyor. Beyaz Rusya'ya yönelik bu destek sağlanırken ülkenin Ek 1 listesinde yer almasına rağmen halen pazar ekonomisine geçiş süreci içinde olduğu gerçeğinin de dikkate alınmasını istiyor. Bu bağlamda yeni Arazi Kullanım, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (LULUCF) kurallarının usul ve düzenlemelerinin de açıklığa kavuşturulmasını talep ediyor.

KANADA

Temel aldığı ölçüm yılı: 2005
İndirim oranı: Yüzde 17

Kanada yüzde 17 rakamını verirken nihai olarak ABD tarafından belirlene-

cek iktisadi temelli emisyon hedefleriyle mutabık kalacağını belirtiyor.

HIRVATİSTAN

Temel aldığı ölçüm yılı: 1990
İndirim oranı: Yüzde 5

Hırvatistan bu hedefi, ülke Avrupa Birliğine üye olana kadar geçici olarak koyduğunu, AB'ye girişlerinden sonra Birliğin indirim hedeflerini referans alacaklarını belirtiyor.

AVRUPA BİRLİĞİ

(Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, Estonya, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Fransa, İtalya, Kıbrıs, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Hollanda, Avusturya, Polonya, Portekiz, Slovenya, Slovakya, Finlandiya, İsveç ve İngiltere)

Temel aldığı ölçüm yılı: 1990
İndirim oranı : Yüzde 20-30

Avrupa Birliği, 2012 yılının sonrasında varılacak kapsamlı, küresel bir anlaşma metninin bir parçası olarak yüzde 30'luk emisyon indirim hedefini tekararladı. Bu hedefin ön şartıysa, gelişmiş ülkelerin kendilerini bu amaca adanmaları, gelişmekte olan ülkelerin ise sorumluluk ve kapasiteleri çerçevesinde sürece katılmaları olarak ifade edildi.

İZLANDA

Temel aldığı ölçüm yılı: 1990
İndirim oranı: Yüzde 30

İzlanda, 2012 yılı sonrası için oluşturulacak ortak metin çerçevesinde AB ile ortak hareket ederek yüzde 30'luk bir emisyon azaltma oranını sağlayabileceğini belirtti.

Araştırma

JAPONYA**Temel aldığı ölçüm yılı: 1990****İndirim oranı: Yüzde 25**

Japonya'nın taahhütnamesi şöyle: "Ortaya konulan bu hedef adil ve etkin bir uluslararası çerçeve oluşturulabilmesine bağlıdır.

Oluşturulacak metin ve amaçları üstünde bütün büyük ekonomilerin uzlaşma sağlaması zaruridir."

KAZAKİSTAN**Temel aldığı ölçüm yılı: 1992****İndirim oranı: Yüzde 15**

Kazakistan sadece bu rakamı vermiş ve hiçbir yorumda bulunmamış.

LIECHTENSTEIN**Temel aldığı ölçüm yılı: 1990****İndirim oranı: Yüzde 20-30**

Verili şartlar altında Liechtenstein sera gazı salımlarını yüzde 15 indirebileceğini taahhüt etti. Öte yandan diğer gelişmiş ülkeler bir uzlaşmaya varabilirse ve gelişen ekonomiler de bağlayıcı bir anlaşma çerçevesinde sürece katılırsa Liechtenstein da emisyon oranını yüzde 30'a kadar düşürebilmeyi garanti ediyor.

YENİ ZELANDA**Temel aldığı ölçüm yılı: 1990****İndirim oranı: Yüzde 10-20**

Global bir uzlaşmaya varıldığı takdirde Yeni Zelanda 2020 yılına kadar yüzde 10 ile 20'lik bir sera gazı indirim oranını tutturabilmek için hazırlıklarını tamamlamış.

Ülkelerin verdiği karbon azaltım taahhütleri sadece birer rakam değil, aynı zamanda geleceğimizi belirleyecek kararlar.

mak üzere olduğunu belirtiyor. Ancak Küresel anlaşmanın şu şartları içermesi gerekiyor:

- Anlaşma metninde yıllık sıcaklık artışı 2 derecenin üstüne çıkmamalıdır.
- Gelişmiş ülkelerin bu konudaki çaba ve gayretleri Yeni Zelanda'nınkiyle eşdeğer olmalıdır.
- Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler donanımlarıyla doğru orantılı icraatlar uygulamalıdır.
- LULUCF çerçevesinde etkin bir düzenleme ve aynı niteliklere sahip geniş bir uluslararası karbon pazarı var olmalıdır.

NORVEÇ**Temel aldığı ölçüm yılı: 1990****İndirim oranı: Yüzde 30-40**

Yıllık sıcaklık artışının 2 derece olarak belirlendiği küresel anlaşma çerçevesinde Norveç, 1990 yılı ölçümlerini baz alarak yüzde 40'lara varabilecek bir emisyon indirim oranına erişebileceğini açıkladı.

RUSYA FEDERASYONU**Temel aldığı ölçüm yılı: 1990****İndirim oranı: Yüzde 15-25**

Rusya, sağlayabileceği sera gazı düşüş

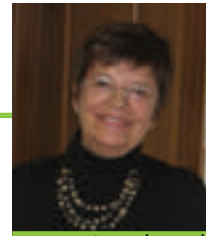
oranının oturacağı dilimi aşağıdaki şartlara bağlamış durumda:

- Rusya'nın orman örtüsünün emisyon düşüş yükümlülüklerinin ne kadarını sağlayabileceğine dair sağlıklı bir ölçüm yapılabilmesi.
- Gaz salımı yapan bütün ülkelerin taahhütlerinin hukuki bağlayıcılığının olması.

ABD**Temel aldığı ölçüm yılı: 2005****İndirim oranı: Yüzde 17**

ABD yüzde 17'lik bir emisyon azaltma oranını kendi ülkesindeki Enerji ve İklim Yasasının çıkışına dair beklentilere dayanarak vermektedir. Ancak 2005'i baz yılı olarak büyük bir hayalkırıklığına daha imza atan ABD'nin resmi açıklamasında şöyle deniyor: "ABD, hukuki bağlayıcılığı olan daimi hedeflerin sekretarya tarafından ilan edileceğinin farkında olarak 2025 yılında yüzde 30, 2030 yılında yüzde 42, 2050 yılında da yüzde 83'lük bir indirim oranını yakalamayı hedeflemektedir." ○

Yöneticiyim, Doğruyum, Çevreciyim!

Ayşe Bilge DİCLELİ

Doğaya ve insana verilen zararı dik-kate almadan üretim ve tüketim yap-ılan toplumlardan sürdürülebilirlik ilkesine dayalı üretim ve tüketim dünyasına doğru ilerlemeye çalışıyo-ruz. Bu da herkes gibi, şirketleri de ister istemez yeşil dönüşüm problemleriyle karşı karşıya getiriyor.

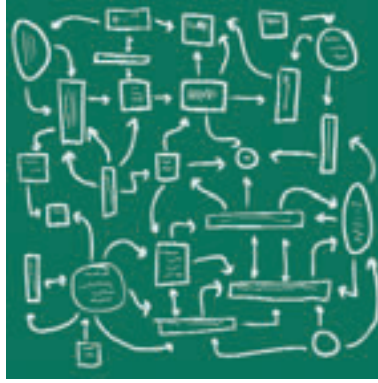
Alışılmış çalışma tarzından yeşil iş yapma tarzına geçmenin yol ve yön-temleri kuşkusuz çok çeşitli. Bazıları muazzam yatırımlar gerektiriyor. Bazıları ise, küçük adımlar gibi görünse-ler de, sürdürülebilirlik yolculuğunu başlatıyor.

Bu konuda neler yapılabileceğini dü-şünürken, Hong Kong Çevre Koruma Bakanlığının bir önerisi dikkatimi çekti: “Yeşil yönetici atayın.” Hong Kong’da bütün bakanlıklarda yeşil yöneticiler görev başındaymış. Çev-reye duyarlı şirketlerde de bu uygula-ma başlamış. Şimdi bakanlık sürdürülebilir bir ekonomi oluşturabilmek için özel şirketleri yeşil yönetici ata-maya teşvik ediyor.

Yönetim Kurullarına Çevre Yöneticileri

Bakanlığa göre, bu yeşil yöneticinin görevi yapılan işle ilgili çevreci giri-şimleri belirleyip koordine etmek, atılan adımları gözden geçirmek ve güçlendirmek. Getiriler ise şöyle sıra-lanıyor:

“Birincisi, enerjiden, hammaddeden, yakıttan, kâğıttan ve pek çok şeyden tasarruf etmeyi sağlayacağı için pa-zardaki konumunuzu güçlendirecek adımlar attırır. İkincisi, çevreyi koru-mayla özdeşleşen markanın değerini yükseltir. Üçüncüsü, yeni pazarlara girme ve buralarda rekabet etme ola-nakları yaratır. Ve dördüncüsü, bu çevre yöneticisi sayesinde kurum, fa-

aliyet alanındaki gelişmeleri içselleş-tirme ve deneyleri paylaşma fırsatla-rını yakalar.”

Tabii bütün bunların gerçekleşebil-mesi için bu çevre yöneticisinin bir hayli yaptırım gücü olması gerekiyor. Çünkü bu kişi hem şirketin çevreci bir politika benimsemesini ve uygu-lamasını sağlayabilmeli, hem de yapı-lan işle ilgili bütün operasyonlardan haberdar olmalı. Nitekim Hong Kong Çevre Bakanlığı, somut sonuçlar alınabilmesi için çevre yöneticisinin şir-ketin en tepe yönetiminde bulunma-sını ve doğrudan yönetim kuruluna hesap vermesini öngörüyor.

Benimsenen yeşil politikaları kurum içinde yaygınlaştırmak ve geri bildi-rimleri değerlendirebilmek için, fark-lı bölüm şefleri veya birim sorumlula-rının yer alacakları bir Yeşil Komite oluşturulmasının da yararlı olacağı belirtiliyor.

Peki, her şirket bu yeşil yöneticiyi ne-

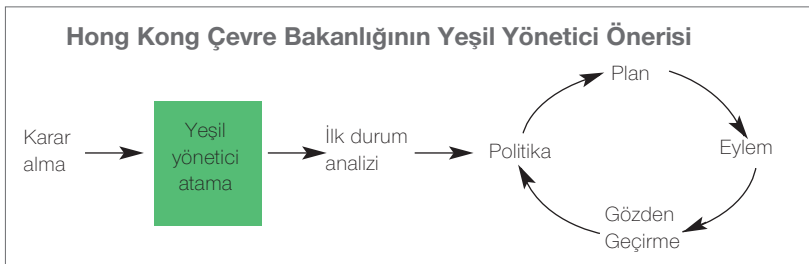
reden bulacak? Yönetim kademele-rindeki kişiler yeşil politikaları her zaman uygulayacak mı? “Mıış” gibi yapıp, gene eskisi gibi devam mı ede-cekler?

Çevre Yemini Geliyor...

Harvard Business School profesörle-rinden Rakesh Khurana ve Nitin Noh-ria bu soruları ilginç bir yaklaşımla yanıtlıyor. İklim değişikliği ve diğer küresel çevre sorunları nedeniyle yö-neticilerin önümüzdeki dönemde son derece karmaşık ve önemli adımlar atmaları gerekliliğinden yola çıkarak şöyle diyorlar: “Yöneticilere “Çevreci Yemini” ettirilmeli!”

Khurana ve Nohria, iktisat ve işletme fakültelerindeki eğitim sisteminde ekoloji konularını içerecek değişik-likler yapılması gerektiği görüşünde-ler. Bundan böyle yönetici adayları-nın geleneksel, alışıldık pazar mantı-ğının dışına çıkabilmeleri için ekolo-jik ve sosyal amaçların nasıl gözetile-ceğiyle ilgili eğitilmelerini talep edi-yorlar. Ve yöneticiliğin günümüzde doktorluk gibi, insana ve topluma hizmet etme özelliği kazanması ne-deniyile, doktorların Hipokrat Yemini gibi, yöneticilerin de bir Çevre Yemini olması gerektiğini öne sürüyorlar.

Yeşil yönetim ve yöneticilik konusun-da elbette yapılacak çok şey, atılacak pek çok adım söz konusu. Bir yerden başlamak ise, en önemlisi!

Söyleşi

Serra Yılmaz:

“Ya toptan batacağız ya da...”

İtalya, Fransa ve Türkiye arasında mekik dokuyan Serra Yılmaz’la **EKOIQ** için “mobil” bir söyleşi yaptık. Çevresinde olup biten her şeye karşı duyarlılığıyla bildiğimiz bu uluslararası sanatçımız, okuyunca göreceksiniz, bir hayli karamsar...

Çevre konusunda bir söyleşi yapacağız, ama daha önceki söyleşilerinizden gördüğümüz kadarıyla, bu konuda oldukça karamsarsınız. “Aklın karamsarlığı; iradenin iyimserliği” desek, ne söylersiniz?

İradede de iyimserlik pek kalmadı, kalamadı doğrusu. Doğa bitiyor ama biz hiç farkında değiliz...

Geçtiğimiz yıl, Handan Öztürk’ün “Benim ve Roz’un Sonbaharı” filminde oynadınız. Hasankeyf’in yok olmasını engellemeye çalışanların hikâyesini

anlatan bu projeye nasıl dahil oldunuz?

Handan’la “Harem Suare” filminin çekimleri sırasında tanışmıştık. O zamandan ona sözüm vardı; ilk uzun metrajında oynamak konusunda. Sonunda sözümü tuttum.

Doğa Derneği ve Atlas Dergisi Hasankeyf’i UNESCO’nun Dünya Mirası listesine aldırılmaya çalışıyorlar...

Alınması şart diyorum ama alınması şart olan o kadar çok yer var ki, ülkemizde ve dünyada...

Farklı ülkelerde farklı lisanlarda tiyatro oynayabilen ender Türkiyeli sanatçılarındansınız. Çevre konusunda ülkeler arasında, sokaklardan tiyatro kulislerine kadar ne gibi farklar çarpıyor gözünüze? Türkiye, İtalya, Fransa?

Bu saydığımız ülkelerin hepsinde ve tüm dünyada ama özellikle de bizim ülkemizde beton kesinlikle yasak edilmelidir. Konut sorunu mu? Hemen karşısına doğum kontrolü diyorum. Fransızlar sahip oldukları değerlerin farkındalar ve onları dünyaya gıcır gıcır cilalayıp sunuyorlar, hatta biraz fazla cilalı olarak ama İtalyanlar sanki insana orayı ilk sen keşfetmişsin duygusunu vermeyi daha iyi biliyorlar...

Çevre mi dediniz? Bu saydığımız tüm ülkelerde aslında aynı düzen sürüyor yani çevre sizlere ömür. Hayat "gelsin mangırlar dolsun cebimize" anlayışıyla yönetiliyor... Beton, çevreyi kirleten enerjiler, her şey doğayı kısa yoldan mahvetmeye yönelik. Benden sonrası tufan anlayışı hâkim...

Televizyonda ilgiyle izlenen bir yemek programı yapıyorsunuz. Bu arada gıda güvenliği de en hayati konulardan biri haline geldi. Organik gıdalar, pazarlar Türkiye’de de hızla yayılıyor. Bir yandan da GDO’lu ürünler hayatımıza sızıyor. Bu konularda ne düşünüyorsunuz?

Programım bir yemek programı değil bir sohbet programı, yemek de cabası... Türkiye’deki organik mallara nasıl güvenebileceğimi bilemiyorum açıkçası. GDO’lu ürünlerin de birçok yere zaten sızmış olduğunu düşünüyorum. Çünkü ciddi bir tohum sorunu var.

Diğer mutfaklara kıyasla Türkler ne kadar doğal beslenebiliyor?

Valla bilemiyorum çünkü bizde eğitim seviyesi son derece düşük. Dolayısıyla

“Hasankeyf’in UNESCO’nun Dünya Mirası Listesine alınması şart diyorum ama alınması şart olan o kadar çok yer var ki, ülkemizde ve dünyada.”

tarım ilaç ve gübreleri ne kadar bilinçli kullanılıyor, hiç bilemiyoruz. Evet, başta söylediğiniz gibi karamsarım... Karamsarım çünkü bu konuda insanın tek başına kendini kurtarması mümkün değil. Gider Ege’de kendi tarımını yaparsın ama yağın yağmur sana tüm kirliliği getirir. Yani dünya ya toptan batacak ya toptan kurtulacak...

Cihangir’i Koruma Derneği 10. Yılına devirdi; Kuzguncuk’taki Semt Derneği de bir süredir oldukça faal. Bu tür örnekler sizin açınızdan nasıl değerlendirilmeli?

Cihangir’i Koruma Derneği ve Kuzguncuk Semt Derneği gibi örgütlerin gidecek artması son derece önemli. Tamamen destekliyorum. ○

Vizyon

Sürdürülebilir Toplumlar İçin Güçlü Ekonomiler

PARA

Güçlü ekonomiler, bugüne kadar büyük ekonomiler anlamına geliyordu. Ama mali ve ekolojik krizlerin ışığı altında kalkınmanın, büyümek değil, iyileşmek olduğunu düşünmek için elimizde yeterince kanıt var. Ve ekonomik kalkınmanın temel anahtarı da yerel ekonomileri güçlendirmek gibi görünüyor. Kısacası yakın zamanda bizi “daha iyi ve daha küçük bir dünya” bekliyor olabilir...

NEDEN?

Güncel ekonomik kriz küreselleşen dünya ekonomisinin sınırlılığını gösterdi. Para, güç ve bilginin bir avuç azınlığın elinde toplanmasına neden olan bir ekonomik sistem ne refah yaratabilir, ne de yoksullukla başa çıkabilir; üstelik kentlerin hareket özgürlüğünü de sınırlar. Kentleri gelecekte de çok büyük sıkıntıları bekliyor: Bunların başında da iklim değişikliklerine ayak uydurmak, ulaşım ve enerji sistemlerini yeniden yapılandırmak ve sosyal dengeyi kurmak geliyor.

NE?

Yerel ekonomilerin zayıflığı halkın üzerine büyük mali, ekolojik ve sosyal maliyetler yüküyor. Buna karşılık güçlü bir yerel ekonomi, kentlerin küreselleşmenin baskısına diremesine yardımcı olur. Güçlü ekonomi, iyi işleyen sosyal sistemler, herkese sağlık hizmeti sağlanması, uygun yaşam alanları ve verimli bir kent altyapısı için olmazsa olmaz bir koşuldur. Yerel güçler var olan ekolojik kaynakları küresel güçlerden çok daha sorumlu bir anlayışla kullanırlar; ayrıca yerel düzeyde kaynakları savurganca kullanan ve çevreyi kirletenler suçüstü yakalandıklarında, onlardan hesap sormak çok daha kolaydır.

NASIL?

Sürdürülebilir kalkınma, ancak ekonomik büyümeye sosyal bağımlılığın azalması halinde mümkün olabilir. Odak noktasında büyüme değil, kalkınma yer almalıdır. Büyüme irileşmek anlamına gelir, oysa kalkınma daha iyi hale gelmektir. Dolayısıyla, “maliyete karşı değer yaklaşımı” sürdürülebilirlik perspektifine oturtulmalıdır. Karbondioksit salımı ticaretinde enerjinin geçerli para birimi olarak kullanılacağı günler yakındır. Ne ki bu para biriminden tasarruf etmek de yeterli olmayacaktır; ayrıca çok yakın bir zamanda tedarik kaynaklarımızı da fosil yakıtlardan yenilenebilir kaynaklara doğru değiştirmek zorunda kalacağız.

Yazı: Mark ROSELAND*

Çeviri: Ümit ŞENSOY

Teşekkürler: Yazı, Daylight & Architecture Magazine by VELUX dergisinden, Velux-Türkiye'nin izniyle alınmıştır.

Vizyon

2008 yazı ekonomik geleceğimizi seçme noktasına geldiğimizi çok çarpıcı bir biçimde gösterdi. 2008 yazında petrolün varili bir anda 150 dolara fırlarken, ABD’de benzinin galon fiyatı 4 dolara dayandı. Petrol fiyatlarındaki tırmanmanın ardından resesyon geldi. Resesyon fiyatları hızla aşağı çekti; bugün sanki yüksek petrol fiyatları, endişe etmemize gerek olmayan az sayıdaki ekonomik sordundan biriymiş gibi bir hava var. Oysa, şu anda zaten zirve yapmış durumdaki talep, ileriki yıllarda da devamlı arzın üzerinde olacağından, üç haneli petrol fiyatlarının geri geleceği ve hep yüksek seyredeceği açıktır. Küreselleşme yolunda inişe doğru gidişi sürdürmek niyetinde değilsek, düşünmeye başlayacağımız alternatif ekonomik gelecek nasıl olmalı?

Güçlü yerel ekonomiler büyüme yetisine sahip, gittikçe kentleşen dünyanın baskısına karşı koyabilen, güçlü toplumların dayanağıdır. Güçlü toplumların yalnızca ekonomik gelişmenin –iş, gelir, zenginlik, güvenlik gibi– geleneksel getirilerini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda çevreyi koruyan, toplumsal altyapıyı iyileştiren, yerel beceri ve kapasite düzeyini yükseltip geliştiren, sosyal dokuyu sağlamlaştıran ve tarihsel miras ile kültürel kimliğe saygı gösteren bütünsel (holistik) bir yaklaşıma ihtiyacı vardır. Güçlü yerel ekonomiler böylelikle güçlü ulusal ekonomilere de zemin oluşturur. Kentler ve kasabalar sürdürülebilir gelişme ve toplum yönetimi konusunda yeni yaklaşımlara öncülük ederek yerel ekonomileri güçlendirecek yepyeni muazzam fırsatlar yaratırlar.

İnsanlar ister köyde, ister kasabada, isterse banliyölerde ya da büyük kentlerde yaşasınlar, yerel ekonomik gelişmenin kent yaşam alanlarının sürdürülebilirliği üzerindeki etkisi kritik

önemdedir. Nerede tarım ya da orman alanları başka amaçlarla tahrip edilirse; nerede yollar açılıp otopan inşaatları yapılırsa; nerede yeni bir alışveriş merkezi veya ofis binası dikilirse; nerede bir kentsel “dönüşüm” planı uygulanırsa; sözün kısıması, nerede doğal ortam ya da eski bir yerleşim insan eliyle değiştirilirse, toplumların ve gezegenimizin sağlığı bundan zarar görür.

Yoksulluk Kent Yaşamının Parçası

Doğal ve yerleşik ortamda bu tür değişiklikleri üreten ekonomik gelişmenin kent halkına ekonomik yaşamlarını iyileştirerek yarar sağlaması gerekir. Yerel ekonomilerin zayıf olmasının, yoksulluk içinde yaşayan ve kötü beslenme ile hastalık gibi sonuçlarla boğuşan kent halkına bedeli çok yüksektir. Ne var ki, yakın dönemdeki gelişmeler, kentlerin muazzam potansiyellerine karşın, ürettikleri zenginliğin otomatikman yoksullukta azalmaya yol açmadığını gösteriyor. Tersine, özellikle Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde kentlerdeki eşitsizliklerin günden güne tırmandığına tanık oluyoruz. Yoksulluk kent yaşamının vahim, kalıcılaşan ve büyük ölçüde görmezden gelinen bir özelliği durumundadır.

“Başarılı” ulusal ekonomilerin bile, insani, sosyal, tıbbi ve ekolojik bakımdan bedeli oldukça yüksek olmaktadır. Çin’in son yıllarda elde ettiği ekonomik büyüme ve üretkenlik kazanımları bu gerçeğin çarpıcı bir göstergesidir: Çin bugün gezegenimizdeki en kirli 20 kentten 16’sına ev sahipliği yapmaktadır.

dir. Bu ülkedeki ekonomik kazanımlar pek çok örnekte kentlerin çevre sorunlarını ciddi ölçüde ağırlaştırmıştır.

Dünya kentlerini New York, Los Angeles, Vancouver, Londra ve Stockholm’den Lima, Caracas ve Mumbai gibi yoksul kentlere kadar uzanan geniş bir ekonomik gelişme yelpazesinde ele alabiliriz. Ancak her zengin kent, içinde bir de yoksul kent barındırmaktadır (2005 yılında Paris’in banliyölerinde patlak veren ayaklanmaları anımsayalım). Buna karşılık bu kentleri sıkça ziyaret edenlerin de tanıklık edeceği gibi, en yoksul kentlerde bile varlıklı bölgeler vardır. Bütün bu bağlamlar bir arada düşünüldüğünde, sürdürülebilir gelişme çok farklı bir görünüm alıyor. Bu fark ekonomik gelişmenin amaçlarına şöyle yansıyor: Bugün ekonomik gelişme bir yandan gezegenin doğal destek sistemlerini kurban etmeden refah artışının sürekliliğini sağlayacak çok yönlü büyümeyi hedef alması gerekirken, öte yandan insanların güvenli, sağlıklı ve onurlu bir hayat sürebilmeleri için yoksulluğu azaltmak ve sürdürülebilir bir yaşam ortamı yaratmak zorundadır.

“Damlama Stratejisinin”

Başarısızlığı

Kentlerdeki ekonomik güçlüklerin kaynaklarından biri de, ekonomik sistem anlayışımızdaki sakatlıktır. Klasik ekonomik kalkınma çabaları çoğunlukla zenginden yoksula, devletten kente, pazardan tüketiciye doğru damla damla bir ekonomik fayda akışı sağlayacağı inancına dayanır. Oysa bu

Ekonomik kalkınmaya ilişkin geçmiş yaklaşımların başarısızlık ve eksikliklerini kabul eden Eylül 2000 tarihli Birleşmiş Milletler Milenyum Deklarasyonu, ulusları yoksulluğu azaltmaya yönelik yeni bir küresel ortaklığa davet etti.

“damlama stratejisi” iyileştirmeyi amaçladığı sorunları ağırlaştırmaktan başka bir sonuç vermiyor. Damlama etkisinin zayıflığı, ekonomik gelişmenin yukarıdan aşağıya doğru damlamasını –hatta akmasını– değil, ekonomik kalkınmanın da “aşağıdan yukarıya doğru” gerçekleşmesi gerektiğini ortaya koyuyor.

Gelgelelim, son birkaç on yılda dünyamız eşi görülmedik bir ekonomik genişlemeye ve “küresel ekonominin” doğuşuna tanık oldu. Son 20 yıldaki uluslararası kalkınma çabaları, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile Dünya Bankasının diğer amaçlarının yanı sıra yoksulluğu azaltmayı da hedef alan makro ekonomik yeniden yapılandırma temelindeki yapısal uyarılama programları üzerinde yoğunlaştı. Amaç, bu programların mekanizmaları aracılığıyla, gelişmekte olan ülkelerin küresel ekonomiye entegrasyonu-

2007’de dünya GSH’si (Gayrisafi Hâsıla, yani tüm dünyada üretilen tüm mal ve hizmetler) 44,5 trilyon dolardı; dolaşımdaki para miktarı ise, bütün hisse senetleri, tahviller ve diğer para karşılığı kâğıtlar da içinde olmak üzere, bu tutarın tam üç katıydı.

nu kolaylaştırmaktı.

Ekonomik kalkınmaya ilişkin geçmiş yaklaşımların başarısızlık ve eksikliklerini kabul eden Eylül 2000 tarihli Birleşmiş Milletler Milenyum Deklarasyonu, ulusları yoksulluğu azaltmaya yönelik yeni bir küresel ortaklığa davet etti. 2015 yılı için, yalnızca açlık ve yoksulluk konularında değil, cinsiyet eşitliği ve sağlık, eğitim, barınma ve güvenlik gibi temel insan hakları alanında da ilerleme sağlama-yı kapsamına alan Sekizinci Milenyum Kalkınma Hedefleri belirlendi.

Milenyum Köyleri, Yoksulluğa Karşı

Bu yöndeki başarısızlıkların, elde edilen başarılardan fazla olduğunu herkes kabul ediyor. BM Milenyum Projesi 2005 yılında bu gerçeğin ışığında bir sonuç değerlendirmesi sundu: Kalkınma Yatırımları: Milenyum Kalkınma Hedeflerinin Başarısı İçin Uygulama Planı. Bu planda, Batılı ülkelerden sağladıkları yardımları artırmaları, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelere yeni bir öncelikli fon tahsisi talebinde bulunuluyor. Ancak, asıl ilginç olan yardımların daha büyük ölçüde yerel düzeye kaydırılmasının istenmesidir. New York’taki Columbia Üniversitesi Yeryüzü Enstitüsü de yerel yardım fikrine ağırlık vererek, “gelişmekte olan ülkelerin kendilerini yoksulluk tuzağından kurtarmalarına yardımcı olacak aşağıdan yukarıya doğru bir kalkınma yaklaşımı” olan Milenyum Köyleri projesini başlattı. Bu projenin 12 temel ilkesi arasında, katılım ve önderlik, yerel düzeyde kapasite yaratma ve yerel kurumları sağlamlaştırma gibi toplumu güçlendirmeye yönelik esaslar yer alıyor.

Uluslararası kalkınma çabalarının çoğu yalnızca gelişmekte olan ülkeleri küresel ekonomiye entegre etme değil, aynı zamanda ekonominin kendisini de küreselleştirme amacını taşı-

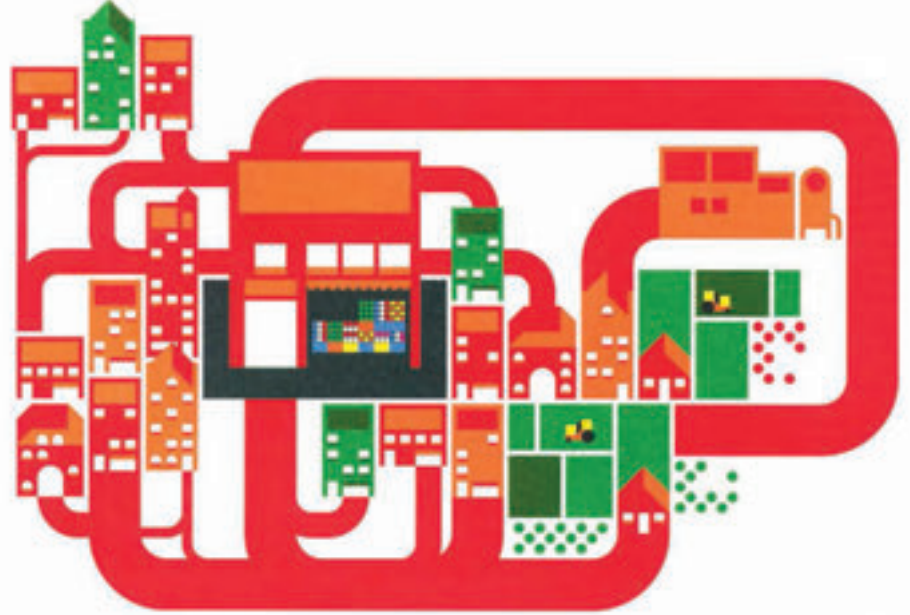
Vizyon

yor. Sermayenin hareketliliği, ticaretin artması ve ulusal devlet düzenlemelerinin azalması bireyleri ve toplulukları her zamankinden daha kırılgan bir hale getirdi. Klasik ekonomik gelişme yaklaşımları en iyi durumda, ancak yerel ekonomilerin dış ekonomik döngülerle az çok daha elverişli biçimde bağlantı kurma koşullarına etki etmeyi düşünebiliyor. Örneğin yerel bir metanın rekabet avantajını temel alan “kümelenme stratejileri,” yerel ekonomileri küresel meta zincirlerinin yüksek katma değer yaratan kesimleriyle nasıl bağlayabilecekleri üzerinde duruyorlar. Bu stratejiler önemli olmakla birlikte, sürdürülebilir, eşitlikçi yerel sonuçlar üretme güvencesinden yoksundur.

Kent Büyüklüğünde Marketler

Kuzey Amerika ile Avrupa’da son on yıllardaki küresel ekonomik genişlemenin etkileri yerel toplumlarda kendini çok çeşitli biçimlerde hissettirdi. Bu sürecin belki de en göze çarpan ve şu sıralar en çok tartışılan sonucu perakende ticaretteki “Big Box” patlaması, yani mantar gibi çoğalan çokuluslu süpermarketlerin artan egemenliğidir.

Dünyanın en büyük perakendecisi Wal-Mart’ı alalım. Eğer Wal-Mart bir ülke olsaydı, dünyanın en büyük yirminci ülkesi olurdu; eğer bir kent olsaydı, ABD’nin beşinci en büyük şehri olurdu. Wal-Mart’ı eleştirenler onu uzunca bir süredir kötü bir işveren, kötü bir komşu ve kötü bir kurumsal yurttaş kimliği sergilemekle suçluyorlar. Fakat bu şirket şimdilerde değişme yoluna girmiş görünüyor. 2004 yılında Wal-Mart ambalajlama, gayrimenkul, enerji, hammadde ve elektronik atık gibi alanlara odaklı uzun soluklu bir sürdürülebilirlik inisiyatifi uygulamaya koydu. Çevre danışmanları, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve benzeri çevrelerle

ortaklık yaparak, iş pratiklerini yenilenme ve sürdürülebilirlik perspektifiyle gözden geçirmeye yöneldi. 2005 Ekiminde Wal-Mart’ın CEO’su, şirketin önüne üç yeni hedef koyduklarını açıkladı: Yüzde 100 yenilenebilir enerji kullanmak, sıfır atık üretmek, kaynakları ve çevreyi koruyan ürünler satmak. 2006 Nisanında Wal-Mart ABD Kongresini kendi iş piyasasına zorunlu karbon tutma önlemleri getirmeye çağıran bir avuç büyük perakendeci ve enerji firmasının arasında yer aldı. Ayrıca hem ekolojik ayak izini azaltması, hem de organik ürünleri

Küreselleşmiş ekonominin Dev Alışveriş Merkezleri, yerel nüfusun ihtiyaçlarını fazla dikkate almaz. Onlar gelirlerini uzaktaki bankalara ve yatırımcılara pompalayıp akıttırlar (en üstte).

Her kuruluşun yerel topluluk içinde defalarca harcandığı yerel düzeyde örgütlenmiş küçük miktardaki para akışı çok daha sürdürülebilir bir işleyiştir (üstte).

daha uygun fiyatlarla sunarak erişilir kılması sayesinde, dünyanın en büyük organik gıda tedarikçisi olmayı başardı. Peki, madem Wal-Mart gibi küresel güçler organik ürünler sunarak ve karbon tutumu için lobi çalışması yaparak gezegenin kurtulması için çaba gösteriyor, öyleyse yerel ekonomileri güçlendirmeye ne gerek var?

Bu stratejiyi izlememiz için son derece kritik birkaç neden var. Birincisi yerel mülkiyete ve ithal ikamesine dayalı ekonomik gelişmenin ekonomik kaçakları önleme açısından açıkça görülen faydalarıdır. Ekonomik kaçak, topluluğun kazancının yerel ekonomi dışında harcanması demektir. Örneğin, bir bölgede yaşayanların başka bir kentte ya da daha büyük bir merkezde yaptığı her alışveriş yerel topluluk için bir gelir ve para kaybıdır. Dışarıya para esas olarak iki şekilde kaçar: Doğrudan ve dolaylı yoldan. Doğrudan kaçak, bir topluluğun mensuplarının başka bir merkeze gidip, kendi topraklarında elde ettikleri gelirin bir kısmını başka yerlerde üretilen mallara harcamaları şeklinde gerçekleşir. Dolaylı kaçak ise, orada satın alınan malların başka bir ülkede üretilmiş ve dışarıdan getirilmiş olması halinde söz konusudur. Topluluğun kendi içinde harcanmayan para miktarı, o yerel ekonomi için her zaman bir kayıptır.

İkincisi, yerel mülkiyete sahip işletmelerin, uzun yıllarca birçok kuşak için istikrarlı bir zenginlik üreten kaynaklar olarak varlıklarını sürdürme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca muhtemelen, makul çalışma ve çevre standartlarına uymaya daha yatkın olacaklardır. İş yaşamında meydana gelebilecek çöküş dönemlerinde üretimi düşük maliyetli bölgelere kaydırma olasılıkları da daha düşüktür. Yükselme dönemlerindeyse, salt yatırım getirisi artışına göz dikerek hareket etme eğilimleri daha zayıf olacaktır.

Üçüncüsü, her ne kadar Wal-Mart gibi dev zincirler ürün seçeneklerini çoğaltıp tüketiciye iyi bir değer sunsa da, araştırmalar bu tür şirketlerin yerel ekonomiye pek bir şey katmadığını gösteriyor. Çokuluslu zincirler yerel mağazalarla kıyaslandığında, yerel toplumlardan ekonomik kaçak yoluyla büyük gelirler pompalıyorlar. Yerel işletmeleri tasfiye edip yerlerine oturmakla da hem işsizliği artırıyor, hem de toplam geliri azaltıyorlar.

Sonuncusu, bugün Kuzey Amerika'da bir toplumun ekonomik gelişmeyi besleyebilmek için büyüme seçmesi gerektiği yolunda yaygın bir varsayım kabul görüyor. Oysa işin gerçeği, büyüme ile gelişmeyi birbirinden ayırmak gerekir: Büyüme irileşmek, gelişme ise iyileşmek, yani kalite ve çeşitlilikte artış demektir. Yerel yönetimlerin ekonomik gelişme adına alt yapıyı genişleterek süpermarket zincirlerinin yayılmasına sağladığı destek, sonunda onları çarpık kentleşmeyi derinleştirmekten ve kentin borçlarını artırmaktan başka bir yere götürmüyor. Mevcut işletmeleri desteklemek ve o toplumun bünyesinde harcanan para miktarını çoğaltmak, büyüme öngörmeyen iki gelişme alternatifi olarak belirtilebilir. Gerek var olan işletmeleri desteklemenin, gerekse ekonomik çarpanları çoğaltmanın başlıca aracı yerel alımlar yapmaktır; bu yolla daha verimli, kendine güvenen ve ekonomik bakımdan dirençli bir toplum yaratılabilir.

Topluluk Sermayesi: Tüm Kaynaklarımızı Kullanmak

Alternatif ekonomi teori ve fikirleri yeni değildir: E.F. Schumacher insanların yerel gereksinimlerini karşılamaya yönelik küçük ölçekli kalkınmaya savunan etkileyici kitabı "Küçük Güzeldir"de (Cep Kitapları, 1.baskı 1995) "yeni ekonomi" fikrini ortaya at-

Kentler Yerel Ekonomiye Nasıl Destekliyor?

- ✿ Vancouver, Kanada: Otomobil sahiplerinin, maliyetleri ve otomobil kullanma zorunluluğunu azaltmaya yönelik işbirliği.
- ✿ San Jose, Kaliforniya: Enerji tasarrufu ve denetlemeye yönelik kamu yatırımları yoluyla kirliliği azaltma, kişisel harcamaları teşvik ederek iş yaratmaya yönelik sürdürülebilir istihdam planları.
- ✿ Gothenburg, İsveç: Belediyelerin araştırma ve geliştirme çalışmalarına katkısını sağlayarak, imalatçıların çevre dostu ürünlere yönelmesini teşvik etmeyi amaçlayan yeni ürün geliştirme girişimi.
- ✿ Portland, Oregon: Çok sayıda aileyi barındıracak daha küçük evlerin de yer aldığı değişik konut tiplerini yaygınlaştırmayı amaçlayan imar yasalarıyla elverişli konut arzını artırma girişimi.
- ✿ St. Paul, Minnesota: Kendi kendine yeten kapalı devre ekonomik ağlar oluşturarak yürütülen öz kaynakla ayakta durma denemeleri.
- ✿ Vancouver, Ontario; New York City: Bir yandan yakın kent merkezlerine uygun fiyatlı taze sebze-meyve temin ederken, aynı zamanda tarım topraklarını korumayı ve çiftçilere yardımcı olmayı amaçlayan topluluk destekli tarım projeleri.
- ✿ Toronto, Kanada; Ithaca, New York; Birleşik Krallık: Yerel kaynakların tekrar dolaşımını ve sosyal bağları güçlendirmeyi amaçlayan LETS (Yerel İstihdam ve Takas Sistemi) gibi yerel düzeyde geçerli bir para birimi oluşturma girişimi.
- ✿ Burlington, Vermont: Uzun vadede çok daha istikrarlı olduğu kabul edilen, çalışanların mülkiyetindeki işletmeleri teşvik etmek; yerel nüfusun istihdam ve eğitimini geliştirmek ve yerel konutları özendirme için döner sermayeli bir kredi fonuna sahip bir yerel mülkiyet geliştirme projesi.

Vizyon

mıştı. O tarihten bu yana gerek sanayileşmiş, gerekse gelişmekteki ülkelerde, topluma kök salan, yerel gereksinim ve hedefleri karşılamaya yönelik çeşitli alternatif yerel ekonomik yaklaşımlar ileri sürüldü. Toplulukların Ekonomik Gelişmesi (CED) ve sürdürülebilir yaşam koşulları bu alternatif stratejilerin sadece iki örneğidir.

Toplulukların Ekonomik Gelişmesi, sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi yerel topluluklar düzeyinde gerçekleştirmeyi hedefleyen kavramsal bir araçtır. Belli başlı ilkeleri şöyle sıralanabilir: (1) Toplumu temel alan bir kalkınma anlayışı; (2) Dolaysız ve güçlü bir toplumsal katılım; (3) Yerel gelişmenin ekonomik, ekolojik ve sosyal yönlerini bütünleştirmek; (4) Toplumun eksiklerinden çok, güç ve kaynaklarını esas alan varlığa dayalı kalkınma; (5) Toplumda özgüven yaratmak. Bu yaklaşımın ayırt edici özellikleri şöyle tanımlanabilir: CED, "Topluluklara ortak ekonomik problemlerine kendi çözümlerini getirme ve uygulama olanağı sağlayan ve bu sayede uzun soluklu bir kapasite yaratarak ekonomik, sosyal ve çevreye ilişkin hedeflerini bütünleştirmeye yönelen bir süreçtir."

Sürdürülebilirlik, nasıl ulaşım ve enerji planlamasının odağını arz üze-

rindeki gelenekçi kaygılardan uzaklaştırarak talebi yönetmeye kaydırдыsa, ekonomik kalkınmanın odağı da geleneksel büyüme kaygısından uzaklaşarak, ekonomik büyümeye sosyal bağımlılığı azaltmaya doğru, yani deyim yerindeyse, Ekonomik Talep Yönetimine kaymalıdır. Bu değişiklik, toplumların sürdürülebilir gelişmesi açısından, özellikle de işsizlik ve toplumun ekonomik gelişmesi açısından tartışma götürmez bir öneme sahiptir.

Bir Milyar İşsiz İnsan

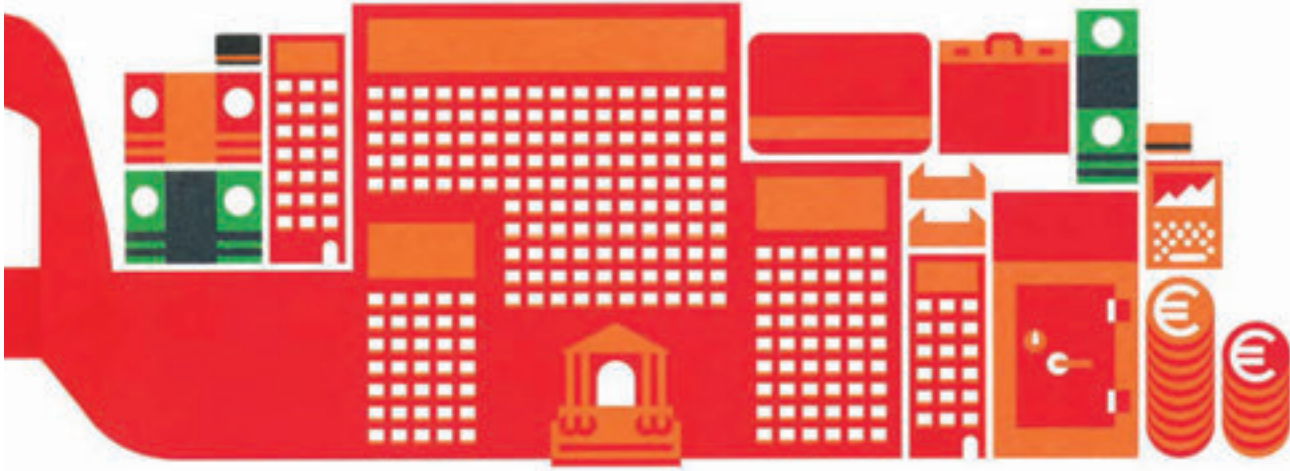
Yoksulluğu azaltmaya yönelik CED'le yakından bağlantılı bir yaklaşım da, bireylerin ve ailelerin yakın ve uzun erimli gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan sürdürülebilir yaşam koşulları sağlama anlayışıdır. Bu yaklaşım, geçimini sürdürme faaliyetleri ve stratejilerinin yalnız ekonomik sürdürülebilirlik yanını değil, sosyal ve çevreyle ilgili yanını da göz önünde tutuyor. Sürdürülebilir yaşam koşulları fikri, yoksulluğun pençesindeki insanların pratik gerçekliklerini ve önceliklerini –yani bu insanların geçimlerini sürdürebilmek için fiilen neler yaptıklarını, dayanak alabilecekleri varlıkların neler olduğunu ve her gün yüz yüze yaşadıkları sorunları– anlamayı sağ-

layan bir çerçeve ortaya koyuyor.

Sürdürülebilir yaşam koşulları yaklaşımını temel alan başarılı stratejiler kazanç kaynağı yaratmanın ötesinde, yerel varlıklara erişme ve üzerinde söz sahibi olma olanağını artırarak, bireyleri (hastalık, doğal felaketler ya da işini kaybetmek gibi) şok ve strese karşı daha dayanıklı kılma amacına hizmet etmelidir. Aksi halde bu yıkımlar borç batağı ve yoksulluk içindeki insanların halini çok daha vahim bir noktaya getirecektir.

Eskiden sürdürülebilir yaşam koşulları yaklaşımı, daha çok kırsal yoksulluğu azaltma bağlamında kullanılırdı. Ama artık bu bakış kent yoksulları ve geçim zorluğu içindeki kuşakların durumuna rahatlıkla uygulanabilir. Doğrusunu söylemek gerekirse, kentlerdeki yoksulluk sorununa uzun erimli bir çözüm arayışı için sürdürülebilir

ILO'nun verilerine göre bugün dünyada 184 milyon insan işsizdir; aslında geçici işlerde çalışanlar da hesaba katıldığında bu sayı en az 1 milyar bulur.

yaşam koşulları yaklaşımını benimsemek şarttır. ILO'nun verilerine göre bugün dünyada 184 milyon insan işsizdir; aslında geçici işlerde çalışanlar da hesaba katıldığında bu sayı en az 1 milyarı bulur.

Topluluğun Ekonomik Gelişmesi ve sürdürülebilir yaşam koşulları kavramları birlikte alındığında, güçlü yerel ekonomilerin geliştirilmesine ağırlık veren bir alternatif ekonomik kalkınma anlayışı için yararlı bir çerçeve ortaya çıkmaktadır.

Güçlü yerel ekonomiler geliştirmeyi kolaylaştırmak için genel ekonomik kalkınma anlayışında ne tür değişikliklere ihtiyaç var?

Altı Sermaye Türü

Kentler, topluluklar ve yerel ekonomiler sosyal, ekonomik, ekolojik ve kültürel etmenlerin karmaşık bir etkileşim içinde bulunduğu çok boyutlu bir niteliğe sahiptir. Kimi yorumcular yerel ekonomileri varlık veya sermaye ölçülerıyla değerlendiriyorlar. Klasik anlamda salt ekonomik ya da finansal sermayeyi ifade etmek için kullanılan "topluluk sermayesi" terimi son zamanlarda doğal, fiziksel, ekonomik, insani, sosyal ve kültürel sermaye formlarını da içerecek biçimde kulla-

nılıyor. Yerel ekonomileri güçlendirmek için işte bu altı sermaye biçimine odaklanmak gerekiyor:

- Temel doğal sermayenin tüketilmesini en aza indirmek ekolojik sınırlar içinde yaşamak, doğal kaynakları korumak ve çoğaltmak, (toprak, hava, su, enerji vb. gibi) kaynakları sürdürülebilir şekilde kullanmak ve atıklarını en aza indirmek (katı, sıvı atık ve hava kirliliği gibi) gibi anlamlar ifade eder.

- Fiziksel sermayeyi iyileştirmek (hastane ve okul gibi) kamu tesisleri, su ve gıda temizliğini koruma, etkin bir ulaşım, güvenli ve kaliteli konutlar, yeterli bir altyapı ve iletişim olanakları gibi toplum varlıklarına odaklanmayı içerir.

- Ekonomik sermayeyi güçlendirmek, mevcut kaynakları en yüksek düzeye çıkarmayı (örneğin atıkları kaynak olarak değerlendirmeyi), parayı topluluk içinde dolaşımda tutmayı, ithalatı kısıp iç üretimi artırmayı, yeni ürünler geliştirmeyi, dış ticarete adil bir sistemi geçerli kılmayı ve toplumun kendi finans kurumlarını oluşturmayı gerektirir.

- İnsan sermayesini güçlendirmek sağlık, eğitim, beslenme, okuryazarlık, aile-toplum bütünlüğü gibi alanla-

rın yanı sıra, daha üretken ve yenilikçi çalışanlar yetiştirmek için iş eğitimi ve çalışma koşullarını yükseltmeye odaklanmayı gerektirir. Barış ve güvenlik, beslenme, barınma, eğitim, gelir ve istihdam gibi belli başlı unsurlar zorunlu önkoşullardandır.

- Sosyal sermayeyi çoğaltmak etkin ve temsil yeteneğine sahip bir yerel yönetim, güçlü örgütler, kapasite yaratma, katılım planlama ve bilgiye erişim kolaylığı gibi noktalara özen göstermenin yanı sıra, güç birliği ve ortaklaşa çalışmaya ağırlık vermeyi gerektirir.

- Kültürel sermayeyi güçlendirmek gelenek ve değerlere, geçmişin mirasına ve mekân özelliklerine, sanata, farklılıklara ve sosyal tarihe özen göstermeyi kapsar.

Bu yaklaşım, giderek artan ölçüde hem yerel toplumların ekonomik gelişmesini, hem de sürdürülebilir yaşam koşulları stratejilerini kapsar hale geliyor ve "sürdürülebilir toplumsal gelişme" olarak adlandırılıyor.

Organik ürünler alma gibi yaşam tercihleri ve bireysel eylemler önemli kişisel katkılar olmakla birlikte, yerel ekonomileri güçlendirmek için bireysel eylemler ve politik tercihlerde toptan bir değişim gereklidir. Toplumsal

Vizyon

Bizi bekleyen “daha küçük, yeni dünya” pek çok bakımdan şu anda bizleri inleyen bu dünyadan daha iyi ve sürdürülebilir bir dünya olacaktır.

seferberlik kimi bağlamlarda ve bazı bölgelerde etkili olabilmektedir. Kuzey İtalya’da Emilia Romagna ekonomik kooperatifçiliği, Bangladeş’te Grameen Bank, Vancouver’de Vancity Credit Union, Nueva Vida’da Uluslararası Kadın Dikiş Kooperatifi ve Kuzey Amerika’da yerel ticaret kampanyaları yerel ekonomileri güçlendirmek için toplumsal seferberlik yaratma potansiyelini gösteren örneklerdir.

Daha İyi, Daha Küçük!

Güçlü yerel ekonomiler sürdürülebilir toplumların temel ögesidir. Güçlü ekonomi yerel topluluklara sağlık hizmeti, yeterli konut yapımı, temiz su ve gıda, felaketleri önleme ve acil yardım gibi somut ve acil sorunlara el atmak için kapasite ve kaynak sağlar. İster büyük ister küçük, ister zengin ister yoksul olsun bütün insan yerleşimleri giderek daha fazla kentleşen dünyamızın yarattığı baskıya karşı koyabilmek için güçlü yerel ekonomilere ihtiyaç duyarlar.

Küreselleşme parlak bir şekilde uygulamaya konan dâhice ekonomik teorilerden çok, ucuz petrolün ürünüdür. Güçlü yerel ekonomilere sahip sürdürülebilir toplumların ortaya çıkması kolay olmayacaktır; bunun için yapılarımızı, davranışlarımızı ve değerlerimizde ciddi bir değişime ihtiyaç vardır. Sürdürülebilir kalkınma, bireylerin, şirketlerin ve ulusların kullanma hakkına sahip buldukları –ve de kullanmaya teşvik edildikleri– kaynakları mevcut yasal ve ekonomik dü-

zenlemeler çerçevesinde kullanma kapasitesinde değişiklik yapmayı gerektirir. En gelenekçi analizler bile bu düzenlemelerin değişmesinin zorunlu olduğunu gösterdiği halde, çok az kişi, sürdürülebilir bir topluma doğru ilerlemenin mevcut uygulamalarda ufak tefek değişikliklerden daha fazlasını gerektirdiğini açıkça kabul ediyor. Bugünkü yasal çerçeveden fayda sağlayanların ekonominin desantralizasyonuna ve yerel ekonomilerin güçlendirilmesine karşı durmaları doğaldır. Dünyanın her tarafında belediyeler çevre konularında küresel değişiklikler sağlayan başarılı birlikte çalışma örnekleri vermişlerdir; şimdi de, sürdürülebilirlik gündemlerine güçlü bir yerel ekonomiye odaklanmayı eklemelerini bekleyebiliriz.

Gelişmiş ekonomiler geçmişteki petrol şoklarının etkisini atlatmayı başarsa, yeni teknolojiler petrole bağımlılığın azaltılması olasılığını canlı tutsa da, yüksek petrol fiyatları tartışılmaz kesinlikle bir gerçektir –ama ayak uydurmamızın mümkün olduğu bir gerçek. Ucuz petrol diye bir şey kalmazsa, gelişmiş ülkeler büyük olasılıkla Çin gibi ücretlerin düşük olduğu ülkelerden daha az ithalat yapıp, çelik-

ten mobilyaya ve gıdaya kadar birçok ürünü kendi ülkelerinde daha çok üretmek zorunda kalacaklar. Bizi bekleyen “daha küçük, yeni dünya” pek çok bakımdan şu anda bizleri inleyen bu dünyadan daha iyi ve sürdürülebilir bir dünya olacaktır. ○

Bu yazı M. Roseland’ın L.Soots’la birlikte kaleme aldığı “Yerel Ekonomileri Güçlendirmek” adlı makalesine dayanmaktadır.

Yayımlandığı yer: Worldwatch Enstitüsü, 2007 Yılında Dünyanın Hali: Kentli Geleceğimiz (New York: WW. Norton & Co., 2007)

Mark Roseland, Sürdürülebilir Toplumsal Gelişme Merkezinin müdürü ve Kanada Simon Fraser Üniversitesinde Coğrafya Kürsüsü Profesörüdür. Uluslararası konferanslar veren, çeşitli topluluklara ve yönetimlere sürdürülebilir kalkınma politika ve planlaması üzerine danışmanlık yapan Dr. Roseland aynı zamanda UniverCity Vakfı sürdürülebilir toplumsal kalkınma projesinden sorumlu olan Simon Fraser Üniversitesi Yerel Toplum Vakfı Yönetim Kurulunda görevlidir.

Şelale Kadak

“Herkes En Yeşil Biziz Demeye Çalışıyor”

Ülkemiz basınında çevre konusunun ne kadar yer aldığı herkesin malumu. Neredeyse hemen hiç uzmanlaşmış çevre muhabirinin olmadığı böylesi bir yayıncılık ortamında, bir avuç muhabir, köşe yazarı ve editör taşın altına elini daha fazla koyuyor. Bunlardan biri olan Sabah Gazetesi yazarı Şelale Kadak, “biz de, okur da giderek bilinçleniyor” diyor.

Türkiye medyasında çevre konularına ilgi gösteren, bu konuda yazılar, haberler hazırlayan çok az sayıda gazeteci, köşe yazarı, muhabir var. Sizce bunun nedeni, gazetecilerin ilgisizliği mi, yoksa okuyucunun ilgisini çekmeyeceğini düşünmeleri mi?

Çevre konusundaki farkındalık ne yazık ki şu günlerde artmaya başladı. Gönül isterdi ki bu farkındalık çok daha önce olsun. Türkiye gündemi de ne yazık ki çevrenin öne çıkmasını engelleyen gelişmelerle dolup taşıyor. Bu nedenle gazetecisi, yazarı, çizeri, yöneticisi çevre konusunda hassasiyet gösterip ön plana almaya çalışsa dahi bu gündem nedeniyle mümkün olamıyor. Tabii bu madalyonun bir yüzü. Öteki yüzünde ise, medyanın, çevrenin “aslında tüm konulardan” çok daha önemli olduğunun bilincinde olmaması. Bir de tabii okur profilini unutmamak lazım. Ne yazık ki ülkemizde magazin haberler, üçüncü sayfa hikâyeleri çok ama çok daha fazla okunuyor.

Çevre ile ilgili konular yazdığımızda okuyuculardan nasıl tepkiler alırsunuz?

Bilinçli bir okur kesimine ulaşıyorum

bu yazılarla. Bundan da fazlasıyla memnunum. Çevreyle ilgili yazılar yazdığımda kendimi çok mutlu hissediyorum. Kendi adıma sosyal sorumluluk görevimi yerine getirmiş olduğum hissi bana iyi geliyor.

Yayın yönetmenleri-editörler çevre konulu haberlere nasıl yaklaşıyor? Bu tür haberler tercih nedeni (ya da öncelikli) oluyor mu?

Çevreyle ilgili konular yayında tercih sebebi olmayabiliyor. Sebebini ilk sorunuza verdiğim cevapta açıkladığımı sanıyorum. Ama tabii köşe yazarı olmak biraz daha özgür kılıyor insanı. Ben elime geçen her fırsatta “daha temiz bir çevre” ve çevre bilinci için yazılar yazıyorum.

Sizce Türkiye’de çevre bilinci konusunda bir dönüşüm gerçekleşiyor mu? Hem medyanın, hem de okuyucunun ilgisinde bir artıştan söz edebilir miyiz?

Medya çevre konusunda artık sesini yükseltmesi gerektiğinin farkında. Görmezden gelemez. Tamam, siyasi gelişmeler uzun bir süredir gündemi kaplamış durumda. Ama gözümüzü başka önemli gerçeklere, bizi derin-

den etkileyecek çevre gibi önemli konulara kapatamayız. Okur da giderek bilinçleniyor. Ben bunu, yazdığım yazılara gelen tepkilerden görüyorum.

İş dünyasının çevreyle ilgili konulara yaklaşımını değerlendirebilir misiniz? Üretim ve yönetim süreçlerinde çevreci yaklaşım artıyor mu? Kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde çevre konuları öncelikli hale geliyor mu?

Bence çevreyle ilgili bilinçlenmenin çok arttığı bir dönemdeyiz. Yeşil binalar, yeşil enerji, yeşil evler... Herkes bir gayret içinde. En yeşil biziz demeye çalışıyorlar. Bu hoşuma gidiyor. Tatlı bir rekabet var ve bu herkesin ama herkesin yararına. Dilerim en yeşil için şirketlerin verdiği mücadele hiç bitmez. ○

Oralar

Çevre Dostu Mimaride Anıt Yapılardan Biri

Commerzbank

Almanya'nın en büyük bankası. Frankfurt'taki genel merkezi, tepesindeki uzantılarıyla birlikte 300 metre yükseklikte. Ama sadece bir mühendislik başarısı değil. 62 katta çalışanlara en uygun ışığı, solunacak en uygun havayı, en uygun nemi vermek üzere tasarlanmıştır: 8-10-12 saat boyunca evlerinden daha rahat koşullarda çalışacak olmaları çalışanların binaya hevesle gelmesini sağlıyor. Ve bu ayrıntılar 1990'larda planlandı. Bina 1997'den beri hizmette. Yani, "yepyeni" bir eser değil. Çevreci bina kavramının öncülerinden. Ve bu haliyle hâlâ "yeni."

■ Toplam 120,736 metrekarelik bina-daki 1200 odanın her biri için ayrı ayrı havalandırma, ısı, nem, pencere açma-kapatma, otomatik perde sistemini işletecek çok gelişkin ince ayar bir bilişim donanımı var. Bütün bu teknolojik sihirbazlık, her odanın duvarında küçük bir kumanda paneline sığdırılmış. Panelin kendisi, küçük bir bilgisayar merkezi.

■ Biraz önce yanlış okumadınız: Bir tuşa basarak pencere aralanabilir. Ama pencerenin kaç milimetre açılacağına bilgisayar karar verir. Dışardaki hava koşulları, nem, basınç ve sıcaklığı binanın tepesindeki meteoroloji birimi hesaplar. Buna göre, o odanın o penceresinin açılıp açılmayacağını veya ne kadar açılacağını saptar. Yılın üçte ikisinde binada havalandırma, merkezi sistemle değil, böyle pencere aralayarak yapılıyor. Bundan amaç, ısıtma-soğutmada tasarrufun yanı sıra, çalışanlara en doğal hava ve nemi sağlamak.

■ Her oda için ayrı aydınlatma sistemi

var. Aydınlatma, merkezi bir sistemle yapılmaz. Çalışanlar, her odadaki ışığın gücünü bizzat ayarlayabilir. Elektronik gözler, bir odada bir saat süreyle hareket olmazsa ışığı otomatik olarak söndürür.

■ 62 katlı binanın her dört katında bir bahçe var. Her biri 400 metrekare genişliğinde, dört katlı bina yüksekliğinde. Güney cephesine bakan bahçede Akdeniz bitkileri; Batıya bakanda Kuzey Amerika bitkileri; Doğuya bakanda Uzakdoğu bitkileri.

■ Bahçeler, binanın cam duvarının arkasında. Ama buradaki sıcaklık ve

nem, dışardakiyle aynı düzeye ayarlanmış. Kışın soğuk, yazın sıcak. Burada dolaşanlar, binadan dışarı çıkmadan, toprak ve ağaçla buluşuyor. İnsanlara, "gökte" çalıştıklarını unutturmak için sosyalleşme ortamı... Avrupa'da sigara yasağı öncesi yıllarda, çalışanlar, burada sigara içebildirdi.

■ Ağaçlarıyla, bitkileriyle, nemiyle gerçek bahçelerin etrafında ofisler. Bahçeye bakan ofislerin manzarası, evet, ağaçlar. Bunu akıl eden mimar, binanın yaratıcısı: İngilizlerin anıtsal mimarı Sir Norman Foster (Sadece üç referansla özet: 1999 Pritzker ödülü. Hong Kong Chek Lap Kok Havaalanı. Fransa'daki Millau Viyadüğü).

■ Bina yüksekliğindeki atrium, doğal bir havalandırma bacası. Ayrıca, mütihş bir aydınlık ve ferahlık veriyor. Zaten koridorlarda sadece birkaç metrelik kısımlar gün ışığından yoksun. Gün ışığı, geri kalan her yerde...

■ Odaların ısıtması, normal radyatörlerle sağlanmış. Soğutma ise tavandan geçen su borularıyla. Çalışanlar, bütün bu ayarları odalarındaki panellerden diledikleri gibi yapabiliyor.

Edip Emil ÖYMEN

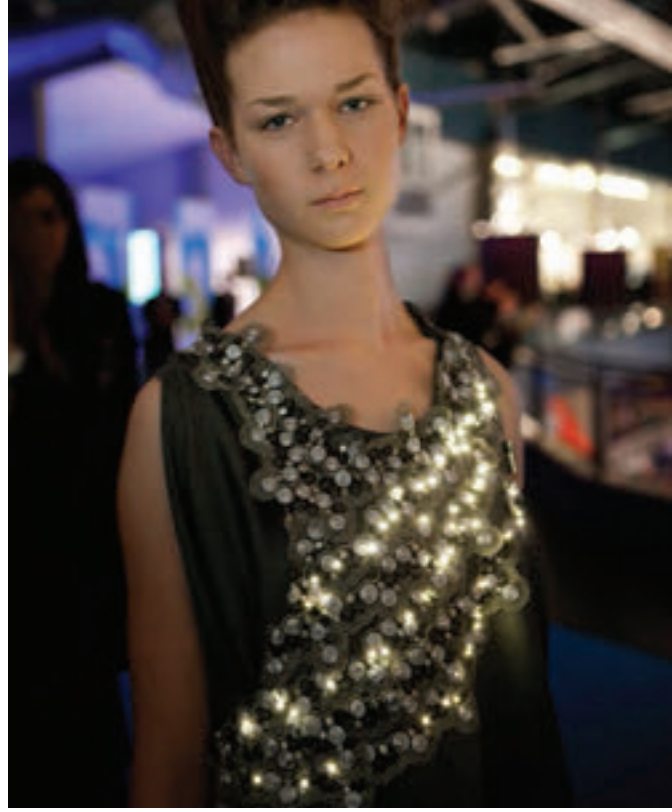
Karbondioksit Işıltısı

Danimarkalı tasarım firması "Diffus," karbondioksitle aydınlanan elbise yaptı. Bir tasarım inovasyonu olarak...

Giysinin üzerindeki LED ışıklar, karbondioksitli ortamda ışıdamaya başlıyor. Buluşun adı "İklim Giysisi" (Climate Dress).

Işıklar, kumaşın içine yedirilmiş. Bir mikroişlemci ve karbondioksit algılayıcı, giysiye iliştiliyor. Giyenin saçının içine de konulabilir. Ortamda karbondioksit algıladığı zaman işlemci, ışıklara sinyal yolluyor. Miktar azsa hafif, miktar çoksa yüksek oranda ışık yayıyor giysi. Bu sıradışı yenilik, ortak bir çalışma ürünü: Danimarka Tasarım Okulu, bir İsviçre nakış firması Forster-Rohner, yine bir Danimarka Ar-Ge kuruluşu Alexandra Enstitüsü ve bütün bu işi düşünen Danimarka tasarım firması Diffus. Ortamdaki zararlı gazlara göre yanıp sönen giysi yapma fikri gayet güncel bir konuya dikkat çekiyor: Hava kirliliği, küresel ısınma.

Giysileri, gündüz güneş ışığını biriktirip gece aydınlatma fikri zaten vardı. Ama ortamdaki hava kirliliğine dikkat çekmek için farklı bir tasarım yapmak? İşte yenilikçilik.

Özgür ve Yeşil: Velib

Paris'te 2007 yazında başlayan "Velib" uygulaması, artık "eskidi" bile. Velib= Velo+Liberté; yani "Özgür Bisiklet." Komiik bir paraya kiralık bisiklet. Hem de sadece turistlere değil, arabasını Paris trafiğine sokmak istemeyen yerlilere de. 2 milyon nüfuslu Paris, çevresiyle birlikte 12 milyon. Trafik sıkışıklığı orada da var. Bir iki semti dışında her tarafı dümdüz bu şehir, bisikletle ulaşım için ideal.

Bir servis noktasına gidip, bisikleti alın. Kredi kartınızla 1 Euro ödeyin. Sonraki 30 dakika içinde bisiklet sizin. Başka bir servis noktasına götürüp bırakabilirsiniz. Bisikleti geri verirken kartınızı tekrar okutun. Eğer fazla kullandıysanız, ödeyeceğiniz ek

ücret, kartınızdan çekilir.

1500 kadar kiralama noktasında 30 bin kadar bisiklet var. Bazı adreslerde artık metro ve otobüs hattıyla birlikte en yakın Velib noktası da yazılıyor.

Bu "bisiklet olayını" Paris'e getirme fikri JCDecaux adlı açık hava reklamcılık şirketinin... Velib teknisyenleri şehri 130 elektrikli bisikletle dolaşarak araçları ve servis noktalarını denetliyor. Seine nehrinde bir yük teknesi, nehir boyunca 12 iskelede durarak hasarlı/tamire muhtaç bisikletleri topluyor. Temizlik görevlileri elektrikli arabalarla dolaşılıyor. JCDecaux şirketine ait damlarda biriktirilen yağmur suyu, bisikletlerin temizlenmesinde kullanılıyor. Çok yeşil bir uygulama, çok!

Yeşil Guru

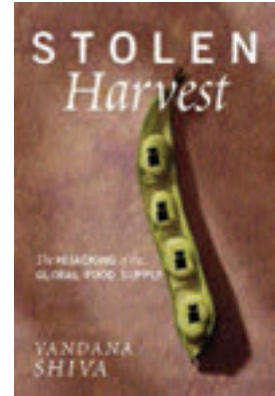
Umut Tohumları ya da **VANDANA SHIVA**

Biyolojik çeşitliliğin ve geleneksel tohumların, çok uluslu biyogenetik şirketleri tarafından tahakküm altına alınmasına karşı yazdığı “Çalınmış Hasat” kitabı ile hem dünyada hem de Türkiye’de gerçek bir fenomene dönüşen Vandana Shiva, aslında kuantum fiziği üzerine çalışan bir bilim kadınıydı. Ama peşine düştüğü kaderi onu, Hindistan’ın en ücra köşelerinde kaybolmaya yüz tutmuş tohumların peşine düşürdü.

Yazı: Balkan TALU

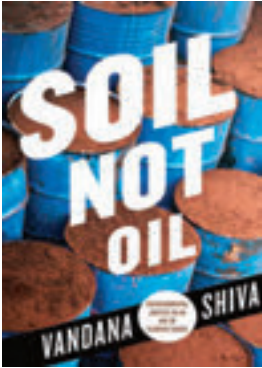
Yüzyılların İngiltere sömürgesi Hindistan çağ atlıyordu. 1965 yılına kadar kendi kendini besleyemeyen, açlığın kol gezdiği ülke, zirai alandaki teknolojik gelişmelerle tarım ihraç eder hale gelmişti. Yoğun gübre, geliştirilmiş sulama sistemleri ve biyolojik olarak geliştirilmiş yeni tohumlar, verimi kat be kat artırıyor; insanlara yeni bir hayatın kapılarını aralayacak gibi görünen bu teknolojik gelişme, “Yeşil Devrim” ismiyle anılıyordu.

Doktora tezini Kuantum Kuramı üzerine yapan ama daha çok çevre konusundaki eylemleri, ekoloji ile feminizm arasında bağ geliştirmeye çalışan düşünceleriyle tanınan Vandana Shiva ise başından itibaren Yeşil Devrimin bir aldatmaca olduğunu düşünüyordu. Çiftçilerin refaha kavuştuğu falan

Çalınmış Hasat, Vandana Shiva'nın adını tüm dünyada tanınır hale getiren kitabı oldu.

Yeşil Guru

Vandana Shiva'nın Türkçeye henüz çevrilmemiş kitaplarından biri de, "Soil, Not Oil" (Petrol Değil;Toprak).

yoktu. Tam tersine sonu gelmeyen bir borç batağının içine sürüklenmişlerdi. Shiva'ya göre George Orwell'in 1984 romanı tam da aynı yıl Hindistan'da gerçek olmuştu. Orwell "1984" isimli unutulmaz romanında şöyle yazar: "Sorun, dünyadaki gerçek zenginliğin artmaksızın endüstri çarkını döndürmektir. Üretim sürdürülmeli ama üretilenler insanlara dağıtılmamalıdır. Uygulamada bunun için tek çözüm yolu, sürekli bir savaş durumunda olmaktır." Aynen Orwell'in romanında ön gördüğü gibi çark dönüyordu ama Shiva'nın ülkesinin insanları bir türlü zenginleşmiyordu.

Orwell'in Kâbusu

Gerçekten de 1984 yılı, Hindistanlılar için savaş ve ölüm dönemi idi. O yıl her şey üst üste gelmişti. Pencap'ta şiddet giderek tırmanıyordu. Sih'lerle Hindular arasındaki çatışmalarda 30 bin insan ölmüştü. Dönemin Hindu kökenli Başbakanı İndira Gandhi'nin askerleri ise misilleme yaparak Sih'lerin en kutsal mekânı olan Altın Tapınak'a girdi. Mavi Yıldız Operasyonunda 100'ü kadın, 75'i çocuk, 800 kişi öldürüldü. O yılın en büyük felaketlerinden biri de Bhopal'daki çevre faciasıydı: ABD menşeli Union Carbide'a ait bir kimya fabrikasında metil izosiyaniür gazının sızmasıyla 4 bin ki-

şi uykusunda öldü. Bölgede bugün bile sakat doğumlar devam ediyor. Başbakan İndira Gandhi de aynı sene bir Sih olan koruması tarafından öldürüldü.

Hindistan'ın 1984 karanlığı oldukça uzun sürdü. Ama bu kâbustan bir şekilde uyanmak gerekiyordu. Ve Shiva oturdu, Hindistan'ın en büyük gurur kaynağı olan Yeşil Devrimi yerden yere vurduğu "Yeşil Devrimin Şiddeti" kitabını yazdı. Kitap 1992 yılında yayınlandığında, küresel bilim dünyasında büyük bir sarsıntıya sebep oldu ve Vandana Shiva'ya, 1993 yılında alternatif Nobel Ödülü olarak bilinen "Right Livelihood Award" ödülünü kazandı. Artık herkes, akıntıya karşı kürek çeken bu inatçı Hintli kadını tanıyordu. Bu ünü sayesinde Cenevre'de bir biyoteknoloji konferansına davet edildi. Shiva önce "Ben biyoteknoloji uzmanı değilim" dedi ama ev sahibi bilim adamları "Amacımız yeni teknolojilerin envanterini çıkarmak" diyordu. Toplantıda sadece biyoteknoloji uzmanları yoktu ama tuhaf olan bu değildi. Katılan biyoteknoloji uzmanları eski kimya endüstrisinin yöneticileriydi. Aynı isimler şimdi de tohum pazarına girmişlerdi. Suyun başını tutmaya kararlıydılar. Örneğin, tohumların patent haklarını kimselere kaptırmaya niyetleri yoktu. Vandana Shiva sunumları dinledikçe dehşete düştü. Uzmanların niyeti genetik mühendisliği vasıtasıyla insanların temel gereksinimleri üzerinde tahakküm kurmaktı. İş planları buydu. Vandana Shiva sonunda söz hakkı kendine gelince bu planın bir diktatörlük düzeni olduğunu söyleyiverdi çünkü tohumunu ve biyolojik çeşitliliği korumak isteyen çiftçi hırsız pozisyonuna düşürülüyordu.

Vandana Shiva için, Hindistan'ın kurucu önderi olan Mahatma Gandhi'yi hatırlama zamanı gelmişti. Ülkesi kendi pamuğundan üretilen elbiseleri İngiltere'den almaya zorlanırken derme çatma çıkırıyla kendi sarisini kendi dokuyan Gandhi'yi. Ya da İngiltere'ye direnişin fitilini gölden tuz çıkararak ateşleyen Gandhi'yi... Shiva'nın sorusu şuydu: İş dünyasının gelecekteki diktasını en-

gellebilecek için nasıl bir çıkırcık işe yarar-
dı? Yanıtı “Tohum” oldu. Babası bir orman
bekçisi olan Vandana Shiva, babasının or-
manları koruduğu gibi tohumları korumaya
karar vermişti. Shiva, yurtdışı gezisinden
döner dönmez işe koyuldu ve 1994 yılında
dünyanın en büyük tohum koruma hareketi
olarak andığı Navdanya’yı kurdu.

“Dokuz Tohum” anlamına gelen ve Hin-
distan’ın doğal kaynaklarını simgeleyen
Navdanya’nın kaynağı, 1982 yılında, yine
Vandana Shiva tarafından kurulmuş olan,
“Ekoloji, Teknoloji ve Bilim Araştırma Vak-
fıydı.

Shiva kendine örnek olarak Radhelal Her-
lal Richaria’yı alıyordu. Cambridge Üniver-
sitesinde pirinç üzerine araştırmalar yapan
ve Hindistan’ın en büyük pirinç araştırma-
cısı olan Richaria, köşe, bucak dolaşım, tür-
leri tek tek tespit etmiş ve yüzlerce tohumu
korumaya almıştı. Shiva, Hindistan’da eski-
den 200 bin pirinç türü bulunduğunu ilk kez
bu saygın bilim adamından duydu. Doktor
Richaria, köylülerin gerçek bir bilgiğe sa-
hip olduğuna yürekten inanıyordu.

Duyduklarından büyük bir heyecana ka-
pılan Vandana Shiva, ailesinin evindeki eski
Hindistan botanik kitaplarını ve Himalaya
atlaslarını koltuğunun altına alıp erozyona
maruz kalmış köylerin yolunu tuttu. Bıkma-
dan usanmadan köylülere bitki resimlerini
gösterip “Bunu yetiştirmeyi hatırlıyor mu-
sun?” diye sordu. Yerliler isimlerini bilme-

Shiva’nın Gönül Bağları

“Dehradun kasabası
Himalayalar’ın eteğindedir. Bu
muhteşem düzlüğün bir
tarafında Ganj vadisi ve Yamuna
İrmağı; diğer tarafında ise bütün
haşmetiyle Himalayalar ve
Shivalik Ovası uzanır. Burası, son
dönemde yaşanan çarpık
şehirleşmeye kadar Hindistan’ın
en güzel doğa harikalarından
biri” diyor Vandana Shiva.
Shivalik “Shiva’nın kilidi,”
“Shiva’nın bağları” anlamına
geliyor. Vandana Shiva’nın
soyadı da zaten buradan geliyor.
Memleketine gönülden bağlı

olan Vandana Shiva’nın
zihnindeki ilk endişe emareleri
de köyündeki ormanların yok
olmasıyla başlıyor. Babasının
gözü gibi baktığı ağaçlar
kesilmeye başlayınca Shiva
hemen harekete geçiyor ve
Chipko hareketine katılıyor.
Chipko Hareketini başlatan yerli
kadınlar ağaçları kucaklayarak
kendilerini yıkıcıların önüne siper
ediyorlar. Batıda bazen çevre
aktivistlerini küçümsemek için
kullanılan “Treehugger” (Ağaç
kucaklayıcılığı) kavramı da
buradan türemiş.

melerine rağmen fotoğraflarda gördükleri
bitkileri tanıyorlardı. Ve evet, o bitkileri na-
sıl yetiştireceklerini biliyorlardı. Navdan-
ya’nın amaçlarından biri de Hindistan’ın
sembölü olan o dokuz tohumun mirasını
genç kuşaklara taşımak oldu. Navdanya’nın
uzun uğraşları sonucu, geçen sene itibariy-
le, Hindistan’ın dört köşesinde üç bin ayrı
tür pirinç yetişebiliyor. 150 çeşit barbunya,
elli çeşit buğday, dokuz çeşit hardal tohumu
da cabası.

İntihar Tohumları

Navdanya’nın başlattığı Organik Hare-
ketin internetteki tanıtım sayfasındaki
başlıkta şöyle yazıyor “İntihar Ekonomi-
sinden Yaşayan Ekonomilere” çünkü Van-
dana Shiva, GDO’lu tohumları açık bir şe-
kilde “İntihar Tohumları” olarak anıyor.
Bu adlandırma ilk kez 1997 yılında, ülkenin
küresel ekonomiyle en sıkı bağları olan
Andra Pradeş eyaletinde bir çiftçinin inti-
har haberini okuduğunda aklına gelmiş.
Hindistan’da Yeşil Devrimin neden olduğu
yoksulluğun binlerce intihara yol açtığı bi-
liniyor. Hayatlarına son veren bu çiftçile-
rin çoğunun, GDO’lu pamuk üreticisi köy-

**Vandana Shiva
çiftçilere nasıl
yardım
edebileceğini
düşünürken
Gandhi’yi
hatırladı.
Derme çatma
çıkırcılığıyla kendi
sarısını kendi
dokuyan
Gandhi’yi...**

“Biyçeşitlilik ne kadar azalır, yoksulluk da o denli artar” diyen Vandana Shiva, bir gösteri sırasında...

lüler olması da herhalde basit bir tesadüfle açıklanamaz.

Peki, ters giden, insanları neredeyse kitlesel intiharlara sürükleyen neydi? Yeni melez tohumlar döl vermiyordu; her sene tekrar satın alınmaları gerekiyordu ve ne yazık ki bunu çiftçilere kimse anlatmamıştı. Terslik buydu. Tek tip tohumla bağımlı kılınan çiftçiler sürekli artan bir borç batağına saplanıyorlardı. Ayrıca bu melez tohumların sağlıklı kullanılması için çok miktarda ziraat ilacı gerekiyordu ama çiftçilerin o ilaçları alacak paraları da yoktu.

Tek tip tohumlara karşı biyçeşitliliği savunan Navdanya bu süreçte Hindistan'daki 3 bini aşkın köyü “biyçeşitlilik” için kayda aldı. Yine Navdanya programı kapsamında çiftçilerden hükümet yetkililerine kadar 400 bin kişiye eğitim verildi. Shiva'nın savunduğu “biyçeşitlilik” sadece bir “koruma” işi değil, aynı zamanda “ekonomik yaşamı sürdürebilmeyle” de ilgili. Vandana Shiva, biyçeşitliliğin önemini şöyle açıklıyor: “Yiyecek için olsun veya ilaç için, enerji için ya da kumaşlar, törenler veya zanaat

için olsun, yoksulların yaşamı biyolojik kaynakların zengin olmasına bağlı. Yoksul köylüler bu kaynaklarla çok uzun zamanlardan bu yana tanışıklar ve onları kullanma bilgisine sahipler. Biyçeşitlilik ne kadar azalır, yoksulluk da o denli artar.”

GDO ürünlerini de biyçeşitliliğe karşı bir tehdit olarak gören Shiva'ya göre bu, “İkinci Yeşil Devrim”den başka bir şey değil: “Büyük ‘genetik müdahale’ şirketleri, örneğin genetik olarak değiştirilmiş pirinçte daha fazla A vitamini olduğunu ve nüfusun A vitamini eksikliğini giderdiğini söylüyor. Oysa balkabağı, havuç ve tüm yeşil yapraklı sebzeler zaten mükemmel bir A vitamini kaynağıdır ama bu şirketler böyle söylemeye, pirinçteki ‘fazladan’ ve ‘doğal’ olmayan A vitamininden söz ediyorlar.”

Daha önce de aynı şeylerin yaşandığını savunan Shiva'ya göre Yeşil Devrim genellikle çok fazla su isteyen kültür bitkilerini ön plana çıkararak, kuraklığa ve susuzluğa toleranslı darı gibi bitkilerin tamamen ortadan kalkmasına ve dolayısıyla bolluğun yerini kıtlık almasına neden oldu.

İşte Vandana Shiva bu inanılmaz gidişe dur dedi ve intihar kuşağından bir umut tohumları programı başlattı. Shiva'nın görüşleri açık ve netti: Doğa dediğimiz şey tek tipçiliğe gelemezdi. Tabiat çeşitlilik üzerine kuruluydu. Yeşil Devrimin tek amacı ise daha fazla kimyasal satmaktı. Vandana Shiva, “Biyokorsanlık,” “Çalınmış Hasat,” “Su Savaşları,” “Petrol Değil; Toprak” kitaplarında hep bu konuyu işledi. Çeyrek asır boyunca tek tip zihinlere savaş açtı.

Vandana Shiva, dilimize pelesenk olan ama bizim de anlamı üzerinde çok düşünmediğimiz, “sürdürülebilirlik” kavramını, aynı anda hem insan hem doğa merkezli ele almamız gerektiğini savunuyor. Esas amaç, insanın da doğanın da nefesinin kesilmemesi ve insanların mutsuzluğa mahkûm olmaması. Vandana Shiva, çeyrek asırdır bir kâbusu rüyaya döndürmeye çalışıyor; intihar tohumlarını kaldırıp çalınmış hasatlarımızı geri kazanmaya çalışıyor. Nefeslerimizin kesilmemesi için... ○

Prof. Dr. Melsa Ararat: "Şirketler Risk ve Fırsatları Görecek"

Artık kimse kafasını kolay kolay kuma gömemez çünkü arkasına dünyanın dört bir yanından, toplam 64 trilyon dolar değerindeki varlığı yöneten 534 büyük yatırımcının desteğini alan Karbon Saydamlık Projesi, artık Türkiye’de. Akbank’ın sponsorluğunu, Sabancı Üniversitesinin ise yürütücülüğünü üstlendiği Projenin Türkiye Direktörü Prof. Dr. Melsa Ararat, Ekim 2010’da açıklayacakları raporun, ülkemiz için çok önemli bir adım olacağını iddia ediyor.

**KARBON
SALIMINI
AÇIKLA!**

Karbon Saydamlık Projesi: 64 Trilyon Dolar Varlık

Kâr amacı gütmeyen bir oluşum olan Karbon Saydamlık Projesi (KSP), yatırımcılara sunacağı bu bilgileri şirketlerden talep ederken, bunu dünyanın belli başlı yatırımcıları adına yapıyor. Bu bilgilerin talep edilmesine ilk önce dünyanın en büyük şirketlerinden başlanmış. Sonra küresel ısınma konusunda daha fazla risk taşıyan sektörlerde çalışan şirketlerden istenmiş. Yakın zaman içerisinde, gelişmekte olan ülkeler de tartışmanın içine dahil edilmiş; buralardaki şirketlerin pozisyonlarının da ne olduğu, bu riskleri nasıl değerlendirdikleri bilgisi de giderek önemli hale gelmiş. Bu nedenle birkaç senedir Çin, Brezilya ve Hindistan gibi gelişmekte olan önemli ülkelerde bulunan şirketlerden de bu bilgiler talep edilmeye başlandı.

Şirketlere giden davet mektuplarının arkasında dünyanın dört bir yanından toplam 64 trilyon dolar değerindeki varlığı yöneten 534 büyük yatırımcının desteği ve imzası var. İmzalar arasında Türkiye’den Akbank, Ak

Asset Management, Bender Menkul Kıymetler ve Avivasa var. Ancak şu anda bir dizi firmanın yönetim kurullarında bu imzacıların arasına girme konusu tartışılıyor.

Riskler ve Fırsatlar

Aslında konuya iki şekilde bakabiliriz. Birincisi seragazi salımlarına yönelik yatırımcıların bakışları ile ilgili. Burada ilk söylenmesi gereken karbon salım yoğunluğu büyük olan şirketlerin ileride ciddi sorunlarla karşılaşacakları. Artık bir yatırımcı bir şirkete yatırım yapmadan önce onun bu konudaki durumunu, verilerini bilmek zorunda. Başka bir ifadeyle aynı sektörde faaliyet gösteren, aynı piyasaya hitap eden diğer firmalara göre karbon yoğunluk farkını anlaması, görmesi gerekir. Bu veri, sözkonusu şirketin teknolojisinin ileriye dönük olarak enerji kısıtlamaları konusunda nasıl bir risk aldıklarını görmeleri açısından önemli. İkinci bir konu da şirketin fırsatları ne kadar yakalayabildiğini görmek. Yani bir taraftan risk, diğer taraftan fırsat değerlendirmesi yapılması gerekiyor.

Söyleşi

İMKB 50 ile Başladık

Yatırımcılar sonuç olarak yatırım yapmayı düşündükleri firmalarla ilgili bilgileri talep ediyorlar. Peki, Türkiye’de bunlar hangi şirketlerdir? İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına kote olan ve bunlar arasında da piyasa değeri en yüksek olanlar. Kısacası İMKB 30 listesinden bahsediyoruz. Ancak bu ilk 30 arasında, finans şirketleri çok büyük bir yer tutuyor. Başka sektörlerin de dahil olmasını istediğimiz için kapsamı İMKB 50 olarak genişlettik.

Bütün Sektörler Hesaplayacak

Finans şirketleri dışında finansal holdingler var ve onların bünyesinde çok farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmalar bulunuyor. Onlara gönderdiğimiz davet mektubunda, halka açık ve iklim değişikliği riskleri konusunda daha hassas bir konumu olan kendilerine bağlı şirketlerini de bu çağrıyı al-

mış kabul etmelerini önerdik.

Sonuçta yatırımcılar, holdinglerin ellerinde bulundukları portföyün değerine göre tekliflerde bulunuyorlar. İMKB 50 şirketinden bahsediyorsak, onları ellerindeki varlıklarla değerlendirirsiniz. Holdinglerin bir iş faaliyeti yoktur. Dolayısıyla yatırımcılar açısından, yaptıkları yatırımın iklim değişikliği karşısındaki risklerini anlamak önemliyse, bu risk 100 kişinin oturduğu bir konutun ne kadar seragazi salımına neden olduğuyla değil, sözkonusu şirketin faaliyetlerinin sonuçları ile ilgilidir.

Raporlar Karşılaştırılabilir Olmalı

Raporlamaların karşılaştırılabilir olması için belirli standartlarla yazılmaları gerekiyor. Daha Türkiye’de karbon sınırlandırma gibi bir karar veya hükümet politikası yok. Ancak orta vadede böyle bir sınırlama ile karşı karşıya

“Şirketin iklim değişikliği risklerini doğru yönetebilmesi, o kurumun yönetim kapasitesi ve becerisi ile ilgili veriler de sunuyor.”

kalacağımız kesin. Şimdi Avrupa ve neredeyse bütün gelişmiş ülkelerde, uluslararası sözleşmelerle belirlenmiş bir karbon sınırlandırma politikası var. Bu emisyonları sınırlandırdığınız zaman, elinizdeki seragazi salım kapasitesini, sektörlere göre dağıtabilmeniz için ilkönce seragazi salım miktarınızı bilmeniz gerekir.

Sağlıklı Bilgi Yok

Şirketlerin seragazi salım miktarları ile ilgili sağlıklı bir bilgi ne kamuda, ne de şirketlerin kendisinde var. Bu yüzden politika üretme süreçlerinde de büyük bir belirsizlik var. Ne iş dünyası bu konuda ne demesi gerektiğini biliyor, ne de hükümet bu konuda çok açık bir şeyler söyleyebiliyor.

Bu salım miktarlarının hesaplanması konusunda iki önemli şey var. Birincisi toplu salım miktarlarını hesaplamak gerekiyor ama bunu yaparken aynı hesaplama yöntemlerini kullanmanız lazım. Kullandığınız enerjiyi kömür santralinden alıyorsanız başka bir emisyon miktarı çıkar. Kendi jeneratörünüzden elde ediyorsanız başka bir sonuçla; hidroelektrikten elde ediyorsanız başka sonuçlarla karşılaşacaksınız. Yani kullanılan kömürün sağladığı birim enerji karşılığında ne kadar seragazi salımına neden olduğuna kadar çok ayrıntılı bir bilgiye ihtiyacınız var.

Karbon Salımı Hesapları

Karbon salımlarını hesaplamakta kullanılan bazı standartlar var. En bilineni veya en çok kabul görmüş olanı diye-

lim, KSP'nin de önerdiği Greenhouse Gas Protocol'de (Seragazi Salım Protokolü) yer alan standarttır. Bu standartların uygulanmasında da bir takım kararlar vermeniz gerekir: Diyelim ki bir şirket olarak emisyonlarınızı raporlamaya karar verdiniz: Neyi raporlayacaksınız? İlk aşamada kendi sebep olduğunuz, kaynağını sizin oluşturduğunuz emisyonları hesaplamamız gerekiyor. İkinci olarak satın aldığınız enerji üretilirken ortaya çıkan seragazi salımlarını göz önüne almanız lazım. Üçüncü olarak da sizin girdi olarak kullandığınız mallar üretilirken neden olunan salımlardan söz etmeliyiz. Yani üç düzeyli bir hesaplama bahsediyoruz.

70 Soruda Seragazi Raporu

KSP'de iki ayrı grup soru var: Bunlardan birincisi doğrudan doğruya emisyonlarla ilgili. Ve burada sadece karbondioksit değil, ondan çok daha tehlikeli, diğer altı seragazının salımlarının da dikkate alınması gerekiyor.

İkincisi ise "Bu konuda ne yapıyorsunuz?" sorusu. İklim değişikliğini bir risk olarak görüyor musunuz? Her sektör için aynı düzeyde bir risk olmayabilir. Bir enerji şirketi ile bir danışmanlık şirketini karşılaştırırsanız, yüzde 80 olasılıkla karşı karşıya kalacağımız iklim değişikliği karşısında ikisinin de risklerle ilgili konuları farklıdır. Proje, şirketlerin bunu açıklamalarını bekliyor. İkincisi de, bütün bu riskleri nasıl yönettiklerini açıklamalarını bekliyoruz. Sözkonusu süreçlerden kim sorumludur? Bu verileri

kim değerlendirmektedir? Değişiklik planlarınız var mıdır? Salımlarınızı azaltmayı planlıyor musunuz? Ne kadar azaltmayı planlıyorsunuz? Şirketlerin bu ve benzeri 70 kadar soruyu yanıtlamaları gerekiyor.

Karbon Saydamlık Liderlik İndeksi

Bu noktada iki şey önemli: Birincisi şirket acaba fırsatları iyi değerlendiriyor mu? Dolayısıyla ileride değer yaratma potansiyeli var mı? İkincisi de bu riskleri iyi yönetemeyen bir şirketin başka riskleri de yönetmesi mümkün olamaz. Yani şirketin iklim değişikliği risklerini doğru yönetebilmesi, o kurumun yönetim kapasitesi ve becerisi ile ilgili veriler de sunuyor.

Tabii bu sorulara verilen yanıtlar emisyon dataları gibi toplama çıkarma ile olacak şeyler değil. Yani kantitatif bilgiler değil. Bu bilgilerin değerlendirilebilmesi için de çeşitli çalışmalar yapılıyor. Raporların içerisinden bazı bilgilerin çıkarılabilmesi için bazı semantik teknikler kullanılarak yapılan çalışmalar var. Nihayetinde 70'e yakın soruya verilmiş yanıtlardan bahsediyoruz. Her bir şirket için tek tek yanıtlara bakmak oldukça zor olabilir. Bu zorluklar nedeniyle KSP'nin geliştirdiği bir Karbon Saydamlık Liderlik İndeksi var. PricewaterhouseCoopers ile birlikte geliştirilmiş bir teknikte, sektörlerinde kendi alanla-

rında en iyi şirketleri verdiği yanıtları derecelendirerek yatırımcılara sunuyor. Yani "Dünyada iklim değişikliği risklerini en iyi yöneten şirketler kimlerdir?" sorusunun yanıtını verebilmek için böyle bir çalışma yapılmış.

"Açıklamayı Reddedeni"

Açıklayacağız!

Biz davet gönderdiklerimizden yanıt aldıklarımızla sene sonunda bir rapor hazırlayacağız. Ama bu davete icabet etmeyen şirketlerin de, davetimizi kabul etmediklerini açıklayacağız. Bir de davet gitmediği halde gönüllü olarak katılmak isteyen şirketler var. Onları da mutlaka raporumuza koyacağız. Raporumuzda şunlar olacak: Hangi şirketler hangi bilgilerini hangi ölçüde açıkladılar? Bu şirketlerden hangileri bu bilgileri bağımsız kuruluşlara denetlettirdiler? Yoksa bunlar sadece kendi iç bilgileri mi? Kimler reddetti? Kimler hiç yanıt vermedi? Kimler zorunlu olmadıkları halde gönüllü olarak bu işe kalkıştılar ve bilgilerini hesaplayıp paylaştılar.

Ekim 2010'da Açıklanacak

KSP sanırım 2010 Ekim'i'nde açıklanacak. Şirketlerin bilgilerini paylaşmaları için Mayıs ayının sonuna kadar zamanları var. Bu sürece hiç başlamamış şirketlerin bu kadar sürede sağlıklı sonuçlar sunabileceğini tahmin etmiyorum ama yatırımcılar açısından bu da önemli bir bilgi.

Bu raporlama her yıl tekrarlanacak ve zaman içinde daha iyi, daha net bilgiler ortaya çıkacak. Hesaplamalar netleşecek. Bilgiler daha kaliteli hale gelecek. Belki gelecek yıl sayısı 100'e çıkaracağız. Belki şu sektörlerdeki en büyük 10 şirketi de projeye dahil ediyoruz diyeceğiz. Örneklem kapsamımızı, risklere göre her yıl değiştireceğiz. Seneye de su saydamlık projesini başlatmayı düşünüyoruz. ○

Halihazırdaki krizle mücadeleye dünya çapında yaklaşık 2,5 ila 3 trilyon dolar arasında bir bütçe seferber edildi. Yatırımcıların kârlı bir şekilde kullanılmak üzere portföylerde bekleyen trilyonları ile birlikte bu para daha bir yıl önce tasavvur edilmeyen bir fırsat sunuyor: Sadece bugünün sorunlarıyla değil, öne çıkan tehlikeler –iklim değişikliği, kaynakların kıtlığı, biyoçeşitlilik kayıpları, su kıtlığı– ile de ilgili etkin ve akıllı bir yol izleme fırsatı.

Başkan Obama ABD’de 825 milyar dolarlık ekonomik paketin büyük bir bölümüyle yenilenebilir enerjileri teşvik etmeyi, müstakil konutların ısı izolasyonunu sağlamayı ve ülkenin ekonomik olmayan elektrik şebekesini iyileştirmeyi düşünüyor. Bu şekilde tahminen beş milyon çevreci iş (Green-Collar-Job) yaratılabilir ve inşaat sektörü için bir motivasyon sağlanabilir. Ayrıca, Amerika iklim değişikliğiyle ciddi bir şekilde mücadele etme ve enerji güvenliğini tesis etme görevini yeniden hatırlayabilir.

Beş yıldan sonra ilk defa iş kaybına uğrayan Güney Kore de ümitsiz konjonktürün ötesinde “ufuktaki yeşil kuşağı” keşfetti. Lee Myung-Bak hükümeti ülkenin en önemli dört ırmağının arıtılmasını ve kıyıların tahkim edilerek afet risklerinin azaltılmasını ve su arıtma tesislerini öngören bir istihdam programına 38 milyar dolar vermeyi planlıyor.

Çevre dostu ulaşım ağlarının yapımı da bu “Yeni Yeşil Düzen”in (New Green Deal) bir parçası. Hızlı tren, yüzlerce kilometre bisiklet yolu ve çöp depolama alanlarında oluşan metan gazından enerji üretilmesi planlandı. Kısa ve uzun vadeli hazırlanan tedbir paketi hibrid araç teknolojisinin geliştirilmesi için otomotiv sanayiine yatırım yapılmasını da kapsıyor. Çin, Japonya ve Büyük Britanya’da Yeni Yeşil Düzene uygun benzeri istihdam paketleri hazırlandı. Bu tür tedbirler Kenya veya Laos gibi gelişmekte olan ulusal ekonomiler için de önemli –hem de sadece emek piyasası için değil, hammadde fiyatları ve ihracatlarının belirsiz olduğu dönemlerde yeni geçim kaynaklarının sağlanması ve yoksul-

lukla mücadele açısından da önem taşıyor. Güney Afrika’da 30 bin çalışana sahip, hükümet destekli “Working for Water” girişimi de krizin ne tür fırsatlar içerdiğini gördü. Devlet, yayılcı yabancı bitki türleriyle mücadele için yılda altmış milyon dolar harcıyor. Bu şekilde, endemik olmayan akasya gibi ağaç ve çalı türlerinin yetişmesini önlemek istiyor, çünkü bu bitkiler yerli hayvanlar, su kaynakları, tarıma elverişli topraklar ve önemli turistik yerler için bir tehlike oluşturuyor. Bu yayılcı bitkilerin “hasadı” ise enerji santrallerine kırk milyon ton yakıt sağlıyor ve toplam 5 bin kişilik iş ve yaklaşık 500 Megavat elektriğe tekabül ediyor –bu da ülkenin elektrik ihtiyacının yüzde 2’si anlamına geliyor.

Bazı ülkelerin, çevre yatırımlarını ekonominin yeniden canlanması için önemli bir fırsat olarak değerlendirdiği açık. Bazıları ise, ormanlarda karbon depolama gibi ekosistem faaliyetlerine ve yenilenebilir enerjilere yapılacak yatırımların Afrika nüfusunun elektriği olmayan %80’ine yarar sağlayacağından pek de emin değil. Başka bazı ülkeler de tren nasil atlayabileceklerini bilmiyor.

UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Koruma Programı), şubat ayı başında bazı ekonomistleri New York’taki UNO merkezine davet etti. Orada Küresel Yeni Yeşil Düzen için, çeşitli ulusal meydan okumalara karşılık verecek ve birçok cephede birden sorunlara yanıt veren ekonomi programları geliştirmeleri için tüm dünyadan hükümet liderlerine ve bakanlara yardımcı olacak bir strateji hazırlandı.

Birkaç gün sonra bu tavsiyeler UNEP Konsey Toplantısına ve Nairobi’deki Küresel Çevre Forumuna katılmış olan yüzden fazla çevre bakanına anlatıldı. Onların verdiği tepkiler de Yeni Yeşil Düzenin hızlandığını gösteriyor.

Büyük Britanya’nın neden tam da resesyon döneminde rüzgâr enerjisine ve elektrikli otomobile yatırım yaptığı sorusu üzerine Başbakan Gordon Brown açıkça Küresel Yeni Yeşil Düzeni savundu: Brown, “Çevre çözümün bir parçasıdır” dedi. ○

Achim Steiner, BM Çevre Programı Direktörü

Güney Afrika’da 30 bin çalışana sahip, hükümet destekli “Working for Water” girişimi, ekonomik krizin ne tür fırsatlar içerdiğini gören organizasyonlardan biri: Devlet, yayılcı yabancı bitki türleriyle mücadele için yılda 60 milyon dolar harcıyor.

Bu makale Böll Thema Sayı 1/2009 - Yeni Yeşil Düzen’de yayınlanmıştır.

Vaillant Türkiye Genel Müdürü Levent Taşkın

“Enerjide Nitelikli Eleman Açığı Var”

“EnerTeach” Projesiyle, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji uygulamaları alanındaki nitelikli eleman ihtiyacını azaltmak için uğraşan Vaillant Türkiye’nin Genel Müdürü Levent Taşkın, EKOIQ’ya şirketin küresel ölçekteki çalışmaları hakkında bilgiler verdi.

Bize biraz “EnerTeach” Projesi ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

“Enerji” ve “öğretim” kelimelerinin birleştirilmesiyle elde edilmiş olan uluslararası EnerTeach Projesi, yenilenebilir enerji kullanımı, yeni yapılacak binaların bu enerjileri kullanarak inşa edilmesi ve konutlarda enerji tasarrufu sağlanmasını ve bunu sağlayacak kişilerin, yani mimarların, mühendislerin ve teknik öğretmenlerin eğitilmesi amacını taşıyor.

Vaillant Türkiye, EnerTeach’in destekçilerinden biri. Yenilenebilir enerji konusunda dünya çapındaki mühendislik bilgi ve tecrübe birikimini, projeden yararlanacak ülkelerde ve elbette Türkiye’deki meslek lisesi öğretmenlerine aktarıyor.

EnerTeach’in hedeflerinin başında, inşaat ve bağlantılı sektörlerde teknik insan gücünü eğitmek geliyor. Bir başka amaç da, binalarda yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması yönünde, geleceğin mühendis ve teknisyenlerini şimdiden eğitmek amacıyla eğitim projeleri hazırlamak.

Elde edilen bilgi ve tecrübeden her ülkeden herkesin yararlanabilmesi için web bazlı eğitim alanları oluşturmak ve kazanılan tüm bilgileri meslek liseleriyle paylaşarak geleceğin teknik ve profesyonel işgücünü şimdiden bu konuda eğitmek ve bilinçlendirmek de EnerTeach’in hedefleri arasında.

Tabii ki son olarak, yüksek verimli ve yenilenebilir enerji kullanımı konusunda ülkelerin kamuoyunda bilinç ve farkındalık yaratmak.

Vaillant Projeye nasıl katkı sağlıyor?

Vaillant, bildiğiniz gibi yenilenebilir

“EnerTeach’in hedeflerinin başında, inşaat ve bağlantılı sektörlerde teknik insan gücünü eğitmek geliyor.”

enerji kullanan ısıtıcı ve klima sektörlerinde dünyanın en büyüğü. Yenilenebilir enerji ve kendi enerjisini kendi üreten ısıtıcılar konusunda AR-GE’ye büyük pay ayıran Vaillant projenin mühendislik ve Ar-Ge ayağını yürütüyor.

Vaillant Türkiye, Projeye; enerji verimli ısıtma, havalandırma ve iklimlendirme sistemlerinden toprak kaynaklı ısı pompası, güneş pilleri gibi yenilenebilir enerji teknolojilerini Türkiye’de bir ilk olarak Ankara’da bir Yapı Meslek Lisesinde kurarak katkıda bulundu.

Projenin ana ürünü olan eğitim modüllerinden yenilenebilir enerjiler ile ilgili olanları, Vaillant’ın 133 yıldır sürekli yenilediği ısı mühendisliği know-how’ı Vaillant Türkiye Teknik ve Eğitim Müdürü Sencer Erten ve yardımcısı Turgut Sağır koordinasyonu ile Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge çalışanlarının katılımıyla hazırlandı. Eğitim modülleri, 9 Kasım 2009’da Ankara Mimar Sinan Endüstri Meslek Lisesinde pilot olarak uygulamaya konuldu. Eğitim alanlar, Vaillant’ın ısı pompası ve fotovoltaik panellerinin kurulumunu bizzat yaptılar.

Bu eğitime en çok kimler ilgi gösteriyor?

Proje; meslek liselerinde öğretmenler ve eğitimciler, mimarlar ve mühendisler, inşaat sektörü çalışanları ve tüm kamuoyunu içine alan geniş bir hedef kitleye sesleniyor.

Bu proje kapsamında ne kadar kişiye eğitim verdiğiniz?

Vaillant Türkiye, yenilenebilir enerji kaynaklarının tasarruflu kullanılması

Vaillant, yenilenebilir enerji konusunda dünya çapındaki mühendislik bilgi ve tecrübe birikimini, meslek lisesi eğitimcilerine aktarıyor.

ve çevreye daha uyumlu inşaat teknikleri konusunda inşaat sektörüne eğitim vermeye başladı. 20 Kasım’da sona eren pilot eğitimlerde, eğitim modülleri 23 yüksekokul ve teknik lise öğretmeni tarafından denendi.

Eğitim programı daha ne kadar sürecek?

Daha sonraki aşamalarda bu eğitimler; yine Vaillant Türkiye Teknik Eğitim kadrosunun destekleriyle, toplam 6 bin kadar inşaat sektör elemanı, mimar, planlamacı ve meslek lisesi teknik öğretmenine verilecek.

“EnerTeach” kapsamında eğitim alanların iş imkânları ne durumda? Yoksa istihdam için yasal düzenleme ve devlet desteğini mi beklemek gerekecek?

Dünyada ve Türkiye’deki bu konulardaki mevcut yasal düzenlemelere göre zaten sektörde bu konuda önemli ölçüde eleman ihtiyacı oluşmuş durum-

da. Önümüzdeki yıllarda yapılması planlanan yasal düzenlemeler ve teşvikler ile bu istihdam açığının daha da artacağı tahmin edilmektedir. AB ülkelerinin 2020 yılına kadarki hedeflerinin tutturulması açısından, öncelikli olarak nitelikli eleman açığının kapatılması gerekiyor.

Peki, yasa çıktıktan sonra, güneş enerjisi alanında büyük bir patlama olacağını tahmin edersek, eğitimli eleman sayısı yeterli olabilecek mi sizce?

Şu anda zaten mevcut olan eğitimli eleman açığı, eğer önlem alınmazsa hızla büyüyecek ve bu durumda da sektör zor durumda kalacaktır. Bu yüzden, EnerTeach Projesindeki eğitim kapsamının genişletilmesi, hatta MEB bünyesindeki Teknik Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve Meslek Yüksekokulları müfredat programlarına dahil edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

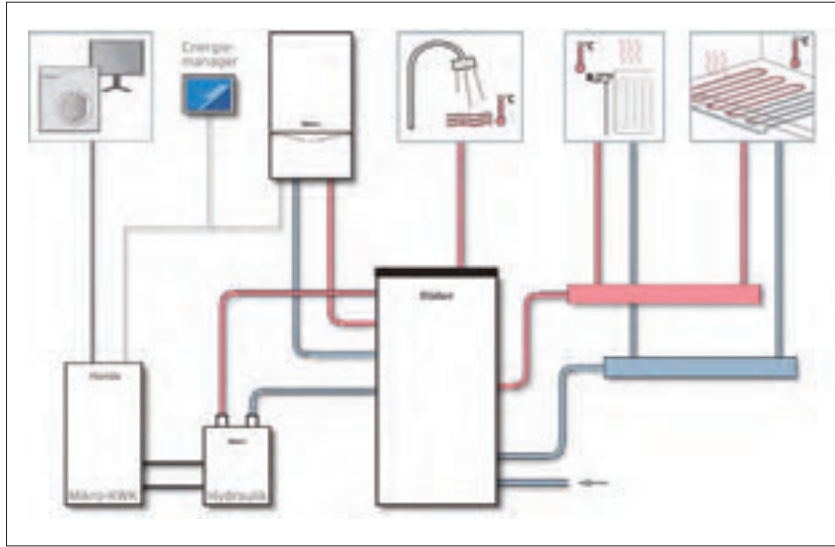
Kurumsal

“AB ülkelerinde olduğu gibi yenilenebilir enerji ürünlerinin uzun vadeli, faizsiz (en az 3 yıl) kredilerle desteklenmesi gerekiyor.”

Yasal düzenleme, Türkiye yatırımlarınız konusunda da önemli olmalı. Nasıl bir düzenleme bekliyorsunuz?

Türkiye’de enerji verimliliğini artırıcı yasa ve yönetmeliklerin AB ülkelerinde var olan yasa ve yönetmeliklerle eşdeğer hazırlanması, bu ülkelerdeki uygulama ve tecrübelerden yararlanılması gerekiyor. Enerji verimliliğinin tüketici açısından benimsenmesi ve tüketicilere enerji verimliliğini artıran yenilenebilir enerji ürünlerinin kullanımına özendirici Teşvik Uygulamaları zorunludur. AB ülkelerinde olduğu gibi yenilenebilir enerji ürünlerinin uzun vadeli, faizsiz (en az 3 yıl) kredilerle desteklenmesi, vergi indirimi verilmesi gibi teşvik uygulamalarının yönetmelikle birlikte yürürlüğe alınması için devletin ilgili bakanlıkları birlikte çalışmalıdır. İlgili yönetmelik binadaki ısıtma ve sıcak su sisteminin sistem olarak bir bütün olarak çözüme ve sistemin toplam verimliliğine göre, bina enerji kimlik belgesinin düzenlenmesini sağlayacak şekilde revize edilmelidir.

Tüketicinin ısıtma sisteminin cinsine zorunluluk getirilmesi yanlıştır ve bu uygulama hiçbir AB ülkesinde yoktur. Bu nedenle tüketicinin tercihini kısıtlayarak düşük verimli cihazları kullanırmak yerine, yüksek verimli cihazların kullanıldığı sistem çözümü ve sistemin verimliliği esas alınmalıdır. Sistemin içerisinde tüketicinin kullanacağı cihazlar kullanıcının tercihine bırakılmalıdır. Sistemin verimliliği denetlenmelidir.

Alman Vaillant ile Japon teknoloji devi Honda, Avrupa pazarındaki talebi karşılamak için birlikte, gazla çalışan enerji-ısı bağlantı tesisatları geliştireceklerini açıkladılar.

Vaillant, çok sayıda ülkede hizmet veren uluslararası bir kuruluş. Biraz da Vaillant’ın küresel ölçekteki çalışmalarından bahsedebilir misiniz? Mesela Honda ile işbirliğinden?

Alman Vaillant ile Japon teknoloji devi Honda, Avrupa pazarındaki talebi karşılamak için birlikte, gazla çalışan enerji-ısı bağlantı tesisatları geliştireceklerini açıkladılar. Bu tesisatlar, bağımsız evlerde etkin bir şekilde çevre dostu ve ucuz elektrik ve ısı üretimi için kullanılacak. Enerji-ısı bağlantısı

(KWK), ısı ile enerjinin aynı zamanda üretilmesini sağlar ve şimdiye kadar Avrupa’da sadece sanayide, yakın ısıtmada ve büyük taşınmazlarda kullanılmıştır.

Honda, Japonya’da ve ABD’de yıllardır, bağımsız evlerde kullanılmak üzere mikro-KWK tesisatları sunuyor. Şirket şimdiye kadar iki ülkede 80 binden fazla tesisat satmış ve monte etmiş. Honda bunun için, yıllardır bu cihazların seri üretiminde sahip olduğu üretim know-how’ını

Mucize ZEOLİT: Yüzde 135 Verimlilik

Vaillant geleceğin teknolojilerine yönelik çalışmaları sonucunda, emici bir madde olan Zeolit'in kullanıldığı gazla çalışan bir ısı pompası geliştirdi.

Zeolit ısı pompasının hedefi, çok düşük sıcaklık seviyelerinde bile çevrede bulunan enerjiyi kullanarak yıllık kullanım verimini yüzde 135'e yükseltmek ve aynı zamanda büyük orandaki enerji tasarrufu sayesinde de yanma sonucu ortaya çıkan karbondioksit gazını azaltarak ki (bu oran yoğuşmalı cihazlara göre yüzde 20 daha azdır) çevreyi korumaktır. Bu nedenle Zeolit, ısı pompasını yoğuşma tekniğinin bir adım daha geliştirilmiş teknolojisi olarak adlandırılabilir ve Vaillant bu alanda yine bir ilke imza atmış ve bu teknoloji ile ısıtma tekniğinin önemli bir kilometre taşı oluşturarak her zaman rakipsiz olduğunu ispatlamıştır.

kullanmaktadır. Vaillant da bu alanda büyük bağımsız evlerde, apartmanlarda ve ticarethanelerde enerji-ısı bağlantısı (KWK) kullanılması için ürettiği gazla çalışan mini blok ısı santralleri ile Avrupa pazarının liderlerinden biridir.

Her iki geliştirme ortağı da, kendi spesifik ve uzun yıllara dayanan know-how'ını işbirliğine katacaklardır. Vaillant, ısıtma sisteminin komple hidroliğini, düzenleme tekniğini ve elektrik şebekesine bağlanma tekniğini geliştirecek. Komple tesisatın kumandası için, ısıtma tekniği uzmanı

Diyarbakır'da inşa edilen Türkiye'nin ilk Güneş Evi'nin güneş enerjisi sistemleri de Vaillant Türkiye tarafından sağlandı.

bir "enerji yöneticisi" düşünmektedir ki bu, enerjinin tasarruflu ve ihtiyaca göre kullanılmasını sağlamaktadır. Honda, çevre ve motor teknolojileri alanında lider şirket olarak, mini blok ısıtma santralini öylesine geliştirecektir ki, Alman ve Avrupa taleplerine uyum sağlayacaktır.

Bu gelişmenin karbon salımlarının azaltımına katkısı olacak mı?

Enerji-ısı bağlantısının özel alanda kullanılması, Avrupa'da iklim koruma hedeflerine ulaşılmasında önemli yapı taşlarından biridir. Vaillant ve Honda'nın birlikte geliştirecekleri çözüm ile her evin karbondioksit salımı önemli ölçüde azaltılacak. Federal Hükümet, 1 Ocak 2009 tarihinde yü-

rürlüğe giren KWK Yasasıyla merkezi olmayan enerji-ısı bağlantısını teşvik etmektedir. Burada amaç, Almanya'da 2020 yılına kadar enerji-ısı bağlantısından elde edilen elektrik miktarını, bugünkü yüzde 12 oranından yüzde 25'e yükseltmektir. Tüketici enerji-ısı bağlantısı kullanarak, üç ke-re daha fazla avantaj sağlamaktadır: Etken enerji kullanarak ısıtma ve elektrik giderlerinde tasarruf etmektedir. Elektrik fiyatlarındaki artışa bağımlılık azalmaktadır, çünkü gerekli elektriğin büyük bölümü evde üretilmektedir. Gereken miktardan fazla üretilen elektrik, besleme ağında depolanmaktadır. Federal Hükümet, bir KWK sisteminin kurulmasını, yatırım giderlerine katkıda bulunarak desteklemektedir. Ayrıca üretilen toplam elektrik miktarı, 10 yıl süreyle bir KWK bonusu ile teşvik edilecek ve bu sürede elektrik vergisinden tamamen muaf tutulacaktır. Kullanılan yakıt da, aynı şekilde enerji vergisinden muaf olacaktır. ○

Fuar

Zekeriya Aytemur

“Sektör Yeni Yatırımcılar Bekliyor, Tabii Fuar da!”

10-13 Haziran tarihlerinde düzenlenecek 6. REW İstanbul; Uluslararası Geri Dönüşüm, Çevre Teknolojileri ve Atık Yönetimi Fuarının organizasyon sorumlusu ve İFO Fuarçılık

Genel Müdür Yardımcısı Zekeriya Aytemur, “Geçen seneyi ikiye katlayacağız” diyor.

Haziran ayında Tüyap'ta düzenlenecek REW İstanbul fuarıyla ilgili genel bir bilgi verebilir misiniz?

10-13 Haziran 2010 tarihlerinde 6. kez gerçekleştirilecek olan REW İstanbul; Uluslararası Geri Dönüşüm, Çevre Teknolojileri ve Atık Yönetimi Fuarıdır. Başka bir deyişle; REW İstanbul Türkiye'deki ilk ve tek uluslararası çevre teknolojileri organizasyonudur ve katı atıktan tutun, atık su, atık gaz ve yeşil enerji ile ilgili tüm teknoloji ve hizmetler Fuarın kapsamı içerisinde. TC Çevre ve Orman Bakanlığının katkıları ile birlikte, REW İstanbul Fuarı; TBB (Türk Belediyeler Birliği) ve OSBÜK (Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu) tarafından da desteklenmektedir.

Bu yıl nasıl bir katılım bekliyorsunuz? Etkinlik altı yıldır nasıl bir gelişim ve ivme gösterdi?

Fuarçılık alanında 20 yıllık geçmişe sahip olan İFO Fuarçılık, başka fuar şirketleri tarafından düzenlenen organizasyonlara rakip işler yapmak yerine; kendi alanında ilk ve tek olan fuarları organize etmeyi bir şirket politikası olarak benimsemiştir. REW İstanbul da bu çerçevede tasarlanmış ve çalışmaları 2004'te başlamış bir fuardır. Fuarımızın başlangıç tarihi “Çevre” kavramının bile çok yeni dillendirildiği bir döneme denk düşer. 2004'ten bugüne bu konularda alınan yol ne kadarsa, REW İstanbul'un aldığı yol da o kadar oldu.

Yaşadığımız dünya sistemi; “çevre” için stratejiler oluşturulurken, yaşanan sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için yeni bir sektör oluşuyor. Özellikle Avrupa'da devasa büyüklüklere ulaşan “çevre sektörü,” Türkiye'de henüz başlangıç aşamasında olsa da önümüzdeki 15 yılda sektörün

hızlı büyüyeceği görülmektedir. Ben 2010 yılını, büyüme sürecinin başlangıcı olarak görüyorum.

Geçtiğimiz yıl 91'i yabancı 197 şirketi ağırlayan REW İstanbul'a bu yıl yüzde 50'lik bir artışla 25 ülkeden 300 katılımcı bekliyoruz.

Kopenhag Zirvesi, çevreye olan ilgiyi artırmış görünüyor. Konu Davos zirvesinde de çok yoğun olarak ele alındı. Bu çerçevede Fuara olan ilginin de artacağını düşünüyor musunuz?

Bu zirvelerden kısa vadede etkili sonuçlar beklemek doğru olmasa da; tüm bu etkinlikler sürdürülebilir bir yaşam hedefi açısından son derece önemli. Fuara gelince; bizim açımızdan çok daha önemli olan gelişme, Türkiye'nin AB katılım müzakerelerinde çevre faslına 2009 yılı Aralık ayında açılmış olmasıdır. Daha önce AB katılım müzakerelerini sürdüren

ülkelerin en çok zorlandıkları ve en geç açılan fasıllardan birinin çevre faslı olduğu malumdur. Türkiye'nin yürüttüğü müzakerelerde çevre faslı'nın erken açılanlardan biri olması; merkezi yönetimin de bu konuya özel bir önem verdiğini gösteriyor.

Çevre faslı'nın nasıl bir sürecin sonunda ve ne zaman kapatılabileceği bir yana; bu süreç Türkiye'de neredeyse tüm taşların yeniden dizilmesini gündeme getirecektir. Çevre ile ilgili mevzuat Çevre Bakanlığı tarafından geçtiğimiz dönemde yoğun bir şekilde ele alınmış ve alınmaya devam etmektedir. Yıl içinde de revizyonlar devam edecek ve uygulamalar bu revizyonlar dahilinde düzenlenecektir. Konuyla ilgili olarak son beş yıldır ağırlıklı olarak yerel yönetimlerin sorumlulukları ön plana çıkmış olmakla birlikte, giderek sanayicilerin sorumlulukları da ağırlık kazanmaya başlayacaktır.

Çevre ve Orman Bakanımız Veysel Eroğlu, çevre faslı kapsamında yaklaşık 59 milyar avroluk bir yatırıma ihtiyaç olduğunu ve bu yatırımın 2023 yılına kadar yapılması için çaba gösterileceğini açıkladı. Yalnızca bu rakam bile REW İstanbul 2010 Fuarına olan ilginin artması için yeterli bir nedendir.

Fuarda ne gibi bir etkinlik programınız var. Neler yapmayı düşünüyorsunuz? Kimler gelecek?

REW İstanbul'da fuara paralel olarak gerçekleştirdiğimiz etkinlikler; istisnasız her yıl çok ses getiriyor. Düzenlenen panel, seminer, konferans ve etkinlikler; fuarı aynı zamanda bir "çevre platformu" haline getiriyor.

2009'da; REC (Bölgesel Çevre Merkezi) Türkiye 13 belediyenin katıldığı "İklim Dostu Kentler Kampanyası"nın niyet belgesinin imza törenini Fuar sırasında gerçekleştirdi. TC Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilileri, OS-

“Halen geri dönüşümü sağlanamayan yıllık 650 milyon dolarlık katı atık ‘zenginliğini’ de hesaba kattığımızda; 15 yıl içerisinde devasa boyutlara ulaşacak bir sektörden bahsediyoruz.”

BÜK temsilcileri, TUDAM (Dönüşebilen Ambalaj Malzemeleri Toplayıcı ve Ayırıcıları Derneği) yöneticileri ve Gebze YTE akademisyenleri ile birlikte gerçekleştirdiğimiz etkinliklerde; sektörün gündemindeki önemli konular tartışıldı ve çözümler arandı.

2010 yılı etkinlikleri için danışma kurulunun oluşturulması aşamasındayız. Bu kurul ile birlikte oluşturacağımız etkinlik programımız mart ayı içerisinde belirlenmiş olacak.

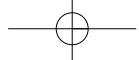
Fuarlar genel olarak çevre konularında sabıkalı yerler. Çok fazla atık çıkarılan, bu atıkları da doğru düzgün toplamayan etkinlikler oluyor çoğunlukla. Fuarın içeriği ile teknik organizasyonu arasında tutarsızlık yaratabilen bu durumu değiştirecek bir şeyler planlıyor musunuz?

Biz yalnızca REW İstanbul Fuarında değil, gerçekleştirdiğimiz tüm fuarlarda bu konuya özel bir önem veriyoruz. Fuarın kurulumu ve sökümü sıra-

sında oluşan tüm katı atıklar, anlaşmalı taşeron firmalar tarafından önce yerinde ayrıştırılıyor. Geri dönüşüme uygun materyaller geri dönüşüm tesislerine, kalan atıklar ise belediyenin gösterdiği depolama alanlarına ulaştırılıyor.

Ekleme istedikleriniz...

Son olarak geri dönüşüm, çevre teknolojileri ve atık yönetimi alanının; yatırımcılar açısından da dikkat çekilmesi gereken bir alan olduğunu okurlarınıza hatırlatmak isterim. Atık su arıtma ve katı atık bertaraf tesisleri için kullanılacak 59 milyar avroluk pazarın yanı sıra, özel sektörün geri kazanım tesisleri için yapacağı yatırımları ve halen geri dönüşümü sağlanamayan yıllık 650 milyon dolarlık katı atık "zenginliğini" de hesaba kattığımızda; 15 yıl içerisinde devasa boyutlara ulaşacak bir sektörden bahsediyoruz. Ve bu sektör yeni yatırımcılar bekliyor. ○

Kültür

Amazon'un Çernobili CRUDE

Yakın bir zamanda Chevron ile birleşen ABD'li petrol devi Texaco, Amazonların ortasındaki küçük bir yeryüzü cenneti olan Lago Agrio'ya 1963 yılında girdi. 1992 yılında çıkıp gittiğinde, arkasında sakat doğan bebekler, katledilmiş bir toprak ve zehirli bir nehir bıraktı. Bu yıl "en iyi belgesel film Oscar" adayı olan Crude'un tek niyeti, bu insanlık suçunu dünyaya anlatmak ve köylülerin açtıkları davaya destek olmak.

Yazı: Balkan TALU

Amazon'un Çernobil'i sayesinde 28 yılda 18 milyon ton atık Lago Agrio gölüne boca edildi.

Amazon'un Ekvator sınırındaki Lago Agrio şehrine geldiğinizde yüzünüze çarpan ilk şey yapış yapış, tozlu bir sıcak hava dalgası olacaktır. Lago Agrio, İspanyolca "ekşi göl" anlamına geliyor. Kırk yılı aşkın süredir o ekşi tat acımtırak bir hâl aldı. 1964 yılına kadar balta girmemiş yağmur ormanlarıyla ve tabiatla uyum halinde yaşayan yerlileriyle vahşi bir doğa harikası olarak bilinen Lago Agrio bugün bizzat yerlileri tarafından "acı göl" olarak anılıyor. 1964 yılında Lago Agrio sathına giren Amerikan petrol şirketi Texaco, 1992 yılına kadar Amazon nehrine 18 milyon galon zehirli atık boşalttı. Yakılan 6,5 milyar metreküp doğalgazın karbonları doğrudan atmosfere karıştı. Bölgede 350 petrol kuyusu kazıldı, 1000 kadar da hiçbir korumaya sahip olmayan zehirli atık çukuru açıldı. Zehir, doğrudan toprak tarafından emildi. Mevzubahis

çevre felaketi Amazon'un Çernobil'i olarak anılıyordu. Bütün bu tahribatın sonunda 1993 yılında 30 bin Lago Agrio yerlisi Texaco şirketine dava açtı. Günümüzde Texaco, Chevron şirketiyle birleşmiş olduğu için 27,3 milyar dolarlık davanın bugünkü muhatabı Chevron. En son Some Kind Of Monster (Bir Metallica Belgeseli) ile dünya izleyicilerinin ilgisini çekmiş olan Joe Berlinger şimdi de Crude (Ham) belgeseliyle bizlere Lago Agrio'nun hikâyesini anlatıyor.

Şark'ın Kurtuluşu

Ekvator'da Lago Agrio'nun bulunduğu bölge Oriente adıyla anılıyor. Balta girmemiş ormanlar, otantik bir yaşantı sürdürmekte ısrar eden yerlilerle bölge, Edward Said'in ruhunu çağırıp Şark'ı kurtarmaya gelen Batılılar hikâyesini hatırlatabilir. Bu hikâyenin Ortadoğu'da ya da Latin Amerika'da geçmesi

önemli değildir Otantik olan, gizemli olan “medenileşmemiş,” “ilkel” neresi varsa “Medeni Batı” her daim orada hizmetinizdedir. Tıpkı bugünkü Chevron petrol şirketi gibi... Bush döneminde Ulusal Güvenlik Danışmanlığı ve Dışişleri Bakanlığı yapmış olan Condolezza Rice’in 2001 yılına kadar Chevron’un yönetim kurulunda görev yaptığını hatırlamak belki faydalı olabilir. 2001 yılında 11 Eylül sonrasında Afganistan ve Irak’a “demokrasi” götürülen kadroları ABD’nin en büyük petrol kartellerinde yöneticiydi. Başkan yardımcısı Dick Cheney, ABD’li petrol sondaj firması Halliburton yönetimindeydi. Barack Obama’dan önceki başkan George W. Bush ise babasının torpiliyle Unocal şirketine sokulmuştu. Unocal’ın 11 Eylül’den önceki en son icraatlarından biri de Taliban ile doğal gaz anlaşması imzalamak olmuştu.

İşte böyle parlak sicillere sahip şirketlerden biri olan Chevron, Lago Agrio’daki çevre felaketiyle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmiyor. Bölgede uzun zamandır kanser ve hamilelik sonrası düşük vakaları yaşanıyor olmasına rağmen Chevron sözcüleri konuyla ilgili Ekvator hükümetini sorumlu tutuyor ve bu sorunların sebebi olarak içme suyu kaynaklarının yetersizliği, beslenme bozuklukları ve işleyen bir sağlık sisteminin olmayışı gibi gerekçeler ileri sürüyor. Firma, Acıgöl’deki kirlilikten devlete ait olan Petroecuador kuruluşunu sorumlu tutuyor ama kendisine ait, çit olmayan kuyulardan su içen hayvanların nasıl hastalanıp öldüğünü açıklayamıyor.

“İnsanlar Burada Olmamalıydı”

Chevron’un en son incilerinden biri de Acıgöl halkına yönelik. Petrol şirketi yöneticileri, “O bölge hiçbir zaman yerleşime açılmamalıydı” diye ferman buyuruyor. Halbuki yönetmen Joe Berlinger’in de söylediği gibi o yerliler Şark ellerinde bin yıldır yaşıyorlardı.

Bin yıldır huzur içinde doğayla bütünleşmiş bir yaşantı süren Acıgöl yerlileri Berlinger’in belgeselinde Los Afectados (etki altındakiler) olarak anılıyor. Los Afectados’un Ekvatorlu avukatı 37 yaşındaki Pablo Fajardo,

daha 14 yaşındayken 10 kardeşiyle beraber Lago Agrio’ya göç ediyor. Henüz o yaşta rafineride çalışmaya başlıyor. Fajardo zaman içinde rafineri işçisinden bir insan hakları eylemcisine dönüşüyor. Pablo Fajardo hukuk eğitimini tamamladıktan sonra aldığı ilk vaka da tabii ki Los Afectados’un davası oluyor. Chevron yetkilileri mevcut vakanın gerçek bilgilere değil duygulara dayandırıldığını söyleyedursun Crude belgeselinin yönetmeni Joe Berlinger şöyle diyor: “10 kardeşli yoksul bir ailenin çocuğu önce rafineride işçi olsun, sonra tahsilini bitirince 30 bin kişinin avukatlığını üstlensin. Böylesi bir hikâyeyi kendi kendinize uyduramazsınız.”

1998 yılında Texaco, Acıgöl’de yürüttüğü 40 milyar dolarlık “islah faaliyetleri” sonrasında Ekvator hükümetinden mesuliyet ödülü aldı. İşler artık tatlıya bağlanabilirdi. Texaco’nun Ekvator’a girdiği yıllarda ülke

Ünlü müzisyen Sting’in eşi Trudie Styler kampanyanın en büyük destekçileri arasında yer alıyor (en üstte).

30 bin yoksul Lago Agrio köylüsü artık yakınları ve akrabaları gibi kanser olup ölmek istemiyorlar.

Kültür

Joe Berlinger tarafından hazırlanan Crude belgeseli Oscar'ın en güçlü adaylarından biri.

“Ekvatora Buyrun Bay Watson”

Crude filmine en büyük desteği veren derneklerden biri Amazon Watch örgütü. Amazon Watch kurulduğundan beri, dünyanın can damarlarından biri olarak kabul edilen Amazon'un biyolojik çeşitliliğini ve ekolojik dengesini korumak ve bölge insanlarının doğal yaşamsal haklarına sahip çıkmak için bölgedeki yerel örgütlerle birlikte faaliyet yürütüyor. Amazonwatch internet sitesindeki Ekvator için hazırlanan videolarda Lago

Agrio halkının çarpıcı tanıklıkları yer alıyor. Doğduğunun ertesi günü çocuklarını kaybeden aileler, bu yılbaşında Chevron'a yeni CEO olarak atanan John Watson'a sesleniyorlar: “Ekvator'a buyrun Bay Watson. Biz sizi burada layıkıyla ağırız. Gelin ve Texaco'nun burada ne yaptığını görün. Artık kadın, çoluk, çocuk kanserden ölmek istemiyoruz. Yıllardır yapılan yanlış, haksızlığı siz devam ettirmeyin.”

iki askeri cunta deneyimi birden yaşamıştı. Zaten cunta yönetimlerinin Texaco gibi kartellere kapısı her zaman açık oldu. Bu yüzden Ekvator'un bugünkü lideri Rafael Correa da Venezüella'daki muadili Hugo Chavez gibi servet düşmanı bir devlet başkanı olarak yansıtılmaya çalışılıyor. Öte yandan Ekvator'da en elle tutulur çevre koruma yasalarını da Rafael Correa çıkardı. Correa, “Ben servet düşmanı değilim. Sadece şirketlerin doğaya zarar vermeden iş yapmalarını istiyorum” diyor.

Kurmaca Değil Gerçek!

Dünyanın ilgisini tekrar bu olaya toplamaya çalışan ve bunu başaran Crude kurmaca bir film değil, gerçek bir belgesel. Kameranın önünden, zift akan nehirlerin kıyısında yaşayan köylüler, mikroplu çayların kenarında çamaşırlarını yıkayan kadınlar, baştan aşağı isilik içinde yeni doğmuş çocuklar akıp gidiyor. Hani derdi ya Dziga Vertov “Kamera sizin yerinize gösterir” diye. Crude da işte öyle gösteriyor ham gerçekleri. Bu seneki Oscar'ın en güçlü belgesel adaylarından biri olan belgesel, Amerika'da gerçekten büyük bir gürültü kopardı. O kadar ki belgeseli seyrettikten sonra Johnny Depp ve Pearl Jam'in solisti Eddie Vedder gibi ünlüler Lago Agrio halkının davasına büyük destekler sağladılar. Los Afectados'un etkisi altında kalan birçok isim uluslararası dayanışma hareketine katıldı. Belgeselin ABD'de vizyona girmesinden sonra Acıgöl halkı için oldukça büyük meblağlarda paralar toplandı. Yıllardır yağmur ormanlarının yok edilmesine karşı kamuoyu oluşturmaya çalışan Sting ve karısı Trudie Styler de başından beri hem bölge halkına hem de Crude belgeseline aktif destek veriyor. Crude, bir belgesel film olarak sinemasal başarı da vaat ediyor belki ama bu eseri değerli kılan Acıgöl halkının feryadını dünyaya duyurması olacak. Ne de olsa 30 bin yoksul köylü ve 37 yaşında genç bir avukat dünyanın beşinci büyük petrol şirketiyle karşı karşıya. Bu yüzden en azından bu kadarlık desteği de çok görmek gerekiyor. ○

Yeşil İş ve Yaşam Kitapları...

Gezegendeki genç, yaşlı herkesin oynayacağı bir rol var. Bu kitabı okuyarak ve başkalarının da okumasını sağlayarak siz de çözümün bir parçası olabilirsiniz.

Alemdağ Caddesi, Yanyol Sokak,
No.5, SBK İş Merkezi, B Blok, Kat.3
Kısıklı - Üsküdar 34692
İSTANBUL

T: +90 216 412 73 13
F: +90 216 521 10 64
www.ekoIQ.com
kitap@ekoIQ.com

Kitap

Dünya, Çocuklara Sesleniyor: Dikkat Eriyorum!

EKOIQ Kitaplığı, Mart 2010

EKOIQ Kitaplığının yeni kitabı Dikkat Eriyorum! her çocuğu bu eşsiz gezegeni koruma mücadelesine katılmaya çağırıyor. Çocukların kendi başlarına atabilecekleri çevreci adımlar, okullarda uygulanabilecek çevre projeleri, dünyayı kurtaracak harika meslekler...

Renkli ve bol resimli Dikkat Eriyorum! dört bölümden oluşuyor. Birinci bölüm küresel ısınmanın oluşumunu, nereden kaynaklandığını ve bugünkü duruma nasıl geldiğimizi ele alıyor. İkinci bölüm küresel ısınmanın iklim koşullarına etkisini inceliyor. Üçüncü bölüm küresel ısınmanın bitki ve hayvan yaşamı üzerindeki etkilerine odaklanıyor ve son bölümde çocukların aileleri, öğretmenleri ve arkadaşlarıyla birlikte bu sorunu giderme yolunda atabilecekleri adımlar anlatılıyor.

“Doğa İçin İyi Olan, Çocuğunuz İçin de İyidir” Sağlıklı Bebek Yetiştirme Rehberi

hayykitap, Ocak 2010

Bebek sahibi olmanın, ailelerin hayatlarını kökünden değiştiren bir gelişme olduğunu bilen bilir. Örneğin anneler daha hamile oldukları dönemde yabancı oldukları kokulara karşı daha hassas olurlar. Bu duyarlılık, bebekleri zararlı besinlere karşı koruyan bir kalkan işlevi görür. İşte sanal alemde “çocuk sağlığı kahramanı” olarak anılan Doktor Alan Greene “Sağlıklı Bebek Yetiştirme Rehberi” isimli kitabında okurlarına hem çocuklarını hem de doğayı aynı anda nasıl koruyabileceklerini anlatıyor. Sağlıklı Bebek Yetiştirme Rehberi, zehirli kimyasal içermeyen bakım ürünlerinden, ekolojik bebek bezlerine kadar uzanan yüzlerce ürün seçeneği sunuyor. Sağlıklı ve Çevreci Bebek Hareketinin liderlerinden biri olarak anılan Greene’in de hatırlattığı gibi “Doğa için iyi olan, çocuğunuz için de iyidir.”

Daha Güvenli Bir Gezegen İçin A Blueprint For A Safer Planet

Vintage Books, 2009 İngiltere

Ürkütücü zamanlara şahitlik ediyoruz. New Orleans ve Mumbai’de fırtınalar, kasırgalar koparken Avustralya ve Darfur kuraklıkla boğuşuyor. Bu acı gerçekler, hepimizin hayatını geri dönülemez bir şekilde etkileyecek. Peki, biz ne yapabiliriz?

Geçtiğimiz ay Akbank tarafından Türkiye’ye taşınan Karbon Saydamlık Projesinin açılış toplantısına katılan Lord Nicholas Stern, “A Blueprint For A Safer Planet” isimli kitabında dünyayı koruyarak refahın nasıl artırılabilirliği konusunda okurlarına bir kılavuz sunuyor. Stern liderliğinde 2006 yılında hazırlanan “İklim Değişikliği’nin Ekonomisi” başlıklı raporda iklim değişikliği ilk defa ekonomik bir yan etki olarak tanımlanıyordu. O günden bu yana Stern Raporu, küresel ısınmanın dünya ekonomisine etkilerini ele alan en popüler rapor olarak ün kazandı. Bu yüzden “A Blueprint For A Safer Planet,” ayrı bir ehemmiyet kazanıyor. Sunday Times tarafından “gezegeni kullanma kılavuzu” olarak anılan bu eserin bir an önce Türkçeye çevrilmesini umut ediyoruz.

60
EARTH HOUR

27 Mart'ta dünyanızı unutmayın!

Aydınlık bir gelecek için 27 Mart Cumartesi günü saat 20:30 - 21:30 arasında ışıkları kapat, tüm dünyayla aynı anda küresel ısınmaya karşı duyarlılığını göster.

Ayrıntılı bilgi için: www.wwf.org.tr

TOSHIBA
Leading Innovation >>>>

Toshiba Regza Full LED ile
gerçek
artık rakipsiz
değil.

Eski bir televizyon izleyicisi olabilirsiniz. Ama Toshiba Regza Full LED karşısında ilk kez televizyon izleyen birinden farksız olacaksınız. Çünkü Full LED teknolojisiyle Regza, televizyon tarihinde yepyeni bir dönem başlatıyor. **2.000.000:1 dinamik kontrast** ve **200 Hz** özellikleriyle benzersiz bir görüntü kalitesi sunuyor.

Televizyonsuz kalmayın.

Toshiba
40 SV 585
Toshiba
55 SV 600

Görüntünün her bölgesinde çok noktadan farklı ışık ayarı yaparak en yüksek görüntü kalitesi sağlayan Local Dimming.

Standart görüntüleri HD kalitesine yaklaştıran Resolution +.

Ortamın ışığını algılayarak görüntünün parlaklığını ayarlayan AutoView.

Ayrıntılarda büyüleyici bir derinlik yaratan Deep Lagoon.

Geliştirilmiş görüntü kontrastı ve renk miktarı, azaltılmış yüzey yansımaları sunan Full Crystal Panel.

%65'e varan enerji tasarrufu sağlayan EcoPanel.

Görüntü ve ses kalitesini artırarak tüm özelliklerin otomatik çalışmasını sağlayan akıllı teknoloji Meta Brain.

Wireless özelliği olan bir başka cihazdan TV'ye fotoğraf, video ve MP3 aktaran DLNA.*

JPEG, MP3, DivX olanakları için SD Card ve USB Pro girişleri.

Toshiba SL / VL Serial	Toshiba SV Serial
Kenarları aydınlatmalı LED Teknolojisi Edge LED	Full arka panel aydınlatmalı LED Teknolojisi LED Local Dimming
	Her karedeki ışık, nesnelerin içine girer ve aydınlatıcı için daha yüksek renk sayısı, daha canlı görüntüler ve gerçek siyah renk elde edilir.

* Ekleme yapılan diğer cihazlarda da DLNA sertifikası olmalıdır.

TNB Toshiba Bilgisayar ve Görüntü Sistemleri
Türkiye Distribütörü

Çağrı Merkezi 0212 340 6080 www.toshibatr.com